

ISSN 1829-1155

Հիմնադիր՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ  
ԴԱՏԱՐԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ  
ԴԱՏԱՐԱՆ

Խմբագրական  
խորհուրդ՝  
Գագիկ Հարությունյան  
Վահե Ստեփանյան  
Վոլոդյա Հովհաննիսյան  
Վալերի Պողոսյան  
Առուշան Հակոբյան

Խմբագրության հասցեն՝  
Երևան, Բաղրամյան 10  
Հեռախոս՝ 58-81-71

**ՏԵՂԵԿԱԳՐԻ**

4(78)  
2015

© ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

# ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

## • ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ (1210-1221)

- \* ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝  
«ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԻ ՄԱՍԻՆ»  
ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ 88-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ, «ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՀԱՐԿԱԴԻՐ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ»  
ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ 2-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ 7-ՐԴ ԿԵՏԻ ԵՎ 44-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ 4-ՐԴ  
ԿԵՏԻ, ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԽԱՒՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀՀ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 283-ՐԴ  
ՀՈՂՎԱԾԻ 6-ՐԴ ՄԱՍԻ, 298-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ, 305-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ 4-ՐԴ ՄԱՍԻ  
ԵՎ ՀՀ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 3-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ ԵՎ  
223-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ  
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1210 - 26 մայիսի 2015 թվական).....5
  
- \* ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՅՄԱՆ ԵՎ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ  
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊՐԻԼԻ 8-ԻՆ  
ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ «ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ՏԵՂԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ»  
ՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝  
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ  
ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1211 - 26 մայիսի 2015 թվական).....28
  
- \* ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՅՄԱՆ ԵՎ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ  
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊՐԻԼԻ 8-ԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝  
«ԷԼԵԿՏՐՈՆԱԴՈՂՈՂՄԱՆ ՑԱՆՅԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ» ՎԱՐԿԱՅԻՆ  
ՀԱՄԱԶԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ  
ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1212 - 26 մայիսի 2015 թվական).....33
  
- \* ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՏՅԱՆԻ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ԴԻՄՈՒՄԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 293-ՐԴ  
ՀՈՂՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ ԵՎ 294-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ  
ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1213- 9 հունիսի 2015 թվական) .....41
  
- \* 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 19-ԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆՈՒԹՅԱՆ  
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԵՎ ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐԴԱՄԻՐԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆՔՄԱՆ  
ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՍՏԵՂԾՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ  
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ  
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ  
(ՄԴՈ 1214- 11 հունիսի 2015 թվական) .....59
  
- \* 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՐՏԻ 25-ԻՆ ՊԵԿԻՆՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԵՎ  
ՔՐԵԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՎ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ  
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ  
ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ  
(ՄԴՈ 1215- 11 հունիսի 2015 թվական) .....64

- \* 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 8-ԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ «ՂՐԴՋՍԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ՝ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻՆ ՄԻԱՆԱԼՈՒ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒՄ ԵՎ ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՄԱՍ ԿԱԶՄՈՂ ԱՌԱՆՁԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1216- 11 հունիսի 2015 թվական).....68
- \* 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 8-ԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ «ՂՐԴՋՍԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ՝ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻՆ ՄԻԱՆԱԼՈՒ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ ՂՐԴՋՍԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ, ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՄԱՍ ԿԱԶՄՈՂ ԱՌԱՆՁԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ԵՎ ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԱԿՏԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ԱՆՅՈՒՄՅՈՒՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1217- 11 հունիսի 2015 թվական).....72
- \* 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 8-ԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ «ՂՐԴՋՍԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ՝ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻՆ ՄԻԱՆԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 23-ԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻԱՆԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1218- 11 հունիսի 2015 թվական) .....76
- \* ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊՐԻԼԻ 14-ԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ «ՀՅՈՒՄԻՍ-ՀԱՐԱՎ» ԱՎՏՈՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ՄԻՋԱՆՅՔԻ ՇԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ (4-ՐԴ ՀԵՐԹ) ՆԱԽԱԳԾԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱԿԱՃԳՆԱԺԱՄԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻՑ ՆԵՐԴՐՈՒՄՅՈՒՆ ՎԱՐԿԻ ՏՐԱՄԱԴՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱՋԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1219- 11 հունիսի 2015 թվական).....80
- \* ՔԱՂԱՔԱՅԻՆԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՄ ՍԱՀԱԿՅԱՆԻ ԵՎ ԿԱՐԱՊԵՏ ՀԱԶԻՑԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱ ՎՐԱ՝ ՀՀ ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 223-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ ԵՎ 231-ՐԴ ՀՈՂՎԱԾԻ 4-ՐԴ ԵՎ 5-ՐԴ ՄԱՍԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1220- 16 հունիսի 2015 թվական) .....88
- \* 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆԻՍԻ 16-ԻՆ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԴԱՇՆԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱՋԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ (ՄԴՈ 1221- 22 հունիսի 2015 թվական) .....99

• **ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ**

\* ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՎԵՆԵՏԻԿՈՒՄ .....102

\* ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՒՄ .....103

\* ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԱՐԴԻ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ.....103

\* ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ .....104

\* ՀՀ ՍԴ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱԹՈՒՄԻՈՒՄ .....105

\* ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԸ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ .....105

\* ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՃԱՊՈՆԻԱՅԻ ՆՈՐԱՆՇՄԱՆԿ ԴԵՍՊԱՆԻ ՀԵՏ.....106

\* ՀՅՈՒՐԵՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ .....106

\* ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ 20-ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ .....107

\* ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ 20-ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎՈՒՄ .....114

\* ՀՀ ՍԴ ՆԱԽԱԳԱՀ Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԸ ՎԵՆԵՏԻԿՈՒՄ .....117

\* ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԵՎ «ՅՈՒՐԻՍՏ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ԿՈՂՄԻՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՂ «ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՍՍԱԳՐԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՆԴԱՄ.....118



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝  
«ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԻ  
ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ 88-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ, «ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ  
ՀԱՐԿԱԴԻՐ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ 2-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 1-ԻՆ  
ՄԱՍԻ 7-ՐԴ ԿԵՏԻ ԵՎ 44-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ 4-ՐԴ ԿԵՏԻ,  
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԽԱՆՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀՀ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ  
283-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 6-ՐԴ ՄԱՍԻ, 298-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ, 305-ՐԴ  
ՀՈԴՎԱԾԻ 4-ՐԴ ՄԱՍԻ ԵՎ ՀՀ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ  
ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 3-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ ԵՎ 223-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 3-ՐԴ  
ՄԱՍԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ  
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ  
ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

26 մայիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի (զեկուցող), Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի (զեկուցող), Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, մասնակցությամբ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ ղիմողի՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորների ներկայացուցիչ՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավոր Հ. Մարգարյանի, գործով որպես պատասխանող կողմ ներգրավված՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակազմի իրավաբանական վարչության պետ Հ. Մարգարյանի,

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ♦ ՏԵՂԵԿՎՈՐ ♦ 4(78)2015

համաձայն ՀՀ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 25, 38 և 68-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորների դիմումի հիման վրա՝ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 88-րդ հոդվածի, «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետի և 44-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի, Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի 6-րդ մասի, 298-րդ հոդվածի 3-րդ մասի, 305-րդ հոդվածի 4-րդ մասի և ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի և 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը ՀՀ Ազգային ժողովի թվով 35 պատգամավորների՝ 2014 թվականի դեկտեմբերի 19-ին ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողների գրավոր հաղորդումը, դիմումը և պատասխանող կողմի գրավոր բացատրությունը, հետազոտելով «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին», «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքները, Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքը և ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքը, ինչպես նաև գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց** .

1. «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքն Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 18.02.2004 թվականին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 16.03.2004 թվականին և ուժի մեջ է մտել 31.12.2004 թվականից:

Օրենքի վիճարկվող 88-րդ հոդվածը լրացվել է ՀՕ-141-Ն ՀՀ օրենքով, որն ընդունվել է Ազգային ժողովի կողմից՝ 2013 թվականի դեկտեմբերի 5-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2013 թվականի դեկտեմբերի 28-ին և ուժի մեջ է մտել 2014 թվականի հունվարի 7-ից: 2014 թվականի դեկտեմբերի 17-ին ընդունված ՀՕ-249-Ն ՀՀ օրենքով վեճի առարկա հոդվածը ենթարկվել է փոփոխությունների:

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի՝ «Դրամական պահանջների կատարման կարգը» վերտառությամբ 88-րդ հոդվածը /05.12.2013 խմբագրությամբ/ սահմանում էր՝

«1. Դրամական պահանջները ենթակա են կատարման անբողոքարկելի վարչական ակտերի հիման վրա՝ «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

2. Եթե վարչական մարմնի իրականացրած վարչական վարույթի ընթացքում արդեն իսկ ձեռք բերված ապացույցները բավարար հիմք են տալիս ենթադրելու, որ անձը կարող է թաքցնել, փչացնել կամ սպառել վարչական ակտի կատարման համար անհրաժեշտ գույքը, ապա մինչև գումարի գանձման վերաբերյալ որոշման անբողոքարկելի դատնալը վարչական վարույթ իրականացնող մարմինն իրավասու է գումարի գանձման վերաբերյալ որոշումը կայացնելուց ոչ շուտ, քան 10 օր հետո ընդունելու պարտավոր անձի գույքի վրա արգելանք դնելու մասին որոշում: Արգելանք դնելու մասին որոշումը սույն օրենքով սահմանված կարգով ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ եռօրյա ժամկետում, ուղարկվում է կատարման Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության, բացառությամբ հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով պարտավորության կատարումն ապահովելու նպատակով արգելանք դնելու մասին որոշման: Արգելանքը դրվում է անհապաղ՝ պարտավոր անձի հարկային պարտավորությանը համարժեք գույքի վրա Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության կողմից՝ «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

3. Դրամական պահանջները ներկայացվում են հարկադիր կատարման սույն օրենքին համապատասխան՝ վարչական ակտն անբողոքարկելի դառնալուց հետո՝ եռամսյա ժամկետում: ...»:

Օրենքի նշված հոդվածի համապատասխան դրույթները 17.12.2014թ. խմբագրությամբ սահմանում են.

«1. Դրամական պահանջները ենթակա են կատարման անբողոքարկելի վարչական ակտերի հիման վրա՝ «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

1.1. Հանրային իրավական դրամական պահանջները ենթակա են հարկադիր կատարման Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով՝ օրինական ուժի մեջ մտած վճռով տրված կատարողական թերթի հիման վրա, եթե՝

ա. անբողոքարկելի վարչական ակտերի հիման վրա ֆիզիկական ան-

ձից գանձման ենթակա դրամական պահանջը գերազանցում է երկու հարյուր հազար դրամը,

բ. ֆիզիկական անձից գանձման ենթակա դրամական պահանջի հարկադիր կատարումը հնարավոր չէ առանց նրան սեփականության (այդ թվում՝ ընդհանուր սեփականության) իրավունքով պատկանող միակ բնակարանի բռնագանձման,

գ. իրավաբանական անձից կամ անհատ ձեռնարկատիրոջից գանձման ենթակա դրամական պահանջը գերազանցում է իրավաբանական անձի կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ գույքի արժեքը:

2. Եթե վարչական մարմնի իրականացրած վարչական վարույթի ընթացքում արդեն իսկ ձեռք բերված ապացույցները բավարար հիմք են տալիս ենթադրելու, որ անձը կարող է թաքցնել, փչացնել կամ սպառել վարչական ակտի կատարման համար անհրաժեշտ գույքը, ապա մինչև գումարի գանձման վերաբերյալ որոշման անբողոքարկելի դառնալը վարչական վարույթ իրականացնող մարմինն իրավասու է գումարի գանձման վերաբերյալ որոշումը կայացնելուց ոչ շուտ, քան 10 օր հետո ընդունելու պարտավոր անձի գույքի վրա արգելանք դնելու մասին որոշում: Արգելանք դնելու մասին որոշումը սույն օրենքով սահմանված կարգով ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ եռօրյա ժամկետում, ուղարկվում է կատարման Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայություն, բացառությամբ հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով պարտավորության կատարումն ապահովելու նպատակով արգելանք դնելու մասին որոշման: Արգելանքը դրվում է անհապաղ պարտավոր անձի պարտավորությանը համարժեք գույքի վրա Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության կողմից «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

2.1. Պարտավոր անձի գույքի վրա արգելանք դնելու մասին որոշումը Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայություն է ներկայացվում սույն հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված կարգով՝ կցելով որոշման ընդունման համար հիմք հանդիսացած ապացույցները:

3. Դրամական պահանջները ներկայացվում են հարկադիր կատարման սույն օրենքին համապատասխան՝ վարչական ակտն անբողոքարկելի դառնալուց հետո՝ եռամսյա ժամկետում»:

«Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքն Ազ-



գային ժողովի կողմից ընդունվել է 1998 թվականի մայիսի 5-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 03.06.1998 թվականի հունիսի 3-ին և ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 1-ից:

Օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի վիճարկվող 7-րդ կետը և 44-րդ հոդվածի 2-րդ մասի վիճարկվող 4-րդ կետն ամրագրվել են ՀՕ-142-Ն ՀՀ օրենքով, որն Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 2013 թվականի դեկտեմբերի 5-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2013 թվականի դեկտեմբերի 28-ին և ուժի մեջ է մտել 2014 թվականի հունվարի 7-ից:

«Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի՝ «Հարկադիր կատարման ենթակա ակտերը» վերտառությամբ 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետը սահմանում է՝

«Հարկադիր կատարման ենթակա են՝

... անբողոքարկելի վարչական ակտերը՝ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 13-րդ գլխով սահմանված կարգով»:

Նույն օրենքի՝ «Պարտապանի գույքի վրա արգելանք դնելը» վերտառությամբ 44-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետը սահմանում է՝

«Արգելանքը կիրառվում է՝

... հանրային իրավական դրամական պահանջների կատարումն ապահովելու նպատակով պատասխանողին պատկանող գույքի վրա արգելանք դնելու մասին վարչական մարմնի որոշումը կատարելու դեպքում»:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգիրքն ընդունվել է Հայաստանի Խորհրդային Հանրապետության Գերագույն խորհրդի կողմից՝ 1985 թվականի դեկտեմբերի 6-ին և գործում է 1986 թվականի հունիսի 1-ից:

Օրենսգրքի 298-րդ հոդվածի վիճարկվող՝ «Որոշումն ի կատար ածելը» վերտառությամբ 298-րդ հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է՝

«Տուգանքի ձևով վարչական տույժ նշանակելու մասին որոշումը ենթակա է հարկադիր կատարման սույն օրենսգրքի 305 հոդվածի առաջին մասով կամավոր կատարման համար սահմանված ժամկետն անցնելուց հետո»:

Օրենսգրքի 305-րդ հոդվածի վիճարկվող 4-րդ մասը փոփոխվել է ՀՕ-143-Ն ՀՀ օրենքով, որն Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 2013 թվականի դեկտեմբերի 5-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2013 թվականի դեկտեմբերի 28-ին և ուժի մեջ է մտել 2014 թվականի հունվարի 7-ից: 2014 թվականի հունիսի 21-ին ընդունված ՀՕ-78-Ն ՀՀ օրենքով օրենսգրքի 305-րդ հոդվածի վիճարկվող 4-րդ մասը կրկին ենթարկվել է

փոփոխության:

«Տուգանք նշանակելու մասին որոշումը կատարելու ժամկետներն ու կարգը» վերտառությամբ 305-րդ հոդվածի վիճարկվող 4-րդ մասը՝ 2013 թվականի դեկտեմբերի 5-ի խմբագրությամբ, սահմանում էր՝

«Սույն օրենսգրքի 224-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետով նախատեսված հոդվածներով սահմանված տուգանքը նշանակելու մասին որոշումը իրավախախտում կատարած անձին հանձնելու օրվանից, իսկ տուգանքը տարածամկետելու դիմումում սահմանված ժամկետում կամ տուգանքը նշանակելու վերաբերյալ որոշումը գանգատարկելու կամ բողոքարկելու դեպքում բողոքն առանց բավարարման թողնելուց հետո՝ 60 օրվա ընթացքում, տուգանքը չվճարելու դեպքում տուգանքի չափը հնգապատկվում է: Տուգանքը բռնագանձվում է «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված ժամկետներում և կարգով»:

Նույն մասը 21.06.2014թ. խմբագրությամբ սահմանում է.

«Սույն օրենսգրքի 224-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 2-րդ կետով նախատեսված հոդվածներով սահմանված տուգանքը նշանակելու մասին որոշումն իրավախախտում կատարած անձի կողմից ստանալու օրվանից կամ տուգանքը նշանակելու մասին որոշումը գանգատարկելու կամ բողոքարկելու դեպքում գանգատը կամ բողոքն առանց բավարարման թողնելու մասին որոշումն իրավախախտում կատարած անձի կողմից ստանալու օրվանից 60 օրվա ընթացքում կամ տուգանքը տարածամկետելու մասին դիմումում նշված ժամկետում տուգանքը չվճարելու դեպքում փաստացի չվճարված տուգանքի չափը ավելանում է 50 տոկոսով, որը ենթակա է հարկադիր կատարման կարգով բռնագանձման»:

Օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի վիճարկվող 6-րդ մասն օրենսգրքում ամրագրվել է ՀՕ-2-Ն ՀՀ օրենքով, որն Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 2012 թվականի փետրվարի 7-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2012 թվականի մարտի 1-ին և ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի մարտի 17-ից: Հոդվածի այդ մասը փոփոխվել է 2014 թվականի սեպտեմբերի 29-ին ընդունված ՀՕ-146-Ն ՀՀ օրենքով և տեղ է գտել նույն հոդվածի 3-րդ մասում: Դիմողը թեև դիմումում վկայակոչում է օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի վիճարկվող 6-րդ մասը՝ 2012 թվականի փետրվարի 7-ի խմբագրությամբ, այնուհանդերձ, դիմումին կից ներկայացրել է օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի՝ ՀՕ-146-Ն ՀՀ օրենքով փոփոխված տեքստը, որի 6-րդ մասն այլ դրույթ է նախատեսում և որի՝ ՀՀ Սահմանադրությանը հակասելու վերաբերյալ դիմողն ըստ էության հիմնախնդիր չի բարձրացնում:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի՝ «Գործի

վերաբերյալ որոշման հայտարարումը և որոշման պատճենի հանձնումը» վերտառությամբ 283-րդ հոդվածի 6-րդ մասը 2012 թվականի փետրվարի 7-ի խմբագրությամբ սահմանում էր՝

«Սույն օրենսգրքի 224 հոդվածի երկրորդ մասի 2-րդ կետում նշված հոդվածներով նախատեսված իրավախախտումների վերաբերյալ գործերով ընդունված որոշումները համարվում են հանձնված (ստացված) նաև, եթե անձը, որին ուղարկվել է որոշումը, չի եղել տրանսպորտային միջոցի գրանցման (հաշվառման) կամ վարորդական վկայական ստանալու կամ վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրություն կազմելու ժամանակ իր կողմից նշված հաշվառման (գտնվելու) կամ բնակության վայրում կամ ճիշտ չի նշել հասցեն կամ հրաժարվել է ստանալ ուղարկված (հանձնվող) որոշումը»:

Հիշյալ վերտառությամբ տվյալ հոդվածն ամբողջությամբ 29.09.2014թ. խմբագրությամբ սահմանում է.

«Որոշումը հայտարարվում է անհապաղ՝ գործի քննությունն ավարտելուն պես:

Որոշման պատճենը երեք օրվա ընթացքում հանձնվում է այն անձին, որի վերաբերյալ այն ընդունվել է, ինչպես նաև տուժողին՝ նրա խնդրանքով: Դա կարող է իրականացվել պատվիրված փոստով՝ ստանալու մասին ծանուցմամբ, հասցեատիրոջը ստորագրությամբ առձեռն հանձնելու, հասցեատիրոջ գրավոր դիմումի հիման վրա ֆաքսով, էլեկտրոնային փոստով կամ հեռահաղորդակցության (այդ թվում՝ բջջային հեռախոսահամարին կարճ հաղորդագրություն ուղարկելու) միջոցով:

Որոշումը պետք է հանձնվի անձամբ հասցեատիրոջը: Որոշումը համարվում է անձամբ հանձնված, եթե դրա ստացման մասին անդորրագիրը ստորագրել է անձամբ հասցեատերը, կամ հասցեատերը որոշումը ստանալու անդորրագրի վրա ստորագրել է որոշումն ստանալուց հրաժարվելու մասին: Որոշումը համարվում է անձամբ հանձնված նաև այն դեպքում, երբ հասցեատիրոջ գրավոր դիմումի հիման վրա այն ուղարկվել է ֆաքսով, էլեկտրոնային փոստով կամ հեռահաղորդակցության (այդ թվում՝ բջջային հեռախոսահամարին կարճ հաղորդագրություն ուղարկելու) միջոցով, և դրանք հավաստում են պարտավոր անձի կողմից վարչական ակտի մասին ծանուցված լինելու փաստը: Որոշումը էլեկտրոնային փոստով ուղարկելու դեպքում ծանուցումն իրականացվում է «Ինտերնետով հրապարակային և անհատական ծանուցման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

Եթե անձի (որին ուղարկվել է որոշումը) հայտնած հասցեով ուղարկված որոշումը վերադարձվել է, կամ ծանուցման փաստը չի հաստատվել,

կամ հասցեատերը հրաժարվել է ստանալ պատշաճ կարգով ուղարկված (հանձնվող) որոշումը և ստորագրել հրաժարվելու մասին, ապա որոշումն ուղարկվում է այդ անձի հաշվառման հասցեով և տեղադրվում Հայաստանի Հանրապետության հրապարակային ծանուցումների պաշտոնական ինտերնետային կայքում: Այն դեպքերում, երբ որոշումն ուղարկվում է անձի հաշվառման հասցեով և տեղադրվում Հայաստանի Հանրապետության հրապարակային ծանուցումների պաշտոնական ինտերնետային կայքում, անձը համարվում է պատշաճ ծանուցված որոշումն ինտերնետային կայքում տեղադրելու օրվան հաջորդող երրորդ օրը:

Մաքսային կանոնների խախտման վերաբերյալ և մաքսանենգության վերաբերյալ գործերի որոշման պատճենը հանձնվում է այն անձին, որի վերաբերյալ որոշումը կայացվել է Հայաստանի Հանրապետության մաքսային օրենսգրքով սահմանված կարգով:

Սույն օրենսգրքի 173 հոդվածով և 191 հոդվածի առաջին և երկրորդ մասերով նախատեսված վարչական իրավախախտումների գործերով, այն անձի նկատմամբ որոշման պատճենը, որին ձեռնարկության, հիմնարկի, կազմակերպության կողմից հրազենը, ինչպես նաև զինամթերքը վստահվել է պաշտոնական պարտականությունները կատարելու կապակցությամբ, կամ այդպիսիք տրվել են ժամանակավոր օգտագործման նպատակով, ուղարկվում է համապատասխան ձեռնարկությանը, հիմնարկին կամ կազմակերպությանը՝ ի գիտություն, և ոստիկանությանը՝ այդ անձին հրազենից օգտվելն արգելելու մասին հարցը քննելու համար»:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգիրքն Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 2013 թվականի դեկտեմբերի 5-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2013 թվականի դեկտեմբերի 28-ին և ուժի մեջ է մտել 2014 թվականի հունվարի 7-ից:

Օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի վիճարկվող 2-րդ մասը փոփոխվել է 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ-89-Ն ՀՀ օրենքով և վերացվել է վարչական մարմնի կողմից վարչական ակտի հիման վրա ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձից բռնագանձում իրականացնելու պահանջով դատարան դիմելու հիմքը: Նույն մասը 2014 թվականի դեկտեմբերի 17-ի ՀՕ-250-Ն ՀՀ օրենքով լրացվել է 2.1. կետով:

Նույն օրենսգրքի՝ «Անցումային դրույթներ» վերտառությամբ 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է՝

«3. Մինչև սույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելը վարչական դատարան ներկայացված, սակայն վարչական դատարանի կողմից դեռևս վարույթ չընդունված՝ վարչական ակտի հիման վրա ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձից բռնագանձում իրականացնելու վերաբերյալ հայցադիմում-

ները վերադարձվում են վարչական մարմին»:

2. Դիմողը գտնում է, որ վիճարկվող նորմերը հակասում են ՀՀ Սահմանադրության 18, 19, 21, 31 և 43-րդ հոդվածներին և բարձրացնում է օրենսդրական բացի ու իրավական անորոշության խնդիրներ:

Ըստ դիմողի՝ օրենսդրական բացը կայանում է նրանում, որ վերը նշված իրավադրույթները բացառում են վարչական ակտի հիման վրա ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձից բռնագանձում իրականացնելու պահանջով վարչական մարմինների կամ պաշտոնատար անձանց կողմից վարչական դատարան դիմելը, **փոխարենը նախատեսելով անբողոքարկելի վարչական ակտերի հիման վրա բռնագանձման արտադատական կարգ**: ՀՀ վարչական դատավարության նոր օրենսգրքին այլևս չի նախատեսել վճարման կարգադրությունների վարույթը, ինչպես նաև վարչական ակտի հիման վրա ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձից բռնագանձում իրականացնելու պահանջով՝ վարչական մարմինների կամ պաշտոնատար անձանց կողմից վարչական դատարան դիմելու հիմքը:

Վկայակոչելով օրենսդրական բացի վերաբերյալ ՀՀ սահմանադրական դատարանի՝ ՄԴՈ-914 և ՄԴՈ-864 որոշումներում արտահայտած իրավական դիրքորոշումները՝ դիմողը գտնում է, որ իր կողմից նշված օրենսդրական բացը սահմանադրական դատարանի քննության առարկա է այնքանով, որքանով օրենսդրության մեջ առկա չեն այդ բացը լրացնելու այլ իրավական երաշխիքներ, այսինքն՝ կոնկրետ դեպքերում վարչական ակտի հիման վրա դատական կարգով բռնագանձում իրականացնելու հնարավորություն:

Ըստ դիմողի՝ տուգանքի բռնագանձմանն առնչվող իրավակարգավորումները պետք է դիտարկվեն ՀՀ Սահմանադրության 31-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համատեքստում, և կարող են իրականացվել բացառապես դատական կարգով՝ օրենքով նախատեսված դեպքերում: Դիմողի կարծիքով՝ վիճարկվող դրույթներով կարգավորվող հարաբերությունները պետք է դիտարկվեն Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածում ամրագրված երաշխիքների լույսի ներքո՝ հոդվածի «քրեական» մասի համատեքստում, և տուգանքի բռնագանձումը կարող է իրականացվել բացառապես դատական կարգով՝ ոչ միջնորդավորված եղանակով:

Դիմողի կարծիքով՝ իրավական անորոշությունը կայանում է նրանում, որ, մասնավորապես, «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 88-րդ հոդվածի 2-րդ մասը և «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 44-րդ հոդվածի 2-րդ

մասի 4-րդ կետը հանրային իրավական դրամական պահանջների կատարումն ապահովելու նպատակով պատասխանողին պատկանող գույքի վրա արգելանքի կիրառման դեպքում չեն նախատեսում արգելադրվող գույքի **համարժեք** սահմանափակում, ի տարբերություն հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով պարտավորության կատարումն ապահովելու նպատակով գույքի վրա արգելանքի կիրառման դեպքերի, երբ արգելանքը դրվում է անհապաղ՝ պարտավոր անձի հարկային պարտավորությանը **համարժեք** գույքի վրա: Ըստ դիմողի՝ վերը նշված իրավական անորոշության արդյունքում իրավակիրառ պրակտիկայում առկա են բազմաթիվ դեպքեր, երբ արգելանքը դրվում է ամբողջ գույքի վրա՝ առանց հաշվի առնելու հանրային իրավական դրամական պահանջի չափը, ինչը հանգեցնում է անձի սեփականության իրավունքի անհամաչափ սահմանափակմանը: Դիմողը գտնում է, որ չեն ապահովվում գույքի արգելադրման վերաբերյալ ՀՀ սահմանադրական դատարանի ՍԴՈ-1153 և ՍԴՈ-1073 որոշումներում սահմանված չափանիշներն ու այլընտրանքային կառուցակարգերը:

Վկայակոչելով ՀՀ Սահմանադրության 18, 19-րդ հոդվածները և ՍԴՈ-1056 որոշումը՝ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի 6-րդ մասի վերաբերյալ դիմողը պնդում է, որ նշված իրավակարգավորումը հնարավորություն է ընձեռում անձին վարչական պատասխանատվության ենթարկելու գործընթացն իրականացնել՝ վերջինիս կողմից պատշաճ ծանուցված չլինելու և արդյունքում՝ համապատասխան վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործով ընդունված որոշման մասին ընդհանրապես իրազեկված չլինելու պայմաններում, ինչի հետևանքով տուգանքը նշանակելու մասին որոշումն իրավախախտում կատարած անձին հանձնելու օրվանից որոշակի ժամանակահատված հետո տուգանքը չվճարելու դեպքում տուգանքի չափն ավելանում է:

3. Պատասխանողը՝ առարկելով դիմողի փաստարկներին, գտնում է, որ. «...եթե անձը չի վճարում նշանակված տուգանքը՝ մինևույն ժամանակ չվիճարկելով վարչական ակտը, պետք է հիմք ընդունվի այն ենթադրությունը, որ կողմերի միջև բացակայում է վեճը, և տուգանքի գումարը պետք է բռնագանձվի՝ հարկադիր կատարման ընթացակարգի հիման վրա»:

Պատասխանողը պատճառաբանում է, որ մինչև 03.12.2013թ. կատարված օրենսդրական փոփոխությունները, երբ սահմանված ժամկետում տուգանքը չվճարելու դեպքում տուգանք նշանակելու որոշումը կատարվում էր վճարման կարգադրություններ արձակելու վարույթի միջոցով, ևս գործում էր նույն սկզբունքը. «անձը վարչական ակտի վերաբերյալ իր անհամաձայնությունը պետք է արտահայտեր ակտիվ գործողությունների

միջոցով՝ դատարան հակընդդեմ հայց ներկայացնելով, իսկ այդ հարցում անձի անգործությունը դիտվում էր որպես վեճի բացակայություն և հիմք հանդիսանում վճարման կարգադրություն արձակելու համար»:

Պրակտիկան վկայում է, որ վճարման կարգադրություններով վարույթի ինստիտուտն արդյունավետ չէր գործում: Գերակշռող մեծամասնությամբ գործի ըստ էության քննություն տեղի չէր ունենում, իսկ դատական կարգը ստանում էր բացառապես ձևական բնույթ, և դատարանները չափից ավելի ծանրաբեռնվում էին, ինչը չէր կարող բացասաբար չանդրադառնալ արդարադատության որակի վրա:

Պատասխանողը գտնում է, որ հանրային իրավական դրամական պահանջները, ընդհանուր կանոնի համաձայն, ենթակա են կատարման արտադատական կարգով՝ առանց դատարանի միջամտության: Նման պայմաններում վարչական ակտն ըստ էության կատարում է կատարողական փաստաթղթի գործառույթ:

Առարկելով դիմողի այն պնդմանը, որ հանրային իրավական դրամական պահանջների կատարումն ապահովելու նպատակով գույքի վրա արգելանքի կիրառման դեպքում նախատեսված չէ արգելադրվող գույքի համարժեք սահմանափակում և արգելանքը գործնականում կարող է դրվել պատասխանողին պատկանող ամբողջ գույքի վրա՝ առանց հաշվի առնելու հանրային իրավական դրամական պահանջի չափը, պատասխանողը նշում է, որ 2014թ. դեկտեմբերի 17-ին կատարված փոփոխությամբ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 88-րդ հոդվածի 2-րդ մասից հանվեց «հարկային» բառը, որը նպատակ ուներ ցանկացած պարտավորության պարագայում արգելանքը տարածել **միայն պարտավորությանը համարժեք գույքի վրա**: Բացի դրանից, «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի՝ 2014թ. սեպտեմբերի 29-ին կատարված փոփոխությամբ սահմանվեց դրույթ, համաձայն որի՝ եթե սպասարկող բանկը կամ վարկային կազմակերպությունը պարտապանի դրամական միջոցների վրա արգելանք է դնում ավելի չափով, քան նախատեսված է հարկադիր կատարողի որոշման մեջ, ապա վճարում է տույժ ավել պահած գումարի 0.1 տոկոսի չափով՝ յուրաքանչյուր օրվա համար: Ընդ որում, պարտապանը կարող է պահանջել պատճառված վնասի փոխհատուցում, եթե ապացուցի, որ պատճառված վնասը գերազանցում է սահմանված տույժի չափը:

Դիմողի կողմից վիճարկվող Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի 6-րդ մասի կապակցությամբ պատասխանողը նշում է, որ դեռևս 2014թ. սեպտեմբերի 29-ին ընդունված ՀՕ-146 օրենքով համապատասխան հոդվածը ենթարկվել է փոփոխությո-

յան, ինչի արդյունքում վիճարկվող մասն ամբողջությամբ դուրս է եկել հոդվածի տեքստից: Միաժամանակ, պատասխանողը գտնում է, որ քաղաքացին պետք է պատշաճ կարգով ծանուցվի վարչական իրավախախտման վերաբերյալ, և որոշումը պետք է հանձնվի անձամբ հասցեատիրոջը: Բացառիկ դեպքերում, երբ անձի հայտնած հասցեով ուղարկված որոշումը վերադարձվել է, կամ ծանուցման փաստը չի հաստատվել, կամ հասցեատերը հրաժարվել է ստանալ պատշաճ կարգով ուղարկված /հանձնվող/ որոշումը և ստորագրել հրաժարվելու մասին, ապա որոշումն ուղարկվում է այդ անձի հաշվառման հասցեով և տեղադրվում է Հայաստանի Հանրապետության հրապարակային ծանուցումների պաշտոնական ինտերնետային կայքում, իսկ համապատասխան անձը համարվում է պատշաճ ծանուցված:

4. Դիմումի բովանդակությունից ելնելով կարելի է առանձնացնել դիմողի կողմից բարձրացվող հետևյալ հարցադրումները, որոնք կարող են հանդիսանալ սույն գործով սահմանադրաիրավական վեճի առարկա.

- անբողոքարկելի վարչական ակտերի հիման վրա պարտապանի գույքի վրա արտադատական կարգով բռնագանձում տարածելը,
- մինչև տուգանքի վերաբերյալ որոշման անբողոքարկելի դառնալը վարչական վարույթ իրականացնող մարմնի կողմից պարտավոր անձի գույքի վրա արգելանք դնելը,
- վարչական տուգանքի մասին պատշաճ կարգով ծանուցելը:

Բարձրացված սահմանադրաիրավական վեճի շրջանակներում սահմանադրական դատարանը կարևոր է համարում պարզել.

- վիճարկվող իրավակարգավորումները արդյոք հանգեցնում են սեփականության իրավունքից զրկման, թե՛ այդ իրավունքի իրականացման սահմանափակման,
- արդյո՞ք անձին տուգանքի տեսքով պատասխանատվության ենթարկելիս երաշխավորված են ՀՀ Սահմանադրությամբ նախատեսված դատական պաշտպանության իրավունքի արդյունավետ իրացման համար անհրաժեշտ և բավարար նախապայմաններ,
- արդյո՞ք տուգանքի վճարումն ապահովելու նպատակով անձի գույքի վրա արգելանք դնելը և արտադատական կարգով բռնագանձում կատարելը հանդիսանում են սեփականության իրավունքի սահմանափակման համաչափ միջոցներ և անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակությունում:

Սահմանադրական դատարանը նաեւ արձանագրում է, որ դիմողը դիմումում եւ գործի դատաքննության նախապատրաստման փուլում հաշվի չի առել այն հանգամանքը, որ վեճի առարկա հոդվածների մեծ



մասում կատարվել են օրենսդրական փոփոխություններ, ինչի վրա ուշադրություն է հրավիրել նաև պատասխանող կողմը:

5. ՀՀ սահմանադրական դատարանն իր ՄԴՈ-630, ՄԴՈ-903, ՄԴՈ-1056, ՄԴՈ-1073, ՄԴՈ-1142, ՄԴՈ-1153 և մի շարք այլ որոշումներում անդրադարձել է սեփականության իրավունքի միջամտության ձևերին, բացահայտել նաև «սեփականությունից զրկելու» ինստիտուտի սահմանադրաիրավական բովանդակությունը: Մասնավորապես, ՀՀ սահմանադրական դատարանն իր ՄԴՈ-903 որոշման մեջ սահմանել է, որ. «ՀՀ Սահմանադրության 31-րդ հոդվածը նախատեսում է սեփականության իրավունքի իրականացման սահմանափակման միմյանցից տարանջատվող չորս հանգամանք.

ա) սեփականության իրավունքի իրականացման սահմանափակում՝ շրջակա միջավայրին վնաս պատճառելու, այլ անձանց, հանրության և պետության իրավունքներն ու օրինական շահերը խախտելու արգելքով (31-րդ հոդվ. 1-ին մասի երկրորդ նախադասություն),

բ) սեփականագրկում (31-րդ հոդվ. 2-րդ մաս),

գ) սեփականության հարկադիր օտարում հասարակության և պետության կարիքների համար (31-րդ հոդվ. 3-րդ մաս),

դ) հողի սեփականության իրավունքի սահմանափակում՝ օտարերկրյա քաղաքացիների և քաղաքացիություն չունեցող անձանց համար...»:

Նման մոտեցումը կոչված է ապահովելու սեփականատիրոջ և այլոց իրավունքների ու հանրային շահերի միջև ողջամիտ հավասարակշռություն՝ գույքի նկատմամբ անձի սեփականության իրավունքի իրականացումը ճանաչելով երաշխավորված, սակայն ոչ բացարձակ:

Այս կապակցությամբ սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ նաև Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի Թիվ 1 արձանագրության 1-ին հոդվածին, որը նույնպես **տարբերակում է «սեփականությունից զրկում» և «սեփականության օգտագործման նկատմամբ վերահսկողություն» հասկացությունները:** Հոդվածի 2-րդ մասում շեշտվում է, որ անձին իր սեփականությունից անարգել օգտվելու և նրան իր ունեցվածքից միայն ի շահ հասարակության, օրենքով ու միջազգային իրավունքի ընդհանուր սկզբունքներով նախատեսված պայմաններով զրկելու վերաբերյալ դրույթները «... չեն խոչընդոտում պետության այնպիսի օրենքներ կիրառելու իրավունքին, որոնք նա անհրաժեշտ է համարում ընդհանուր շահերին համապատասխան, **սեփականության օգտագործման նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնելու կամ հարկերի կամ մյուս գանձումների կամ տուգանքների վճարումն ապահո-**

**վելու համար»:**

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանն իր նախադեպային իրավունքում հարկերի, այլ վճարների, տույժերի և տուգանքների վճարումն ապահովող միջոցները քննության է առել միայն Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի Թիվ 1 արձանագրության 1-ին հոդվածի 2-րդ մասի առումով, գտնելով, իհարկե, որ այդ միջոցները պետք է լինեն իրավաչափ և համապատասխանեն համաչափության սկզբունքին:

Միկրոինտելեկտ ՍՊԸ-ն ընդդեմ Բուլղարիայի 2014 թվականի մարտի 4-ի վճռում (Microintellect OOD v. Bulgaria, 34129/03), որը վերաբերում է վարչական մարմնի որոշմամբ անձի գույքի բռնագանձմանը, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը գտել է, որ **բռնագանձման իրականացումը վարչական մարմնի կողմից վերահսկողություն է սեփականության օգտագործման նկատմամբ և հանդիսանում է հարկերի և տուգանքի վճարման ապահովման միջոց:** Դատարանը համանման կարծիք հայտնել էր նաև Գասուս Դոսիերը և Ֆորդերտեքնիկն ընդդեմ Նիդեռլանդների գործով (Gasus Dosier-und Fördertechnik GmbH v. The Netherlands, 15375/89, 23.02.1995թ.):

Այդ գործերով Եվրոպական դատարանը նաև նշել էր, որ անձի ունեցվածքի բռնագանձման դեպքում հատկապես կարևորվում է **նման որոշման դեմ բողոք բերելու արդյունավետ միջոցների ապահովումը**, չնայած Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի Թիվ 1 արձանագրության 1-ին հոդվածով ուղղակիորեն նախատեսված չէ նման պահանջ:

Հիմնական եզրահանգումն այն է, որ **օրենքով նախատեսված իրավաչափ պարտավորությունների կատարման համար վարչական միջոցների համաչափ գործադրումը չի կարող դիտվել որպես սեփականության իրավունքի ռոտնահարում կամ սեփականությունից զրկում:** Էականը՝ վարչական միջամտության դեմ դատական բողոք բերելու արդյունավետ միջոցի երաշխավորումն է:

6. Անդրադառնալով տուգանքի բռնագանձման ինստիտուտի սահմանադրաիրավական բնույթին՝ սահմանադրական դատարանն իր իրավական դիրքորոշումների և Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի համադրության արդյունքում գտնում է, որ տուգանքի նշանակումը, ինքնին, որպես պատասխանատվության միջոց, հանդես չի գալիս որպես սեփականագրկում: Տուգանքի նշանակումից հետո անձն օրենքով սահմանված ժամկետում հնարավորություն ունի կամովին վճարել տուգանքը՝ **որպես օրենքով նախատեսված պարտականության**

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ♦ ՏԵՂԵԿՎՈՐ ♦ 4(78)2015  
18

**կատարում**, կամ բողոքարկել վարչական մարմնի որոշումը: Տուգանքի վերաբերյալ վարչական ակտի բողոքարկման դեպքում վարչական ակտի կատարումը կասեցվում է, այսինքն՝ տուգանքի բռնագանձումն անվիճելի կարգով անձի կամքին հակառակ չի կատարվում:

Դիմողի կողմից վիճարկվող դրույթների սահմանադրականությունը պարզելու համար անհրաժեշտ է բացահայտել, թե ՀՀ օրենսդրության՝ տուգանքի հարկադիր կարգով բռնագանձման կարգ նախատեսող դրույթներն արդյո՞ք ապահովում են բավարար և անհրաժեշտ երաշխիքներ անձի դատական պաշտպանության իրականացման համար:

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 13-րդ գլուխը վերաբերում է դրամական պահանջները կատարելուն, և այս գլխի 1-ին դրույթը՝ 87-րդ հոդվածի տեսքով, սահմանում է, որ հանրային իրավական դրամական պահանջները, օրենքով սահմանված կարգով, վարչական ակտերի հիման վրա Հայաստանի Հանրապետության պետական կամ համայնքային բյուջե պարտադիր կարգով դրամական գումարներ վճարելու պահանջներն են (այսուհետ՝ դրամական պահանջներ): Նույն օրենքի 88-րդ հոդվածի առաջին մասը սահմանում է, որ դրամական պահանջները ենթակա են կատարման անբողոքարկելի վարչական ակտերի հիման վրա՝ «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով: Նույն օրենքի 88-րդ հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է, որ դրամական պահանջները ներկայացվում են հարկադիր կատարման «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքին համապատասխան՝ վարչական ակտն անբողոքարկելի դառնալուց հետո՝ եռամսյա ժամկետում: Իսկ նույն օրենքի 71-րդ հոդվածը սահմանում է այն ժամկետները, որից հետո ակտը դառնում է անբողոքարկելի: Մասնավորապես, համաձայն «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 71-րդ հոդվածի՝ վարչական բողոքը կարող է բերվել՝ ա) վարչական ակտն ուժի մեջ մտնելու օրվանից 2 ամսվա ընթացքում. բ) վարչական մարմնի կողմից գործողություն կատարելու օրվանից մեկ ամսվա ընթացքում. գ) վարչական մարմնի կողմից անգործություն ցուցաբերելու օրվանից 2 ամսվա ընթացքում. դ) գրավոր վարչական ակտում դրա բողոքարկման ժամկետը նշված չլինելու դեպքում՝ վարչական ակտի ուժի մեջ մտնելու օրվանից մեկ տարվա ընթացքում:

Ինչ վերաբերում է տուգանքի արտադատական կարգով բռնագանձմանը, ապա այն, նպատակ ունենալով ապահովել տուգանքի վճարումը, հանդիսանում է վերահսկողություն սեփականության օգտագործման

նկատմամբ:

Դիմողի կողմից բարձրացված հիմնախնդրի համատեքստում հարց կարող է ծագել՝ արդյո՞ք տուգանքի բռնագանձումը վարչական մարմնի որոշման հիման վրա դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության կողմից կատարելը կարող է մեխանիկորեն հանգեցնել ՀՀ Սահմանադրությամբ նախատեսված սեփականությունից բացառապես դատական կարգով զրկելու սահմանադրական պահանջի խախտման:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից Յանոշեվիչի ընդդեմ Շվեդիայի /Janosevic v. Sweden/ 23.07.2002թ. թիվ 34619/97 վճռի 106-րդ կետում արտահայտվել է դիրքորոշում առ այն, «որ ոչ 6-րդ, ոչ էլ Կոնվենցիայի որևէ այլ հոդված չի բացառում սկզբունքորեն իրավակիրառման միջոցառումների իրականացումը մինչև հարկային գանձումների վերաբերյալ որոշումների վերջնական դառնալը: Ավելին, որոշ քրեական սանկցիաների վաղ կիրառում թույլատրող դրույթներ կարելի է գտնել այլ Պայմանավորվող պետությունների օրենսդրությունում: Այնուհանդերձ, հաշվի առնելով այն, որ հարկային գանձումների վաղ կիրառումը կարող է լուրջ ազդեցություն թողնել համապատասխան անձի վրա և կարող է բացասաբար ազդել նրա պաշտպանության վրա համապատասխան դատական վարույթում, քրեական իրավունքում կանխավարկածների դիրքորոշման կիրառման հետ մեկտեղ, պետություններից պահանջվում է նման կիրառումը ողջամտորեն սահմանափակել, ինչը կպահպանի արդար հարաբերակցություն շահերի միջև»: Դատարանը դա հատկապես կարևորել է այն դեպքերում, երբ կիրառման միջոցառումներն իրականացվել են վարչական իշխանությունների որոշումների հիման վրա, այսինքն՝ մինչև քննության առարկա հարկային վճարումներ կատարելու անձի պարտավորության հաստատումը դատարանի կողմից:

Այն պնդման առնչությամբ, ըստ որի՝ տուգանքների բռնագանձման վերաբերյալ նախկին՝ դատարանի կողմից վճարման կարգադրությունների արձակման ինստիտուտն ավելի էր նպաստում դատական պաշտպանության իրավունքի երաշխավորմանը և համապատասխանում էր ՀՀ Սահմանադրության 31-րդ հոդվածի՝ սեփականագրկման՝ դատական կարգով իրականացման պահանջին, հարկ է նշել, որ **վճարման կարգադրության ինստիտուտն ինքնին դատական պաշտպանության վրա բովանդակային առումով չէր ազդում**, քանզի նիստ չէր հրավիրվում, կողմերը ելույթ չէին ունենում, ակտի օրինականությունը չէր ստուգվում: Հայցային կարգով քննություն էր իրականացվում միայն անձի կողմից հակընդդեմ հայց ներկայացնելու պարագայում: Փաստորեն, վճարման կարգադրության ինստիտուտի պարագայում դատարանը որոշում էր

ընդունում բռնագանձման մասին, որը վիճարկվող կանոնակարգումների շրջանակներում իրականացնում էր այլ մարմին, ուստի փոփոխությունը միայն տեխնիկական բնույթ է կրում, քանզի իրավունքի պաշտպանական կառուցակարգերը երկու մարմինների կողմից որոշում ընդունելու դեպքում նույնն են. երկուսի պարագայում էլ անձը չի ներգրավվում որոշումն ընդունելու ընթացակարգում, այլ վճարման կարգադրության պարագայում անձը ներգրավվում էր գործի քննությանը միայն վճարման կարգադրության դեմ հակընդդեմ հայց ներկայացնելու միջոցով, իսկ վիճարկվող կանոնակարգումների շրջանակներում՝ վարչական ակտի բողոքարկման միջոցով, ինչի պարագայում վարչական ակտի հարկադիր կատարումը կասեցվում է:

Ինչ վերաբերում է դիմողի այն պնդմանը, որ առկա է օրենքի բաց այն առումով, որ վիճարկվող դրույթները չեն նախատեսում տուգանքի բռնագանձման՝ դատական կարգով վճարման կարգադրություն արձակելու ինստիտուտը, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ այս պարագայում բացակայում է օրենքի բացի հիմնահարցը, քանի որ օրենսդիր մարմնի իրավասության շրջանակներում է գտնվում այս կամ այն ինստիտուտի ամրագրման հարցը: Բացի դրանից, օրենքի բաց՝ ինստիտուտի բացակայության տեսքով, կարող է արձանագրվել այն դեպքում, երբ հաստատվում է, որ համապատասխան ինստիտուտի բացակայությունն արգելափակում է այս կամ այն իրավունքի իրացման հնարավորությունը: Մակայն նշված ինստիտուտի բացակայությունը չի ազդում դատական պաշտպանության իրավունքի իրացման վրա: Հետևաբար՝ դիմողի կողմից մատնանշված ինստիտուտի բացակայությունը կարող է դիտարկվել ոչ թե որպես օրենքի բաց, այլ օրենսդիր մարմնի կողմից և նրա կամահայտնությամբ այս կամ այն իրավահարաբերության կանոնակարգման այլընտրանքային ինստիտուտ, որը վիճարկվող կանոնակարգումներով պարզապես փոխարինվել է մեկ այլ ինստիտուտով:

7. Դիմողը բարձրացնում է նաև անձի գույքի վրա արգելանք դնելու ինստիտուտի վերաբերյալ հիմնախնդիրը: Մասնավորապես, ինչպես նշվեց, դիմողը մատնանշում է, որ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 88-րդ հոդվածի 2-րդ մասը թույլ է տալիս անձի գույքի վրա դնել արգելանք արտադատական կարգով: Բացի դրանից, դիմողը գտնում է, որ օրենքով իրավասու անձի համար չի նախատեսվում արգելանքը տուգանքի չափով դնելու պարտավորություն, ինչի հետևանքով, ըստ դիմողի՝ «...իրավակիրատ պրակտիկայում առկա են բազմաթիվ դեպքեր, երբ արգելանքը դրվում է ամբողջ գույքի վրա՝ առանց հաշվի առնելու հանրային իրավական դրամական պահանջի

չափը, ինչը վիճարկվող նորմի բովանդակությամբ պայմանավորված իրավական անորոշության հետևանք է...»:

Առաջին հիմնախնդրի առնչությամբ անհրաժեշտ է նշել, որ ՀՀ սահմանադրական դատարանն իր ՄԴՈ-1073 որոշմամբ, քննության առնելով նույն հիմնահարցը, «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքի 30.2-րդ հոդվածի շրջանակներում արգելանքն արտադատական կարգով իրականացնելու վերաբերյալ դրույթը ճանաչել է ՀՀ Սահմանադրությանը համապատասխանող: Այդ որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումներն ամբողջությամբ կիրառելի են նաև սույն գործի նկատմամբ:

Ինչ վերաբերում է դիմողի կողմից բարձրացված երկրորդ հիմնախնդրին, ապա պետք է նշել, որ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 88-րդ հոդվածի երկրորդ մասում 2014 թվականի դեկտեմբերին կատարվել է փոփոխություն: Մասնավորապես, ամրագրվել է՝ «Արգելանքը դրվում է անհապաղ՝ պարտավոր անձի պարտավորությանը համարժեք գույքի վրա Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության կողմից՝ «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով» դրույթը: Դիմողը, սակայն, վերաբերելի դրույթը բարձրացված հիմնախնդրի մասով վիճարկում է մինչև նշված հոդվածում փոփոխությունների կատարումը գործած կանոնակարգումների համատեքստում: Այս առումով հարկ է նշել, որ, իրոք, իրավակիրառ պրակտիկայում առկա է եղել հիմնախնդիր, ինչի մասին վկայում է դեռևս 2014 թվականի հունիսի 26-ին ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված՝ ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի դիմումը, որում այս հարցը ևս բարձրացված էր: ՀՀ սահմանադրական դատարանում նշված դիմումի հիման վրա գործն ընդունվել էր քննության, և այդ կապակցությամբ ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահը 23.07.2014 թվականին պարզաբանում էր ուղարկել սահմանադրական դատարան, որում նշված էր հետևյալը. «...Վերջին շրջանում խնդիրներ են առաջացել՝ կապված հարկադիր կատարողի կողմից պարտապանի բանկային հաշիվներում պարտապանի ունեցած դրամական միջոցների վրա արգելանք դնելու հետ: Կենտրոնական բանկը իրականացրել է ստեղծված իրավիճակի ուսումնասիրություն... որի արդյունքում պարզ է դարձել, որ ՀՀ տարածքում գործող **որոշ** բանկերի մոտ խնդիրներ էին առաջացել՝ կապված բանկի հաճախորդ հանդիսացող պարտապանի **քարտային հաշիվների** վրա հարկադիր կատարողի որոշմամբ սահմանված չափով արգելանք դնելու հետ»: Հիշատակված պարզաբանման մեջ նշվում է նաև, որ «...ՀՀ տարածքում գործող **որոշ** առև-

տրային բանկեր, ՀՀ գործող օրենսդրությամբ ունենալով հարկադիր կատարողի որոշումները կատարելու ուղղակի պարտավորություն և չկարողանալով քարտային հաշիվները արգելադրել հարկադիր կատարողի որոշմամբ նախատեսված գումարի չափով, հարկադրված կերպով արգելադրում էին պարտապանի **քարտային հաշիվներում** առկա ամբողջ դրամական միջոցները»։ Կենտրոնական բանկի կողմից ներկայացված իրավակիրառական պրակտիկայի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ հիմնախնդիրը պայմանավորված չի եղել դիմողի կողմից վիճարկվող՝ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 88-րդ հոդվածի 2-րդ մասում այս կամ այն կանոնակարգման բացակայությամբ: Ի լուծումն առաջ եկած հիմնախնդրի՝ 29.09.2014 թվականին Ազգային ժողովի կողմից ընդունված ՀՕ-145-Ն ՀՀ օրենքով «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 46-րդ հոդվածը լրացվել է 2.1-րդ մասով, որով սահմանվում է հետևյալը. «Պարտապանի մոտ դրամական միջոցների առկայության դեպքում պարտապանի հաշիվները սպասարկող բանկը կամ այլ վարկային կազմակերպությունը պարտավոր է պարտապանի դրամական միջոցների վրա արգելանք դնել միայն այն չափով, որը նշված է հարկադիր կատարողի որոշման մեջ: Մույն մասի պահանջների չպահպանման դեպքում պարտապանի հաշիվները սպասարկող բանկը կամ այլ վարկային կազմակերպությունը ավել պահած գումարի համար պարտավոր է յուրաքանչյուր օրվա համար վճարել տույժ՝ նշված գումարի 0.1 տոկոսի չափով: Պարտապանը կարող է պահանջել պատճառված վնասի փոխհատուցում, եթե ապացուցում է, որ պատճառված վնասը գերազանցում է սույն մասով սահմանված տույժի չափը»:

8. Դիմողը վիճարկում է նաև Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի 6-րդ մասը՝ դիմումին կցելով հոդվածի տեքստ, որը բովանդակային առումով չի առնչվում բարձրացվող հիմնախնդրին, ինչպես նաև որևէ հիմնավորում չի բերում նշված հոդվածի 6-րդ մասի՝ ՀՀ Սահմանադրության այս կամ այն հոդվածին չհամապատասխանելու վերաբերյալ:

Ավելին, եթե ենթադրվի, որ որևէ պատճառով դիմողը ճիշտ չի նշել համապատասխան հոդվածի մասը, և ներկայացված սահմանադրաիրավական վեճի ընդհանուր տրամաբանությունից ելնելով խոսքը պետք է վերաբերեր վերոհիշյալ հոդվածով կարգավորվող պատշաճ ծանուցումների ինստիտուտին, ապա անհրաժեշտ է նշել, որ դիմումում բերված փաստարկները ևս առնչություն չունեն վերոհիշյալ հոդվածի դրույթների հետ: Դիմումում վկայակոչվում են մինչև 2014թ. սեպտեմբերի 29-ի ՀՕ-146-Ն օրենքով փոփոխված օրենսգրքի համապատասխան հոդվածի դրույթ-

ները, որոնք վերաբերում են ծանուցումների ինստիտուտին:

Վերոշարադրյալի կապակցությամբ սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում վկայակոչել ՀՀ սահմանադրական դատարանի՝ 2009թ. մարտի 17-ի ՍԴԱՌ-21 աշխատակարգային որոշմամբ արտահայտած այն դիրքորոշումը, համաձայն որի՝ «բոլոր այն դեպքերում, երբ դիմողը, ձևականորեն վիճարկելով օրենքի դրույթի սահմանադրականության հարց, ըստ էության բարձրացնում է այդ դրույթի կիրառման իրավաչափության հարց կամ հետապնդում է այլ նպատակներ, ապա այդպիսի դիմումները ենթակա են մերժման՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 32-րդ հոդվածի 1-ին կետի հիմքով՝ որպես սահմանադրական դատարանի քննության ենթակա հարց չառաջադրող դիմումներ»:

Չնայած այն հանգամանքին, որ տվյալ դիրքորոշումն արտահայտվել է անհատական դիմումների քննության վերաբերյալ, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ այն կիրառելի է սույն գործով վիճարկվող Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի վերաբերյալ:

Հաշվի առնելով, որ սահմանադրական դատարանը 20.01.2015թ. ՍԴԱՌ-4 որոշմամբ գործը նաև ընդունել է քննության վեճի առարկա 283-րդ հոդվածի 6-րդ մասով, գործի վարույթը Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի 6-րդ մասով կարող էր կարճվել:

Միաժամանակ, կարևորելով պատշաճ ծանուցումների հիմնախնդիրը՝ սահմանադրական դատարանը սույն որոշման շրջանակներում հարկ է համարում անդրադարձ կատարել պատշաճ ծանուցումների ինստիտուտի վերլուծությանը և գնահատմանը՝ հաշվի առնելով, որ պատշաճ ծանուցման ինստիտուտը, որը հնարավորություն է տալիս փաստացի իրազեկված լինել վարչական տուգանքների նշանակման մասին, հանդիսանում է կարևոր երաշխիք անձի իրավունքների պաշտպանության հարցում, այդ թվում՝ ինչպես դատական, այնպես էլ պետական այլ մարմինների առջև իրավական պաշտպանության հարցերում: Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ տվյալ հիմնախնդրի առնչությամբ, մասնավորապես, անհրաժեշտ է հիմք ընդունել ՍԴՌ-630, ՍԴՌ-815, ՍԴՌ-832, ՍԴՌ-1052 եւ ՍԴՌ-1189 որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները:

Միաժամանակ, տուգանքի որոշման մասին անձին պատշաճ կարգով ծանուցելու խնդրահարույց իրավիճակն առավելապես պայմանավորված է եղել Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 283-



րդ հողվածի կանոնակարգումներով, որոնցով անձը համարվում էր ծանուցված նույնիսկ այն դեպքում, երբ նա «...չի եղել տրանսպորտային միջոցի գրանցման (հաշվառման) կամ վարորդական վկայական ստանալու կամ վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրություն կազմելու ժամանակ իր կողմից նշված հաշվառման (գտնվելու) կամ բնակության վայրում կամ ճիշտ չի նշել հասցեն կամ հրաժարվել է ստանալ ուղարկված (հանձնվող) որոշումը»:

Այդ հողվածը վերաբերում է բացառապես Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 224-րդ հողվածի 2-րդ մասով նախատեսված իրավախախտումներին: Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 283-րդ հողվածը 29.09.2014 թվականին ընդունված ՀՕ-146-Ն ՀՀ օրենքով ենթարկվել է արմատական փոփոխության՝ նախատեսելով անհրաժեշտ երաշխիքներ վարչական ակտի ծանուցման վերաբերյալ: Դիմողը, սակայն, վիճարկում է նախկին կանոնակարգումը:

Այս առումով պետք է նշել, որ ծանուցման վերաբերյալ նախկին կանոնակարգումների կիրառման արդյունքում ոչ միայն անձի սեփականության իրավունքին միջամտություն է տեղ գտել, այլ նաև անձի կողմից տուգանքի չվճարման դեպքում Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 224-րդ հողվածի ուժով տեղի էր ունենում բռնագանձման ենթակա գումարի չափի ավելացում: Անձը նաև գրկվում էր վարչական ակտը բողոքարկելու հնարավորությունից: Արդյունքում՝ խախտվում էին անձի պատշաճ ծանուցման և դատական պաշտպանության իրավունքները, քանզի անձի նկատմամբ պետության հարկադրանքի միջոցները կիրառվում էին առանց անձի տեղեկացվածության, առանց նրան հնարավորություն ընձեռելու՝ օգտվելու օրենքով նախատեսված պաշտպանական կառուցակարգերից և օրենքով իր վրա դրված պարտականությունը կամովին կատարելու հնարավորությունից:

Անդրադառնալով դիմողի կողմից վիճարկվող Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 305-րդ հողվածի 4-րդ մասի դրույթներին՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ այստեղ ևս առկա է անհամապատասխանություն դիմումում մեջբերվող դրույթների և դիմումին կցված համապատասխան հողվածի դրույթների միջև:

Մասնավորապես՝ դիմումին կցված է օրենսգրքի 305-րդ հողվածի 4-րդ մասի հետևյալ տեքստը. «Մույն օրենսգրքի 224-րդ հողվածի երկրորդ մասի 2-րդ կետով նախատեսված հողվածներով սահմանված տուգանքը նշանակելու մասին որոշումն իրավախախտում կատարած **անձի կողմից ստանալու օրվանից** կամ տուգանքը նշանակելու մասին որոշումը գանգա-

տարկելու կամ բողոքարկելու դեպքում գանգատը կամ բողոքն առանց բավարարման թողնելու մասին որոշումն իրավախախտում կատարած **անձի կողմից ստանալու օրվանից 60** օրվա ընթացքում կամ տուգանքը տարածամկետելու մասին դիմումում նշված ժամկետում տուգանքը չվճարելու դեպքում **փաստացի չվճարված** տուգանքի չափը ավելանում է **50 տոկոսով**, որը ենթակա է հարկադիր կատարման կարգով բռնագանձման»:

Մինչդեռ օրենսգրքի վիճարկվող 305-րդ հոդվածի 4-րդ մասի վերաբերյալ դիմողը նշում է. «Սույն օրենսգրքի 224-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետով նախատեսված հոդվածներով սահմանված տուգանքը նշանակելու մասին որոշումը իրավախախտում կատարած **անձին հանձնելու օրվանից**, իսկ տուգանքը տարածամկետելու դիմումում սահմանված ժամկետում կամ տուգանքը նշանակելու վերաբերյալ որոշումը գանգատարկելու կամ բողոքարկելու դեպքում բողոքն առանց բավարարման թողնելուց հետո՝ 60 օրվա ընթացքում, տուգանքը չվճարելու դեպքում տուգանքի չափը **հնգապատկվում է**»:

Դիմողի կողմից վերոհիշյալ հոդվածի 4-րդ մասը վիճարկվում է հետևյալ հիմքերով: Առաջին՝ տրանսպորտային միջոցի սեփականատիրոջ կողմից վարչական պատասխանատվություն կրելու պարագայում արդյոք արդարացված է նշանակված տուգանքի չափի ավելացված մասը ևս արտադատական կարգով բռնագանձելը: Երկրորդ՝ տուգանքի՝ օրենքի ուժով ավելացված մասն արտադատական կարգով բռնագանձելն արդյոք չի խախտում անձի՝ դատական պաշտպանության իրավունքն այն պարագայում, երբ որևէ օբյեկտիվ պատճառով նա հնարավորություն չի ունեցել սահմանված ժամկետում կատարել իր տուգանքի վճարման հետ կապված պարտականությունները:

Այս կապակցությամբ սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ 2012թ. նոյեմբերի 13-ի ՍԴՈ-1056 որոշմամբ արտահայտված դիրքորոշումներին, այն է՝ «Ելնելով ... ՀՀ Սահմանադրության 18 և 19-րդ հոդվածներով նախատեսված՝ դատական պաշտպանության արդյունավետ միջոցների և արդար դատաքննության իրավունքների երաշխավորման անհրաժեշտությունից, սահմանադրական դատարանն իրավական պետությանն անհարիր է համարում վերը նշված իրավիճակը և գտնում, որ դրա պատճառն իրավական բացն է: Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ դատարաններում օրենսգրքի վիճարկվող նորմերով նախատեսված տուգանքի հնգապատիկի չափը բռնագանձելու մասին հայցի քննության ժամանակ անձը պետք է հնարավորություն ունենա ներկայացնելու, իսկ դատարանն էլ պետք է քննարկման առարկա դարձնի և գնահատի նրա ներկայացրած

հիմնավորումներն այն մասին, թե արդյոք առկա են եղել արտակարգ և անհաղթահարելի հանգամանքներ, որոնք խոչընդոտել են անձին ժամանակին կատարելու իր պարտավորությունները պետության առջև, կամ արդյոք անձը ձեռնարկել է իրենից կախված բոլոր միջոցները պարտավորությունը կատարելու համար և այդպիսի հանգամանքների առկայությունը հաստատելու պարագայում հարգելի համարի բաց թողնված ժամկետները»:

Ելնելով վերոգրյալից՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ օրենսգրքի վերոհիշյալ հոդվածի դրույթները չեն կարող մեկնաբանվել և կիրառվել այնպես, որ սահմանափակվեն անձի՝ ՀՀ Սահմանադրության 18 և 19-րդ հոդվածներով երաշխավորված իրավունքները սուգանքի ավելացված գումարը գանգատարկելու կամ բողոքարկելու համար:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 68-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի**.

1. «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 88-րդ հոդվածը, «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետը և 44-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետը, Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի 6-րդ մասը, 298-րդ հոդվածի 3-րդ մասը և 305-րդ հոդվածի 4-րդ մասը, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասը և 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասը համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը՝ սույն որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումների շրջանակներում:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

26 մայիսի 2015 թվականի  
ՍԴՈ-1210



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԵՎ  
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ  
ԱՊՐԻԼԻ 8-ԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ «ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ  
ՏԵՂԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ» ՎԱՐԿԱՅԻՆ  
ՀԱՄԱԶԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝  
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ  
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ  
ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

26 մայիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի (զեկուցող),

մասնակցությամբ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարի առաջին տեղակալ Վ. Տերտեռյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 25, 38 և 72-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Հայաստանի Հանրապետության և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային ֆանկի

միջև 2015 թվականի ապրիլի 8-ին ստորագրված՝ «Սոցիալական ներդրումների և տեղական զարգացման ծրագիր» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի՝ 2015 թվականի ապրիլի 30-ին Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումը:

Ուսումնասիրելով սույն գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցչի գրավոր բացատրությունը, հետազոտելով վարկային համաձայնագիրը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Ջ Ե Ց**:

1. «Սոցիալական ներդրումների և տեղական զարգացման ծրագիր» վարկային համաձայնագիրը (Վարկային համաձայնագիր) Հայաստանի Հանրապետության և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև ստորագրվել է 2015 թվականի ապրիլի 8-ին:

2. Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկը Վարկային համաձայնագրով սահմանված կարգով և պայմաններով Հայաստանի Հանրապետությանը տրամադրում է երեսուն միլիոն (30,000,000) դոլար գումարի չափով վարկ (Վարկ)՝ Վարկային համաձայնագրով նախատեսված ծրագրի (Ծրագիր) ֆինանսավորմանն աջակցելու համար:

Ծրագրի նպատակը համայնքային և միջհամայնքային ենթակառուցվածքի որակի, օգտագործման և հասանելիության բարելավումն է:

Ծրագիրը բաղկացած է հետևյալ մասերից.

- տեղական մակարդակով սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ու կարողությունների ստեղծմանն օժանդակություն, այդ թվում՝ համայնքային միկրոծրագրերի իրականացում, ներառյալ, ի թիվս այլնի՝ կրթական, առողջապահական և սոցիալական ծառայություններ (օրինակ՝ դպրոցներ, մանկապարտեզներ, առողջապահական կլինիկաներ, համայնքային կենտրոններ, մարզադահլիճներ, խաղահրապարակներ) ապահովող հիմնական սոցիալական ենթակառուցվածքների կառուցում, վերանորոգում, հիմնանորոգում և/կամ ընդլայնում, ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի տեղադրում, հիմնանորոգում և ոռոգման ու գյուղերում էլեկտրիֆիկացման փոքր աշխատանքների իրականացում:

- միջհամայնքային սոցիալ-տնտեսական զարգացման նախաձեռնություններին օժանդակություն, այդ թվում տարածքային բարեփոխումների սատարում՝ զարգացման նորարարական նախաձեռնությունների իրականացման միջոցով, որոնցում ներգրավված են երկու կամ ավելի համայնքներ.

- ինստիտուցիոնալ հզորացում և Ծրագրի կառավարում, այդ թվում՝ ինստիտուցիոնալ օժանդակության ապահովում, կարողությունների ստեղծում, տեխնիկական աջակցություն:

3. Վարկային համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունը, մասնավորապես, ստանձնում է հետևյալ պարտավորությունները.

ա) վճարել սկզբնավճար, որը հավասար է Վարկի գումարի մեկ քառորդ տոկոսին (0.25 տոկոս).

բ) վճարել պարտավճար, որը հավասար է Վարկի չառհանված մնացորդի տարեկան մեկ քառորդ տոկոսին (0.25 տոկոս).

գ) Վարկի մայր գումարի վճարումը կատարել յուրաքանչյուր ապրիլի 1-ին և հոկտեմբերի 1-ին, սկսած՝ 2029 թվականի հոկտեմբերի 1-ից մինչև 2039 թվականի ապրիլի 1-ը՝ 4.76 տոկոս և 2039 թվականի հոկտեմբերի 1-ին՝ 4.80 տոկոս.

դ) Վարկային համաձայնագրով նախատեսված Իրականացման համաձայնագրի շրջանակում կատարել իր իրավունքները և պարտականությունները՝ այնպես, որ պաշտպանվեն իր և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի շահերը և իրագործվեն Վարկի նպատակները.

ե) վարել կամ հանձնարարել վարել ֆինանսական կառավարման համակարգ՝ Վարկային համաձայնագրով սահմանված կարգով:

Վարկային համաձայնագրի հավելվածի Բաժին I-ի 3-րդ կետի համաձայն՝ «ՀՄՆՀ» կամ «Ծրագրի իրականացման մարմին» նշանակում է «Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամ» կամ դրա իրավահաջորդը, որն ընդունելի է Բանկի համար՝ ստեղծված որպես ՀՄՆՀ օրենսդրությանը համապատասխանող իրավաբանական անձ»: Հարկ է նշել, որ սույն գործով քննության առարկա Վարկային համաձայնագրի կնքման պահին Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամը Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N 1521-Ն որոշմամբ արդեն իսկ վերանվանվել է Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամ: Նույն որոշմամբ սոցիալական ներդրումների և տեղական զարգացման ծրագրի իրականացման իրավասությունը վերապահվել է Հայաստանի տարածքային զարգացման

հիմնադրամին:

4. Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը 2015 թվականի ապրիլի 16-ին հավանություն է տվել սույն գործով քննության առարկա Վարկային համաձայնագրին:

5. Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ սույն գործով քննության առարկա Վարկային համաձայնագրով նախատեսված Ծրագիրը չունի հստակ հասցեական բնույթ, ինչը մեծացնում է վարկային միջոցների օգտագործման ռիսկայնության աստիճանը:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է նաև, որ Հայաստանի Հանրապետության վերահսկիչ պալատի խորհրդի, մասնավորապես, 2009 թվականի սեպտեմբերի 23-ի թիվ 22/5, 2011 թվականի նոյեմբերի 29-ի թիվ 30/3 և 2014 թվականի մարտի 25-ի թիվ 10/2 որոշումներով հաստատված ընթացիկ հաշվետվություններով արձանագրվել են Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի կողմից վարկային և դրամաշնորհային միջոցների, ինչպես նաև ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների օգտագործման տարաբնույթ խախտումներ:

Սահմանադրական դատարանն ինչպես իր որոշումներում, այնպես էլ դրանց կատարման վիճակի վերաբերյալ տարեկան հաղորդումներում բազմիցս անդրադարձել է վարկային (փոխառության) միջոցներով ֆինանսավորվող ծրագրային միջոցների նպատակային օգտագործման, դրանց նկատմամբ արդյունավետ վերահսկողության անհրաժեշտության հիմնախնդիրներին: Սույն գործով քննության առարկա Վարկային համաձայնագիրը ևս պահանջում է հասցեական վերահսկողություն վարկային միջոցների օգտագործման և Ծրագրի իրականացման և կառավարման առումով՝ Հայաստանի Հանրապետության ստանձնած միջազգային պարտավորությունների պատշաճ կատարումն ապահովելու համար:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 72-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**:

1. Հայաստանի Հանրապետության և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև 2015 թվականի ապրիլի 8-ին ստորագրված՝

«Մոցիալական ներդրումների և տեղական զարգացման ծրագիր» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

26 մայիսի 2015 թվականի  
ՄԴՈ-1211





**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԵՎ  
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ  
ԱՊՐԻԼԻ 8-ԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ «ԷԼԵԿՏՐԱԶԱՂՈՐԴՄԱՆ ՑԱՆՑԻ  
ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ» ՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ  
ԱՍՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ  
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ  
ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

26 մայիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի (զեկուցող), Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ՝ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարի տեղակալ Ա. Գալստյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 25, 38 և 72-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Հայաստանի Հան-

րապետության և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև 2015 թվականի ապրիլի 8-ին ստորագրված՝ «Էլեկտրահաղորդման ցանցի բարելավման ծրագիր» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի՝ 2015 թվականի ապրիլի 30-ին սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումը:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի ներկայացուցչի գրավոր բացատրությունը և դատաքննության ընթացքում ներկայացված պարզաբանումները, հետազոտելով համաձայնագիրը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց** .

1. Հայաստանի Հանրապետության (այսուհետ՝ Վարկառու) և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի (այսուհետ՝ Բանկ) միջև «Էլեկտրահաղորդման ցանցի բարելավման ծրագիր» վարկային համաձայնագիրն (այսուհետ՝ Համաձայնագիր) ստորագրվել է 2015 թվականի ապրիլի 8-ին, որի նպատակն է էլեկտրահաղորդման ցանցի և համակարգի կառավարման հուսալիության բարելավումն ու Հայաստանի Հանրապետության՝ բավարար էլեկտրամատակարարման ապահովման ջանքերի օժանդակումը:

Համաձայնագրի բաղկացությունն են կազմում երեք առդիր և մեկ հավելված: Առդիրներում համապատասխանաբար ներկայացված են վարկային միջոցների հաշվին իրականացվելիք ծրագրի (այսուհետ՝ Ծրագիր) նկարագրությունը, դրա իրականացումը և վարկի մարման ժամանակացույցը, իսկ հավելվածում՝ Համաձայնագրում օգտագործված սահմանումներն ու ընդհանուր պայմանների փոփոխությունների վերաբերյալ մի շարք դրույթներ:

Ծրագիրը բաղկացած է 3 մասից, որոնք վերաբերում են՝ էլեկտրահաղորդման ցանցի ուժեղացմանը (մաս 1), էներգահամակարգի կառավարման բարելավմանը (մաս 2) և էլեկտրաէներգիայի արտադրության հզորության մեջ ներդրման նախապատրաստմանը (մաս 3): Ծրագիրն ավարտվելու է 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ին:

2. Ըստ 1-ին առդիրի՝ Համաձայնագրի նպատակ է ընտրված Հայաստանի Հանրապետության Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր ՓԲԸ-ի (այսու-

հետ՝ ԲԷՑ)՝ Աշնակում գտնվող և Երևանի Ջերմային Էլեկտրակենտրոն ՓԲԸ-ի (այսուհետ՝ ՋԷԿ) Էլեկտրական ենթակայանների վերակառուցումը՝ հիմնական սարքավորումների ամբողջական կամ մասնակի փոխարինման և/կամ վերականգնման, վերահսկողության և տվյալների ձեռքբերման համակարգի տեղադրման, հսկողության սենյակների համար նոր շենքի կառուցման և Էլեկտրաէներգիայի մատակարարման համար պահանջվող հաղորդման օդային գծերի վերամիացման (Մաս 1, «ա» և «բ» կետեր), դրա համար անհրաժեշտ սարքավորումների ձեռքբերման (Մաս 1, «գ» կետ), ԲԷՑ-ին և Երևանի ՋԷԿ-ին օժանդակության տրամադրման (Մաս 1, «դ» և «ե» կետեր) միջոցով, կարգավարման պահուստային կենտրոնի ստեղծումը (Մաս 2), համակցված ցիկլով շոգեգազային տուրբինի (ՀՑԳ) ներդրման նախագծի կազմումը և Ծրագրի առդիտների իրականացումը (Մաս 3, «ա» և «բ» կետեր):

Վերոհիշյալ նպատակներով Բանկը Համաձայնագրով նշված պայմաններով Վարկառուին է տրամադրում 52.000.000.00 (հիսուներկու միլիոն) ԱՄՆ դոլար գումարի չափով վարկ, որը կարող է ժամանակ առ ժամանակ փոխարկվել արժույթի փոխարկման միջոցով՝ Համաձայնագրի 2.08-րդ բաժնի դրույթներին համաձայն՝ 1-ին առդիտում նկարագրված Ծրագրի ֆինանսավորմանն աջակցելու համար:

Վարկի մարման ժամկետը 25 տարի է, որից արտոնյալ ժամկետը՝ 14,5 տարի:

3. Ըստ Համաձայնագրի II հոդվածի 2.05-րդ բաժնի՝ Վարկառուի կողմից տոկոսագումարի յուրաքանչյուր ժամանակահատվածի համար վճարվելիք տոկոսագումարը հավասար է վարկի արժույթի կողմնորոշիչ դրույքաչափին գումարած փոփոխական տարբերությունը (սփրեդը) պայմանով, որ վարկի ամբողջ մայր գումարի կամ դրա մի մասի փոխարկման դեպքում Վարկառուի կողմից փոխարկման ժամանակահատվածում այդ գումարի համար վճարվելիք տոկոսագումարը որոշվում է Ընդհանուր պայմանների IV հոդվածի դրույթներին համապատասխան: Ընդ որում, եթե վարկի առհանված մնացորդի որևէ գումար ժամկետը լրանալիս չի վճարվում և չվճարվելը շարունակվում է 30 օր, ապա Վարկառուի կողմից վճարման ենթակա տոկոսագումարը հաշվարկվում է Ընդհանուր պայմանների 3.02-րդ բաժնի «ե» կետում նախատեսված կարգով:

4. Ըստ Համաձայնագրի II հոդվածի 2.03-րդ և 2.04-րդ բաժինների՝ Վարկառուի կողմից վճարման սկզբնավճարը հավասար է վարկի գումարի 0,25%-ին, իսկ պարտավճարը հավասար է վարկի չառհանված

մնացորդի տարեկան 0,25%-ին:

Ըստ Համաձայնագրի II հոդվածի 2.06-րդ և 2.07-րդ բաժինների՝ վճարման ամսաթվերն են յուրաքանչյուր տարվա մայիսի 15-ը և նոյեմբերի 15-ը, իսկ վարկի մայր գումարի մարումը պետք է իրականացվի Համաձայնագրի 3-րդ Առդիրում սահմանված մարման ժամանակացույցին համապատասխան՝ յուրաքանչյուր տարվա մայիսի 15-ին և նոյեմբերի 15-ին. սկսած 2029 թվականի նոյեմբերի 15-ից մինչև 2039 թվականի մայիսի 15-ը մայր գումարի վճարվելիք տոկոսային մասնավճարը պետք է կազմի 4,76%, իսկ 2039 թվականի նոյեմբերի 15-ին այն պետք է կազմի 4,8%:

5. Ըստ Համաձայնագրի II հոդվածի 2.02-րդ բաժնի և 2-րդ առդիրի 4-րդ բաժնի «Ա» մասի 1-ին կետի՝ Վարկառուն կարող է առհանել վարկի միջոցները՝ Համաձայնագրի II հոդվածի, 2-րդ առդիրի 4-րդ բաժնի և այնպիսի այլ լրացուցիչ ցուցումների համաձայն, որոնք Բանկը կներկայացնի Վարկառուին գրավոր ծանուցման միջոցով:

2-րդ առդիրի 4-րդ բաժնի «Ա» մասի 2-րդ կետի համաձայն նախատեսվում է, որ վարկի միջոցներից կարող են ֆինանսավորվել Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվող ապրանքների, աշխատանքների, ոչ խորհրդատվական ծառայությունների, խորհրդատվական ծառայությունների (Ծրագրի աուդիտները ներառյալ) և Ուսուցում Ծրագրի գործառնական ծախսերի 80%-ը:

6. Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է, մասնավորապես, հետևյալ հիմնական պարտավորությունները.

- վճարել սկզբնավճար՝ վարկի գումարի 0,25%-ի չափով, ինչպես նաև պարտավճար՝ վարկի չառհանված մնացորդի տարեկան 0,25%-ի չափով,
- կիսամյակային վճարումներով՝ յուրաքանչյուր տարվա մայիսի 15-ին և նոյեմբերի 15-ին վճարել տոկոսագումարը՝ Համաձայնագրի II հոդվածի 2.05-րդ բաժնի դրույթներին համապատասխան,
- վարկի մայր գումարի վճարումն իրականացնել Համաձայնագրի 3-րդ առդիրում ներկայացված մարման ժամանակացույցին համապատասխան,
- հայտարարել Ծրագրի նպատակների նկատմամբ Հայաստանի Հանրապետության հանձնառության մասին և ապահովել՝ ԲԷՑ-ի կողմից Ծրագրի 1(ա), 1(գ), 1(դ) 2-րդ և 3(բ) մասերի իրականացումը և Երևանի ՋԷԿ-ի կողմից Ծրագրի 1(բ), 1(ե) և 3(ա) մասերի իրականացումը, բոլորն էլ Ընդհանուր պայմանների V հոդվածի, ԲԷՑ Ծրագրի համաձայնագրի և Երևանի ՋԷԿ Ծրագրի համաձայնագրի դրույթների համաձայն, ինչպես

նան առանց սույն դրույթները սահմանափակելու և, բացառությամբ այն դեպքի, երբ այլ համաձայնություն է ձեռք բերվում Վարկառուի և Բանկի միջև, ապահովել Ծրագրի իրականացումը 2-րդ առդիրի դրույթներին համապատասխան,

- Ծրագրի՝ ԲԷՑ-ի և Երևանի ՋԷԿ-ի համապատասխան մասերի իրականացումը դյուրացնելու նպատակով Վարկառուի և ԲԷՑ-ի միջև համաձայնագրի շրջանակում (ԲԷՑ-ի Օժանդակ համաձայնագիր) վարկի միջոցների մի մասը (ԲԷՑ-ի ենթավարկ) Բանկի համար ընդունելի պայմաններով տրամադրել ԲԷՑ-ին, իսկ Վարկառուի և Երևանի ՋԷԿ-ի միջև համաձայնագրի շրջանակում (Երևանի ՋԷԿ-ի Օժանդակ համաձայնագիր) վարկի միջոցների մյուս մասը (Երևանի ՋԷԿ-ի ենթավարկ) Բանկի համար ընդունելի պայմաններով տրամադրել Երևանի ՋԷԿ-ին,

- բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Բանկի հետ այլ համաձայնություն ձեռք կբերվի, չփոխանցել, չփոխել, անվավեր չճանաչել կամ չհրաժարվել ԲԷՑ-ի և Երևանի ՋԷԿ-ի Օժանդակ համաձայնագրերից կամ դրանց որևէ դրույթից,

- ապահովել Ծրագրի իրականացումը Հակակոռուպցիոն ուղեցույցի դրույթներին համապատասխան, ինչպես նաև ապահովել ԲԷՑ-ի և Երևանի ՋԷԿ-ի կողմից 2-րդ առդիրի 1-ին բաժնի «Գ» մասում նախատեսված բնապահպանական և սոցիալական երաշխիքների իրականացումը և բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Բանկի հետ այլ համաձայնություն ձեռք կբերվի, ապահովել, որպեսզի ԲԷՑ-ը և Երևանի ՋԷԿ-ը չեղյալ չհայտարարեն, չփոխեն, չկասեցնեն, չհրաժարվեն ՀՀ համապատասխան բնապահպանական կառավարման պլաններից (ԲԿՊ) կամ դրանց որևէ դրույթից,

- վարել և ԲԷՑ-ին և Երևանի ՋԷԿ-ին հանձնարարել վարել ֆինանսական կառավարման համակարգ՝ Ընդհանուր պայմանների 5.09-րդ բաժնի դրույթներին համապատասխան,

- ապահովել, որպեսզի ԲԷՑ-ը և Երևանի ՋԷԿ-ը յուրաքանչյուր օրացուցային կիսամյակի ավարտից ոչ ուշ, քան քառասունհինգ օրվա ընթացքում կազմեն և Բանկին ներկայացնեն կիսամյակն ընդգրկող՝ Ծրագրի իրենց համապատասխան մասերի աուդիտով չհաստատված միջանկյալ ֆինանսական հաշվետվությունները՝ Բանկին բավարարող ձևով և բովանդակությամբ,

- ԲԷՑ-ի միջոցով ապահովել նրա ֆինանսական հաշվետվությունների տարեկան աուդիտի անցկացումը՝ Ընդհանուր պայմանների 5.09 (բ) բաժնի դրույթների համաձայն, և յուրաքանչյուր տարեկան աուդիտով հաստատված ֆինանսական հաշվետվությունները Բանկին ներկայացնել

այդպիսի ժամանակահատվածի ավարտից հետո՝ վեց ամսվա ընթացքում,

- Ծրագրի համար պահանջվող և վարկի միջոցներից ֆինանսավորվող բոլոր ապրանքները, աշխատանքները և ոչ խորհրդատվական ծառայությունները գնել Գնումների ուղեցույցի I բաժնում սահմանված կամ նշված պահանջների և Համաձայնագրի 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի դրույթների համաձայն,

- Ծրագրի համար պահանջվող և վարկի միջոցներից ֆինանսավորվող բոլոր խորհրդատվական ծառայությունները գնել Խորհրդատուի ուղեցույցի I և IV բաժիններում սահմանված կամ նշված պահանջների և Համաձայնագրի 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի դրույթների համաձայն,

- ապրանքները, աշխատանքները և ոչ խորհրդատվական ծառայությունները գնել Միջազգային մրցակցային սակարկության հիման վրա շնորհված պայմանագրերով, բացառությամբ Համաձայնագրի 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի «Բ» մասի 2-րդ կետով նախատեսված դեպքերի,

- Միջազգային մրցակցային սակարկությունից բացի, Համաձայնագրի 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի «Բ» մասի 2-րդ կետում նշված գնումների մեթոդները ևս կարող են կիրառվել Գնումների պլանում նշված պայմանագրերի համար ապրանքներ, աշխատանքներ և ոչ խորհրդատվական ծառայություններ ձեռք բերելու համար,

- խորհրդատվական ծառայությունները ձեռք բերել Որակի և գնի վրա հիմնված ընտրության հիման վրա շնորհված պայմանագրերի շրջանակում, բացառությամբ Համաձայնագրի 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի «Գ» մասի 2-րդ կետով նախատեսված դեպքերի,

- եթե վարկի միջոցներն ամբողջությամբ չեն առհանվել մայր գումարի վճարման առաջին ամսաթվի դրությամբ, ապա մայր գումարի վճարման առաջին ամսաթվի դրությամբ վարկի որևէ առհանված գումարի դեպքում վերադարձնել վարկի առհանված մնացորդը՝ Համաձայագրի 3-րդ առդիրի 1-ին կետի համաձայն,

- մայր գումարի վճարման առաջին ամսաթվից հետո առհանված ցանկացած գումար վերադարձնել մայր գումարի վճարման յուրաքանչյուր ամսաթվին, որը հաջորդում է առհանման այդ օրվան, Բանկի կողմից որոշված գումարներով՝ յուրաքանչյուր այդպիսի առհանման գումարը բազմապատկելով կոտորակով, որի համարիչը սկզբնական մասնավճարի մասն է, իսկ հայտարարն այդ ամսաթվի դրությամբ կամ դրանից հետո ընկնող մայր գումարի վճարման ամսաթվերին վճարման ենթակա բոլոր մնացած մասնավճարների մասերի հանրագումարն է:

7. Անդրադառնալով Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրահաղորդման ցանցի բարելավմանն ուղղված միջազգային ներդրումային ծրագրերի իրականացման և այդ բնագավառում Հայաստանի Հանրապետության կողմից վավերացված մի շարք վարկային համաձայնագրերով ստանձնված պարտավորությունների կատարման պրակտիկային՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ նման համաձայնագրերի վավերացման ժամանակ, որոնք ենթադրում են լրացուցիչ ֆինանսավորում, անհրաժեշտ է նախապես հստակ գնահատել արդեն իսկ կատարված աշխատանքների արդյունավետությունը, և դրանից ելնելով՝ ճշգրտել վարկային միջոցների հատկացման և մասհանման օբյեկտներն ու ծավալները:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ 2011 թվականից հետո այս ոլորտում իրականացվող թվով երեք վարկային ծրագրերի վերաբերյալ դեռևս առկա չէ ՀՀ վերահսկիչ պալատի ընթացիկ հաշվետվություն: ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2014 թվականի մարտի 25-ի թիվ 10/9 որոշմամբ հաստատված՝ ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարության պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններին և բաժնետիրական ընկերություններին պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման և բյուջետային մուտքերի ապահովման, ինչպես նաև պետական սեփականության կառավարման նկատմամբ իրականացված վերահսկողության արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությամբ արձանագրվել է, որ «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ-ն և «Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ-ն շարունակաբար աշխատում են վնասով՝ կրելով միաժամանակ լրացուցիչ հարկային պարտավորություններ: Միաժամանակ, քննության առարկա համաձայնագրով վարկային միջոցների ֆինանսական կառավարման համակարգի վարումը հանձնարարված է հիշատակված ընկերություններին: Նման վիճակը պահանջում է վարկային միջոցների նպատակային օգտագործման նկատմամբ առավել գործուն վերահսկողական կառուցակարգերի արմատավորում:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 72-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**:

1. Հայաստանի Հանրապետության և Վերակառուցման և զարգացման

միջազգային բանկի միջև 2015 թվականի ապրիլի 8-ին ստորագրված՝ «Էլեկտրահաղորդման ցանցի բարելավման ծրագիր» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

26 մայիսի 2015 թվականի  
ՄԴՈ-1212





**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԻՆ  
ԱՏՅԱՆԻ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ  
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 293-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ ԵՎ  
294-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ  
ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

9 հունիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի (զեկուցող),

մասնակցությամբ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝

դիմողի՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի,

գործով որպես պատասխանող կողմ ներգրավված՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակազմի իրավաբանական վարչության պետ Հ. Սարգսյանի,

համաձայն ՀՀ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 25, 38 և 71-րդ հոդվածների,

դրնրաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «ՀՀ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի դիմումի

հիման վրա՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի և 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը ՀՀ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության առաջին աստիճանի դատարանի՝ 2015 թվականի փետրվարի 16-ին ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով սույն գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող և պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, ինչպես նաև հետազոտելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրքը, գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց** .

1. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրքը ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 1998 թվականի հուլիսի 1-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի սեպտեմբերի 1-ին և ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 12-ից:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի՝ «Դատական քննություն նշանակելու մասին որոշումը» վերտառությամբ 293-րդ հոդվածի՝ սույն գործով վիճարկվող 1-ին մասը սահմանում է.

«1. Դատարանը որոշում է կայացնում դատական քննություն նշանակելու մասին, եթե քրեական գործի նյութերում բացակայում են վարույթը կարճելու մասին հանգամանքները, ինչպես նաև մինչդատական վարույթը կատարված է առանց քրեադատավարական օրենքի էական խախտումների»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի՝ սույն գործով վիճարկվող 1-ին մասում ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից փոփոխություն և/կամ լրացում չի կատարվել:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի՝ «Որոշում՝ քրեական գործի վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին» վերտառությամբ 294-րդ հոդվածի՝ սույն գործով վիճարկվող 1-ին մասը սահմանում է.

«1. Սույն օրենսգրքով նախատեսված հիմքերի առկայության դեպքում, երբ դա հնարավոր է առանց դատաքննության, դատարանը պատճառաբանված որոշում է կայացնում քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին: Եթե քրեական հետապնդումը բացառող հանգամանքները վերաբերում են մեկ մեղադրյալի, քրեական հետապնդումը դադարեցվում է միայն նրա նկատմամբ»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի՝ սույն գործով վիճարկվող 1-ին մասում ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից կատարվել է փոփոխություն (28.11.07 ՀՕ-270-Ն):

2. Գործի դատավարական նախապատմությունը հանգում է հետևյալին.

19.08.2014թ. հարուցվել է թիվ 29155514 քրեական գործը, որի շրջանակներում Մարինե Սայդոյանին՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 117-րդ հոդվածով, իսկ Նորիկ Բաքոյանին, Ուսուր Սայդոյանին և Զոհրաբ Նասիրյանին ՀՀ քրեական օրենսգրքի 117-րդ և 118-րդ հոդվածներով մեղադրանք է առաջադրվել: Քրեական գործի նախաքննությունն ավարտվել և մեղադրական եզրակացությունը կազմվել է 29.12.2014թ.: Քրեական գործը ՀՀ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանում ստացվել է 14.01.2015թ., որը 15.01.2015թ. որոշմամբ ընդունվել է Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի դատավոր Ս. Մարաբյանի վարույթ:

19.01.2015թ. քրեական գործը վերադարձվել է մեղադրողին՝ մեղադրական եզրակացությունում առկա թերությունները վերացնելու և օրենքով սահմանված կարգով մեղադրական եզրակացությունը հաստատելու համար՝ սահմանելով ժամկետ մինչև հինգ օր տևողությամբ: 26.01.2015թ. ՀՀ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանում ստացվել է թիվ 29155514 (ԱՐԱԴ1/0003/01/15) քրեական գործը, որի ուսումնասիրությունից դատարանը, պարզելով, որ իր որոշման պահանջները չեն կատարվել, 27.01.2015թ. հիշյալ քրեական գործը կրկին վերադարձրել է մեղադրողին՝ մեղադրական եզրակացությունում առկա թերությունները վերացնելու, օրենքով սահմանված կարգով մեղադրական եզրակացությունը հաստատելու և գործը դատարան ուղարկելու համար՝ սահմանելով ժամկետ՝ երկու աշխատանքային օր տևողությամբ:

03.02.2015թ. վերոհիշյալ քրեական գործն ստացվել է դատարանում, որի ուսումնասիրությունից դատարանը հանգել է այն հետևությանը, որ դատախազը կատարել է դատարանի որոշման պահանջը: Դատախազը միաժամանակ հայտնել է, որ արագացված կարգ կիրառելու դեմ չի առարկում, քանի որ տուժողները հաշտվել են մեղադրյալների հետ, և գործի հետ դատարան է ուղարկել նաև հաշտության վերաբերյալ տուժողների և մեղադրյալների դիմումները:

ՀՀ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանը 2015 թվականի փետրվարի 10-ին կայացրել է որոշում՝ թիվ 29155514 (ԱՐԱԴ1/0003/01/15) քրեական գործով դիմել ՀՀ սահմանադրական դատարան՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդ-

վածի 1-ին մասի և 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածին հակասող և անվավեր ճանաչելու խնդրանքով, և թիվ 29155514 (ԱՐԱԴ1/0003/01/15) քրեական գործի վարույթը կասեցնել մինչև ՀՀ սահմանադրական դատարանի կողմից համապատասխան որոշման կայացումը:

3. Ըստ դիմողի՝ դատական քննության նախապատրաստական մատուցում, դատավորի կողմից միանձնյա, իր աշխատասենյակում՝ առանց դատական նիստ հրավիրելու, առանց հրապարակայնության պայմաններում, կողմերի մասնակցությամբ, մրցակցության և իրավահավասարության ապահովմամբ ապացույցներ հետազոտելու և գնահատելու քրեական գործով «գործն ըստ էության լուծող» դատական ակտ կայացնելը, հակասում է ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածում ամրագրված արդարադատության մատչելիության, արդարության բոլոր պահանջների պահպանմամբ հրապարակային դատական քննության սկզբունքներին:

Դիմողը գտնում է, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ և 294-րդ հոդվածների կանոնակարգումների պայմաններում ստեղծվում է մի իրավիճակ, որ դատարանն իրականացնում է «գաղտնի» արդարադատություն, «հրաժարվում է» անձանց՝ իրենց խախտված իրավունքներն արդյունավետ վերականգնելու իրավունքից՝ զրկելով ինչպես տուժողին, այնպես էլ մեղադրյալին արդարադատության մատչելիությունից, դատարանում լսվելու, իր գործը հավասարության պայմաններում ներկայացնելու իրավունքներից: Ավելին, ստացվում է, որ դատարանի կողմից գործն ըստ էության լուծվում է առանց դատական նիստի անցկացման, պատշաճ կարգով քննության, քանի որ գործող դատավարական նորմերը և դրանց ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից տրված մեկնաբանությունները դատարանին պարտավորեցնում են քրեական գործի վարույթը կարճելու և քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հարցը լուծելու դրանց ի հայտ գալու պահից:

Ըստ դիմողի՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի սահմանադրականության հարց է առաջանում նաև այն առումով, որ դատական քննություն նշանակելը կախվածության մեջ է դրվում՝ մինչդատական վարույթում քրեադատավարական օրենքի էական խախտում թույլ տալու հանգամանքից: Դիմողն արձանագրում է, որ եթե քրեական գործի վարույթը կարճելու և քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հիմքերի առկայության դեպքում օրենսդիրը սահմանում է համապատասխան լուծում՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի կարգով գործի վարույթը կարճելու և քրեական հետապնդումը դադարեցնելու ձևով, ապա օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրա-

գրված՝ մինչդատական վարույթում թույլ տրված քրեադատավարական օրենքի էական խախտումների մասով որևէ իրավակարգավորում սահմանված չէ, առկա է իրավական անորոշություն: Խնդիր է առաջանում այն առումով, թե որքանով է ՀՀ Սահմանադրության տեսանկյունից իրավաչափ դատական քննության նախապատրաստական մասում, առանց ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածում ամրագրված սկզբունքների ապահովման՝ քրեադատավարական օրենքի էական խախտում արձանագրելու դատարանի լիազորությունը:

Ըստ դիմողի՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի այն մասը, որը սահմանում է արգելք դատական քննություն նշանակելու՝ կապված մինչդատական վարույթում քրեադատավարական օրենքի էական խախտումներ թույլ տալու հանգամանքի հետ, փոխկապված է լրացուցիչ նախաքննության ինստիտուտին, որը ՀՀ սահմանադրական դատարանի 2007 թվականի հուլիսի 24-ի ՄԴՈ-710 որոշմամբ ճանաչվել է ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածին հակասող և անվավեր, ուստի օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի պահանջը չի կարող իրացվել, հետևաբար՝ այս դրույթը չի համապատասխանում ՀՀ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածով ամրագրված իրավական որոշակիության սկզբունքին:

4. Սույն գործով վիճարկվող դրույթների վերաբերյալ պատասխանող կողմը, մասնավորապես, հայտնում է, որ գործը դատական քննության նշանակելու առաջին պայմանը քրեական գործի նյութերում գործի վարույթը կարճելու հանգամանքների բացակայությունն է: ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածը սահմանում է քրեական գործի վարույթը կամ քրեական հետապնդումը բացառող հանգամանքները, որոնց առկայությունը բացառում է վարույթի հետագա ընթացքը:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդվածը, որպես դատական քննություն նշանակելու համար անհրաժեշտ պայման, նշում է նաև մինչդատական վարույթում քրեադատավարական օրենքի էական խախտումների բացակայությունը, որ նախատեսելը, առաջին հերթին, պայմանավորված էր նախկինում գործող՝ գործը լրացուցիչ նախաքննության ուղարկելու դատարանի լիազորության առկայությամբ: Վերջինիս ՀՀ սահմանադրական դատարանի 2007 թվականի հուլիսի 24-ի ՄԴՈ-710 որոշմամբ հակասահմանադրական ճանաչվելուց հետո ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդվածը չի կարող հանդիսանալ քրեական գործը լրացուցիչ նախաքննության ուղարկելու հիմք:

Ըստ պատասխանողի՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է գործի քննության նախապատ-

րաստական փուլում քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու թույլատրելիությունը՝ նպատակ ունենալով հատուկ շեշտել, որ գործի քննության նախապատրաստական փուլում վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հիմքերը պետք է կասկած չհարուցեն: Քրեական գործի վարույթը կարող է կարճվել, եթե դրա հարուցման համար հիմք հանդիսացած բոլոր հանգամանքները լրիվ, օբյեկտիվ և բազմակողմանի բացահայտված են և առկա են գործով վարույթի կարճման փաստական և իրավական հիմքերը: Սրանով է պայմանավորված այն հանգամանքը, որ օրենսդիրը գործի քննության նախապատրաստական մասում գործի վարույթի կարճումը թույլատրում է, եթե դա հնարավոր է առանց դատաքննության իրականացման: Եթե ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածով նախատեսված կարճման հիմքերը, ըստ դատարանի, ակնհայտ չեն, կամ առկա է դրանց կապակցությամբ ապացույցներ հետազոտելու կամ կողմերի իրավական դիրքորոշումը քննարկելու անհրաժեշտություն, ապա դատարանը պետք է նշանակի դատաքննություն: Այսինքն, կարճման հիմքի առկայությունը պետք է լինի ակնհայտ և անվիճելի:

Պատասխանողի կարծիքով՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասն այնքանով, որքանով խոչընդոտում է դատարանին նշանակել դատական քննություն այն քրեական գործերով, որոնցով մինչդատական վարույթը կատարվել է քրեադատավարական օրենքի էական խախտումներով, հակասում է ՀՀ Սահմանադրությանը, իսկ 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի դրույթները համապատասխանում են ՀՀ Սահմանադրությանը:

Պատասխանողը հայտնում է նաև, որ ՀՀ Ազգային ժողովի չորսօրյա նիստերի օրակարգում ընդգրկված ՀՀ քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի նախագծով (Կ-084-14.09.2012, 29.11.2013-ՊԻ-010/0) «դատական քննության նախապատրաստելը» ինստիտուտը փոխարինվել է «նախնական դատալսումներով», որի ընթացքում դատարանը քննության առարկա է դարձնում նաև քրեական հետապնդումը դադարեցնելու և/կամ վարույթը կարճելու հարցը:

5. ՀՀ Սահմանադրության 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետի և «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 71-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատարանների դիմումների հիման վրա կոնկրետ վերահսկողության նպատակն է կանխել դատարանի կողմից կոնկրետ վեճի լուծումը ենթադրյալ հակասահմանադրական օրենքի հիման վրա: Ըստ

այդմ, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 71-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատարանները կարող են սահմանադրական դատարանում վիճարկել ՀՀ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով սահմանադրական դատարանի ենթակայությանը վերապահված այն իրավական ակտերի սահմանադրականությունը, որոնք ենթակա են **կիրառման իրենց վարույթում գտնվող կոնկրետ գործով**: Այլապես, դատարանների դիմումների հիման վրա իրականացվող կոնկրետ սահմանադրական վերահսկողությունը չի ծառայի իր հիմնական նպատակին:

Քննության առարկա դիմումի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ դիմողը, ըստ էության, բարձրացնում է.

**առաջին՝** ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի (օրենսգիրք) 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Դատարանը որոշում է կայացնում դատական քննություն նշանակելու մասին, եթե քրեական գործի նյութերում բացակայում են վարույթը կարճելու մասին հանգամանքները» դրույթի և օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի սահմանադրականության հարցը, ընդ որում, հիշյալ դրույթներն օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի հետ հարաբերակցության շրջանակներում,

**երկրորդ՝** օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի «...ինչպես նաև մինչդատական վարույթը կատարված է առանց քրեադատավարական օրենքի էական խախտումների» դրույթի սահմանադրականության հարցը:

Դիմումի ուսումնասիրությունից պարզ է դառնում, սակայն, որ դիմողի բարձրացրած հարցը վերաբերում է ոչ թե օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի 1-ին մասին ամբողջությամբ, այլ միայն հիշյալ հոդվածի 1-ին մասի առաջին նախադասությանը: Իսկ ինչ վերաբերում է վիճարկվող դրույթների և օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի հարաբերակցությանը, ապա սույն գործով քննության առարկա նյութերի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ հիշյալ դրույթների հարաբերակցության շրջանակներն ընդգրկում են ոչ թե օրենսգրքի 35-րդ հոդվածը՝ ամբողջությամբ, այլ միայն հիշյալ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետը, համաձայն որի՝ քրեական գործ չի կարող հարուցվել և քրեական հետապնդում չի կարող իրականացվել, իսկ հարուցված քրեական գործի վարույթը ենթակա է կարճման, եթե օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում տուժողը հաշտվել է կասկածյալի կամ մեղադրյալի հետ:

Նկատի ունենալով վերոնշյալը՝ սահմանադրական դատարանը սույն գործով քննության առարկա է համարում.

- օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Դատարանը որոշում է կայացնում դատական քննություն նշանակելու մասին, եթե քրեական գործի նյութերում բացակայում են վարույթը կարճելու մասին հանգամանքները»

դրույթի և օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի առաջին նախադասության սահմանադրականության հարցը՝ այդ դրույթների՝ օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետի հետ հարաբերակցության շրջանակներում, և

- օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «...ինչպես նաև մինչդատական վարույթը կատարված է առանց քրեադատավարական օրենքի էական խախտումների» դրույթի սահմանադրականության հարցը:

6. Սույն գործի քննության շրջանակներում, հաշվի առնելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 68-րդ հոդվածի 7-րդ մասի պահանջները, սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում պարզել և գնահատել.

- տուժողի կողմից կասկածյալի կամ մեղադրյալի հետ հաշտվելու հիմքով դատարանի կողմից քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին որոշման կայացման գործող իրավակարգավորման իրավաչափությունը՝ ՀՀ Սահմանադրության 18-րդ և 19-րդ հոդվածներում ամրագրված իրավունքների լիարժեք իրացումն ապահովելու համատեքստում,

- «քրեադատավարական օրենքի էական խախտում» եզրույթի քրեադատավարական նշանակությունը՝ գործը դատական քննության նախապատրաստելու փուլում դատարանի կողմից քրեադատավարական օրենքի էական խախտման գնահատման լիազորություն ունենալու իրավաչափության և իրավական որոշակիության սկզբունքի տեսանկյունից:

7. Սահմանադրական դատարանը, վերլուծելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի դրույթները, արձանագրում է, որ օրենսդիրը դատական քննության նախապատրաստման ինստիտուտի համար նախատեսել է քրեական դատավարության ընդհանուր խնդիրներից բխող անմիջական խնդիրներ, որոնք հիմնականում ուղղված են պարզելու գործը դատարանում քննելու բավարար հիմքերի առկայությունը, ձեռնարկելու բոլոր միջոցառումները՝ դատաքննության փուլում գործի հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման համար, ինչպես նաև գործի հետագա քննությանը խոչընդոտող հանգամանքների առկայության դեպքում լուծելու վարույթի հետագա ընթացքին վերաբերող հարցերը: Օրենսգրքով իրավական կարգավորման են ենթարկվել նաև գործը դատական քննության նախապատրաստելիս դատարանի կողմից ընդունվող որոշումների հետ կապված հարցերը՝ սահմանելով որոշման կայացման ժամկետը և կայացվող որոշման տեսակները (292-րդ հոդված): Համաձայն հիշյալ իրավակարգավորման, ի թիվս այլնի, դատարանը



կայացնում է նաև դատական քննություն նշանակելու, քրեական գործի վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին որոշումներ: Վերջիններիս բովանդակության բացահայտմանն են ուղղված օրենսգրքի 293-րդ և 294-րդ հոդվածները:

Օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Դատարանը որոշում է կայացնում դատական քննություն նշանակելու մասին, եթե քրեական գործի նյութերում բացակայում են վարույթը կարճելու մասին հանգամանքները» դրույթի և 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի առաջին նախադասության սահմանադրականությանն անդրադառնալով օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետի հետ հարաբերակցության շրջանակներում՝ սահմանադրական դատարանը նախ արձանագրում է, որ օրենսգրքի 35-րդ հոդվածում թվարկված են այն հանգամանքները, որոնք բացառում են ինչպես քրեական գործ հարուցելու և քրեական հետապնդում իրականացնելու հնարավորությունը, այնպես էլ առաջացնում են պարտավորություն՝ կարճել քրեական գործի վարույթը: Նշված հանգամանքներից յուրաքանչյուրի բացահայտման դեպքում քրեական գործի վարույթը ենթակա է կարճման, իսկ քրեական հետապնդումը՝ դադարեցման: Միննույն ժամանակ, այս ընդհանուր մոտեցումն ունի վերապահումներ, ինչն ամրագրված է օրենսգրքի 35-րդ հոդվածում, ի դեպ, որի մասին համապատասխան իրավական դիրքորոշումներ է հայտնել նաև ՀՀ վճռաբեկ դատարանը (մասնավորապես, Վահագն Եղիազարյանի գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2014 թվականի մարտի 28-ի թիվ ՇԴ/0012/11/13 որոշում և Կարեն Ստեփանյանի և Մկրտիչ Հովհաննիսյանի գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2014 թվականի մայիսի 31-ի թիվ ՏԴ2/0030/01/13 որոշում): Հետևաբար, հիմնավոր չէ դիմողի պնդումն առ այն, որ «...եթե գործի նյութերին ծանոթանալուց դատավորը հայտնաբերում է քրեական գործի վարույթը կարճելու հանգամանք կամ հանգամանքներ, ապա Օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի համաձայն դատական քննություն չի կարող նշանակել և 294-րդ հոդվածի կարգով պարտավոր է կարճել գործի վարույթը և դադարեցնել քրեական հետապնդումը»:

8. Սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դատարանը քննության առնելով օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Դատարանը որոշում է կայացնում դատական քննություն նշանակելու մասին, եթե քրեական գործի նյութերում բացակայում են վարույթը կարճելու մասին հանգամանքները» դրույթի և օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի առաջին նախադասության սահմանադրականության հարցը՝ այդ դրույթների օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետի հետ հարաբերակ-

ցության շրջանակներում, անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ.

ա) վիճարկվող դրույթների միջև եղած ենթադրյալ հակասության վերաբերյալ դիմողի բարձրացրած հարցադրմանը,

բ) վիճարկվող դրույթներով սահմանված իրավակարգավորումներով դատավարության կողմերի հավասարության ու մրցակցության սկզբունքների և երաշխիքների ապահովման սահմանադրականության գնահատմանը,

գ) օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «...երբ դա հնարավոր է առանց դատաքննության...» դրույթով պայմանավորված դատարանի հայեցողությանը:

Վիճարկվող դրույթներով սահմանված իրավակարգավորումների համեմատական վերլուծության արդյունքում սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ օրենսդիրն օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասով քրեական գործով վարույթը կարճելուն անդրադառնում է որպես պայման՝ դատական քննություն նշանակելու մասին հարցի շրջանակներում, իսկ քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հետ կապված հիմնական հարաբերությունները, այդ թվում՝ թույլատրելիության շրջանակները, կարգավորում է օրենսգրքի 294-րդ հոդվածով: Հետևաբար, օրենսգրքի 294-րդ հոդվածը (վերջինիս բաղադրատարր հանդիսացող 1-ին մասը) ուղղված է քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հետ կապված իրավահարաբերությունների կանոնակարգմանը, ինչը, բնականաբար, ենթադրում է առավել մանրամասն կարգավորում, ինչպիսին համարվում է նաև օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «...երբ դա հնարավոր է առանց դատաքննության...» դրույթը: Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ **օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի և 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի առաջին նախադասության՝ քրեական գործով վարույթը կարճելու կանոնակարգումները պետք է դիտարկել իրենց համակարգային ամբողջականության մեջ:** Ուստի հիմնավոր չէ դիմողի պնդումն առ այն, որ վիճարկվող դրույթների միջև գոյություն ունի որոշակի հակասություն:

Գնահատելով վիճարկվող դրույթներով սահմանված իրավակարգավորումներով դատավարության կողմերի հավասարության ու մրցակցության սկզբունքների և երաշխիքների ապահովման սահմանադրականության հարցը՝ հարկ է նշել, որ և՛ սահմանադրական դատարանը (մասնավորապես, 2010 թվականի դեկտեմբերի 28-ի ՍԴՈ-931 որոշմամբ), և՛ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանն անդրադարձել են հիշյալ սկզբունքներին, մասնավորապես, ամրագրելով հետևյալը.

- «Քրեական գործերով մրցակցային դատաքննության իրավունքը նշանակում է, որ ն՛ մեղադրանքի կողմին, և՛ պաշտպանության կողմին պետք է տրվի հնարավորություն ծանոթանալու միմյանց ներկայացրած փաստարկներին և ներկայացնելու իրենց դիտողությունները միմյանց փաստարկների վերաբերյալ (տե՛ս, Ռոլը և Դեվիսն ընդդեմ Միացյալ Թագավորության գործով 2000թ. փետրվարի 16-ի վճիռը, Rowe and Davis v. the United Kingdom): Մրցակցային դատավարությունում դատարանը չի կարող ստանձնել ո՛չ մեղադրանքի, ո՛չ պաշտպանության գործառույթ: Դատարանը չի կարող հանդես գալ մեղադրանքի կամ պաշտպանության կողմում»:

- «Մրցակցային դատավարության կարևոր բաղադրատարրերից է նաև դատավարության կողմերի հավասարությունը: Կողմերի հավասարությունը, ըստ Եվրոպական դատարանի մեկնաբանության, նշանակում է, որ դատավարության յուրաքանչյուր կողմի պետք է ընձեռվի պատշաճ հնարավորություն ներկայացնելու իր գործը, ներառյալ՝ ապացույցները, այնպիսի պայմաններում, որոնք նրա համար մյուս կողմի համեմատությամբ չեն ստեղծի անբարենպաստ վիճակ (տե՛ս, ի թիվս այլնի, Դոմբո Բեեհերն ընդդեմ Նիդեռլանդների գործով 1993թ. սեպտեմբերի 22-ի վճիռը, Dombo Beheer v. Netherlands)»:

Մրցակցության սկզբունքին անդրադարձել է նաև ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, մասնավորապես նշելով, որ «Մրցակցային դատավարության ընթացքում դատարանի կարգավիճակի բնութագրական կողմերից մեկն էլ այն է, որ որպես քրեական գործը քննող անկախ և անկողմնակալ մարմին՝ դատարանը չի կարող հանդես գալ մեղադրանքի կամ պաշտպանության կողմում և պետք է արտահայտի միայն իրավունքի շահերը: Քրեական գործը քննող դատարանը, պահպանելով օբյեկտիվությունը և անկողմնակալությունը, մեղադրանքի և պաշտպանության կողմերի համար պետք է ստեղծի գործի հանգամանքների բազմակողմանի և լրիվ հետազոտման անհրաժեշտ պայմաններ՝ դրանով իսկ ապահովելով մրցակցության սկզբունքի կենսագործումը և հասնելով քրեական դատավարության առջև դրված խնդիրների իրագործմանը» (Արմեն Բաբայանի և Սուրեն Թումանյանի գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2011 թվականի դեկտեմբերի 22-ի թիվ ԵԷԴ/0044/01/11 որոշում):

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 183-րդ հոդվածի 1-ին մասի առաջին նախադասության համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի, ի թիվս այլ հոդվածների, 117-րդ և 118-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը հարուցվում են ոչ այլ կերպ, քան տուժողի բողոքի հիման վրա, և կաս-

կաձյալի կամ մեղադրյալի կամ ամբաստանյալի հետ նրա հաշտվելու դեպքում ենթակա են կարճման: Այս և փոխկապակցված այլ դրույթների համադրված վերլուծությունից երևում է, որ քրեադատավարական օրենսդրությունը, հանրային նվազ վտանգավորության հանգամանքով պայմանավորված, առանձնացնում և հստակ սահմանում է մասնավոր հետապնդման գործերի շրջանակը, որոնց համար նախատեսում է քննության առանձնահատուկ դատավարական կարգ:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետը սահմանում է՝ եթե օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում տուժողը հաշտվել է կասկածյալի կամ մեղադրյալի հետ՝ քրեական գործ չի կարող հարուցվել և քրեական հետապնդում չի կարող իրականացվել, իսկ հարուցված քրեական գործի վարույթը ենթակա է կարճման: Այս իրավակարգավորման վերլուծությունից բխում է, որ առկա է դատավարական հակադիր շահերով օժտված սուբյեկտների փոխադարձ կամքը, որն արտահայտվում է հաշտության միջոցով: Որոշակի հանգամանքներով պայմանավորված՝ հիշյալ սուբյեկտներն ազատորեն արտահայտում են իրենց կամքն առ հաշտություն: Այլ կերպ ասած, քրեական գործի վարույթը կարճելու՝ օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետը կիրառելիս համապատասխան իրավասու սուբյեկտները, այդ թվում՝ դատարանը, հիմք են ընդունում տուժողի կողմից կասկածյալի կամ մեղադրյալի հետ հաշտվելու հանգամանքը՝ ելնելով այն կանխավարկածից, որ երկու կողմերի կամքը գիտակցված է և նպատակային:

Ելնելով վերոգրյալից և նկատի ունենալով մրցակցային դատավարության այն հիմնական հատկանիշներից մեկը, ըստ որի՝ մրցակցային դատավարության պայմաններում կողմերն են տնօրինում իրենց դատավարական լիազորությունների ծավալը՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ սույն գործով վիճարկվող դրույթների՝ օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետի հետ հարաբերակցության շրջանակներում՝ փոխադարձ համաձայնությամբ պայմանավորված, **չեն խախտվում դատավարության կողմերի հավասարության և մրցակցության սկզբունքները:** Բացի դրանից, դա հնարավորություն է տալիս զերծ մնալ քրեական գործերն անտեղի դատաքննության փուլ տեղափոխելուց:

Սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում փաստել նաև, որ ինքնին սահմանադրականության խնդիր չի առաջացնում այն իրավիճակը, երբ գործը դատական քննության նախապատրաստելիս, առանց դատական քննության, օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով սահմանված հիմքի առկայության դեպքում դատարանը պատճա-

ռաբանված որոշում է կայացնում քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին: Միաժամանակ, կողմերի կամքն արտահայտող հաշտության առկայության դեպքում, երբ դատարանը, ելնելով կոնկրետ գործի հանգամանքներից, գտնում է, որ առանց դատական քննության հնարավոր չէ որոշում կայացնել քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին, ապա դատարանը պետք է **պատճառաբանված և հիմնավոր** որոշում կայացնի դատական քննությունն նշանակելու մասին:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ օրենսգրքի 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «...երբ դա հնարավոր է առանց դատաքննության...» դրույթի՝ օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով սահմանված հիմքի մասով, իրավական բովանդակությունից բխում է, որ այն պայմանավորված է կոնկրետ գործի հանգամանքներով, դրանք բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտելու հիմնավորված անհրաժեշտությամբ և յուրաքանչյուր դեպքում ենթակա է գնահատման դատարանի կողմից:

Հետևաբար, ընդհանուր կանոնն այն է, որ օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով սահմանված հիմքի առկայության դեպքում դատարանը պատճառաբանված որոշում է կայացնում քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին, իսկ երբ հիշյալ հիմքի առկայության դեպքում դատարանը դատական քննությունն նշանակելու մասին որոշում է կայացնում, ապա այն բացառություն է ընդհանուր կանոնից: Հաշվի առնելով հիշյալ հանգամանքը՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ այդ դեպքում չի խախտվում նաև քրեական դատավարության այն կարևոր սկզբունքը, ըստ որի՝ դատարանը հանդես չի գալիս մեղադրանքի կամ պաշտպանության կողմում և արտահայտում է միայն իրավունքի շահերը, որը նպատակաուղղված է ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածով նախատեսված՝ դատարանի անկախության և անկողմնակալության ապահովմանը: Ավելին, այս համատեքստում էական նշանակություն է ձեռք բերում նաև այն հանգամանքը, որ **օրենսդրորեն առկա է դատարանի կողմից օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետի հիմքով քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին որոշման բողոքարկման իրավական հնարավորություն (օրենսգրքի 3761-րդ հոդված), որը հանդես է գալիս որպես իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության կարևորագույն երաշխիք**: Այս ամենը վկայում է, որ ստեղծված են համապատասխան իրավական երաշխիքներ տվյալ իրավահարաբերության սուբյեկտների սահմանադրական իրավունքների պաշտպանության համար:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է նաև, որ օրենսգրքի 35-րդ հոդվածով սահմանված հիմքերից բխող կոնկրետ գործով պայմանավորված այն հանգամանքների պարագայում, երբ առկա չէ դատական քննություն նշանակելու օբյեկտիվ անհրաժեշտություն, դատարանը պետք է որոշում կայացնի քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին:

9. Սահմանադրական դատարանը սույն գործի շրջանակներում անդրադառնալով «քրեադատավարական օրենքի էական խախտում» եզրույթին՝ արձանագրում է, որ վերջինիս բովանդակությունը բացահայտված է օրենսգրքի 398-րդ հոդվածում, որը կրում է հենց «Քրեադատավարական օրենքի էական խախտումը» վերտառությունը: Հիշյալ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Քրեադատավարական օրենքի էական խախտումներ են դատական քննության ժամանակ սույն օրենսգրքի սկզբունքների և այլ ընդհանուր դրույթների խախտումները, որոնք գործին մասնակցող անձանց՝ օրենքով երաշխավորված իրավունքներից զրկելու կամ դրանցում սահմանափակելու կամ այլ ճանապարհով խոչընդոտել են գործի հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտմանը, ազդել են կամ կարող էին ազդել գործով ճիշտ որոշում կայացնելու վրա»: Սույն գործի շրջանակներում քննության առարկա՝ օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված «քրեադատավարական օրենքի էական խախտում» եզրույթի և օրենսգրքի 398-րդ հոդվածով սահմանված դրույթների համեմատական վերլուծությունը վկայում է, որ դրանք գործում են տարբեր իրավահարաբերությունների շրջանակներում: Այսպես, օրենսգրքի 398-րդ հոդվածով սահմանված դրույթները, ի թիվս այլնի, կոչված են կարգավորելու նախ՝ ոչ թե մինչդատական վարույթի, այլ դատական քննության ժամանակ թույլ տրված խախտումները, երկրորդ՝ դրանք վերաբերում են վերաքննիչ դատարանում գործի քննությանը: «Քրեադատավարական օրենքի էական խախտում» եզրույթի՝ օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրումը փոխկապակցված էր քրեական գործը լրացուցիչ նախաքննության ուղարկելու ինստիտուտի հետ, որի իրացման հիմքում ընկած իրավակարգավորումները ՀՀ սահմանադրական դատարանի կողմից ճանաչվել են ՀՀ Սահմանադրությանը հակասող և անվավեր: Սահմանադրական դատարանը 2007 թվականի հուլիսի 24-ի ՄԴՆ-710 որոշմամբ ՀՀ Սահմանադրությանը հակասող և անվավեր ճանաչելով քրեական գործը լրացուցիչ նախաքննության ուղարկելու ինստիտուտը կարգավորող նորմերը՝ արտահայտել է մի շարք սկզբունքային իրավական դիրքորոշումներ, որոնք էական նշանակություն ունեն

նան սույն գործի առնչությամբ և, մասնավորապես, հանգում են հետևյալին.

- երբ դատարանը հայտնաբերելով, որ գործով ապացույցները ձեռք են բերվել քրեադատավարական օրենքի էական խախտումներով, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի հիմքով, որը համահունչ է ՀՀ Սահմանադրության 22-րդ հոդվածին, դրանք որպես ապացույց չօգտագործելու և մյուս ապացույցների գնահատմամբ գործի ելքը լուծելու փոխարեն գործը վերադարձնում է լրացուցիչ նախաքննության: Դրանով իսկ դատարանը նախաքննության մարմնին հնարավորություն է տալիս «վերակենդանացնել» ձախողված մեղադրանքը: Մյուս կողմից, խախտվում է քրեական դատավարության կարևոր մի սկզբունք, համաձայն որի՝ դատարանը չպետք է հանդես գա մեղադրանքի կամ պաշտպանության կողմում, այլ արտահայտի միայն իրավունքի շահերը (օրենսգրքի 23-րդ հոդված), սկզբունք, որը նպատակաուղղված է ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածով նախատեսված՝ դատարանի անկախության և անկողմնակալության ապահովմանը,

- ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածի պահանջն է, ի թիվս արդար դատաքննության այլ երաշխիքների, դատաքննության իրականացումը կողմերի հավասարության պայմաններում և անկողմնակալ դատարանի կողմից: ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված կարգով գործը լրացուցիչ նախաքննության ուղարկելով՝ դատարանը դուրս է գալիս դատավարությունում անկողմնակալ իր դերի շրջանակներից և ուղղորդում է լրացուցիչ նախաքննության ընթացքը՝ իրականացնելով արդարադատության գործառնության հետ անհամատեղելի գործողություններ: Դատարանը խախտում է նաև կողմերի միջև հավասարության սկզբունքն ի շահ մեղադրանքի կողմի՝ դրանով իսկ խախտելով ՀՀ Սահմանադրության 18-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված անձի դատական և իրավական պաշտպանության արդյունավետ միջոցների իրավունքը,

- ՀՀ Սահմանադրության 21-րդ հոդվածում ամրագրված անմեղության կանխավարկածի սկզբունքի կարևոր բաղադրատարրերից է չփարատված կասկածները հօգուտ մեղադրյալի մեկնաբանելու պահանջը: Նշված պահանջի կատարումը և քրեական գործը դատարանի որոշմամբ լրացուցիչ նախաքննության ուղարկելը գործնականում անհամատեղելի են միմյանց հետ:

Սահմանադրական դատարանի ՄԴՈ-710 որոշմամբ ՀՀ Սահմանադրությանը հակասող և անվավեր է ճանաչվել նաև ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 297-րդ հոդվածը, որը որպես քրեական գործը

լրացուցիչ նախաքննության վերադարձնելու մասին որոշման կայացման իրավական հիմք դիտարկում էր քրեադատավարական օրենքի էական խախտումներ թույլ տված լինելու հանգամանքը: Ընդ որում, օրենսգրքի 297-րդ հոդվածի հիման վրա կայացվող որոշումը դասվում էր այն որոշումների շարքին, որոնք հանդես են գալիս որպես գործը դատական քննության նախապատրաստելիս ընդունվող որոշումներ: Այսինքն, ՀՀ օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված «քրեադատավարական օրենքի էական խախտում» եզրույթը բովանդակություն էր ստանում հակասահմանադրական ճանաչված նորմերի հետ հարաբերակցությամբ: Ներկայումս, բնականաբար, այդ եզրույթը դարձել է կիրառման տեսանկյունից անհնար, և այն ունակ չէ միջամտելու քրեադատավարական առկա իրավահարաբերություններին, առկա չեն իրավական գնահատման օբյեկտիվ չափանիշներ՝ դրանով առաջացնելով իրավական անորոշություն:

Իրավական որոշակիության, իրավական անվտանգության և օրինական ակնկալիքների իրավունքի պաշտպանության սկզբունքները հանդիսանում են իրավական պետության ու իրավունքի գերակայության երաշխավորման անբաժանելի տարրերը: Սահմանադրական դատարանն իր՝ 2006 թվականի ապրիլի 18-ի ՄԴՈ-630 որոշման մեջ, մասնավորապես, ամրագրել է, որ «...օրենքը պետք է համապատասխանի նաև Սարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի մի շարք վճիռներում արտահայտված այն իրավական դիրքորոշմանը, համաձայն որի՝ որևէ իրավական նորմ չի կարող համարվել «օրենք», եթե այն չի համապատասխանում իրավական որոշակիության (res judicata) սկզբունքին, այսինքն՝ ձևակերպված չէ բավարար աստիճանի հստակությամբ, որը թույլ տա քաղաքացուն դրա հետ համատեղելու իր վարքագիծը»: Առավել ևս իրավունքի գերակայության սկզբունքի որդեգրման շրջանակներում օրենքում ամրագրված իրավակարգավորումները պետք է անձի համար կանխատեսելի դարձնեն իր իրավաչափ ակնկալիքները: Բացի դրանից, իրավական որոշակիության սկզբունքը, լինելով իրավական պետության հիմնարար սկզբունքներից մեկը, ենթադրում է նաև, որ իրավահարաբերությունների բոլոր սուբյեկտների, այդ թվում՝ իշխանության կրողի գործողությունները պետք է լինեն կանխատեսելի ու իրավաչափ:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված «քրեադատավարական օրենքի էական խախտում» եզրույթը հանդես է գալիս որպես հակասահմանադրական ճանաչված դրույթների ամբողջականության բաղադրատարր, որն օրենսդրի կողմից համապատասխան օրենս-



դրական փոփոխությամբ չի շտկվել:

Մինևոյն ժամանակ, սահմանադրական դատարանն էական է համարում շեշտադրել, որ խնդիրը ո՛չ այնքան և ո՛չ միայն վերոնշյալի մեջ է, այլ նրա, որ գործը դատական քննության նախապատրաստելիս դատարանի խնդիրը չէ մինչդատական վարույթում թույլ տրված քրեադատավարական օրենքի էական խախտումներ բացահայտելը և հենց այդ փուլում գնահատելը: Նման մոտեցումն ինքնին կհակասեր քրեադատավարական տվյալ փուլի ողջ տրամաբանությանը և կպարունակեր ինչպես քրեադատավարական մի շարք սկզբունքներից բխող պահանջների, այնպես էլ արդար դատաքննության տարրերից մեկի՝ դատաքննությունը ողջամիտ ժամկետում կազմակերպելու պահանջի խախտման վտանգ: Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ եթե մինչդատական վարույթում թույլ են տրվել քրեադատավարական օրենքի էական խախտումներ, ապա դրանք դատական քննության ժամանակ կարող են և պետք է դառնան համարժեք գնահատման առարկա:

Հարկ է նաև արձանագրել, որ օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «...ինչպես նաև մինչդատական վարույթը կատարված է առանց քրեադատավարական օրենքի էական խախտումների» դրույթի վերաբերյալ սույն գործով դիմող և պատասխանող կողմերի միջև ըստ էության սահմանադրաիրավական վեճ առկա չէ, քանի որ երկու կողմերն էլ նշել են հիշյալ դրույթի՝ ՀՀ Սահմանադրությանը հակասելու մասին:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ սահմանադրական դատարանը փաստում է, որ օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված «քրեադատավարական օրենքի էական խախտում» եզրույթը՝ գործը դատական քննության նախապատրաստելու փուլում դատարանի կողմից քրեադատավարական օրենքի էական խախտման գնահատման լիազորություն ունենալու տեսանկյունից իրավաչափ չէ:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 71-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց** .

1. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Դատարանը որոշում է կայացնում դատական քննություն նշանակելու մասին, եթե քրեական գործի նյութերում բացակայում են վարույթը

**ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ**

կարճելու մասին հանգամանքները» դրույթը և 294-րդ հոդվածի 1-ին մասի առաջին նախադասությունը համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը՝ սույն որոշման մեջ սահմանադրական դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշումների շրջանակներում:

2. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 293-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «... ինչպես նաև մինչդատական վարույթը կատարված է առանց քրեադատավարական օրենքի էական խախտումների» դրույթը ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 6-րդ և 19-րդ հոդվածների պահաջներին հակասող և անվավեր:

3. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

9 հունիսի 2015 թվականի  
ՄԴՈ-1213



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**2015 թվապահի մարտի 19-ին սոսկված ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝  
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ  
ՌՈՒՄԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԵՎ ՌՈՒՄ-  
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆՔՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ  
ՍՏԵՂԾՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ  
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ  
ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

11 հունիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի (զեկուցող), Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ՝ Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարի տեղակալ Վ. Տերտերյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի

25, 38 և 72-րդ հոդվածներին,

դրնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «2015 թվականի մայիսի 19-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության միջև ռուս-հայկական մարդասիրական արձագանքման կենտրոնի ստեղծման մասին համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի՝ 2015թ. հունիսի 9-ի՝ ՀՀ սահմանադրական դատարանում մուտքագրված դիմումը:

Լսելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցչի բացատրությունները, հետազոտելով համաձայնագիրը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

«Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության միջև ռուս-հայկական մարդասիրական արձագանքման կենտրոնի ստեղծման մասին համաձայնագիրն /Համաձայնագիր/ ստորագրվել է 2015 թվականի մայիսի 19-ին Մոսկվայում՝ Հայաստանի Հանրապետության, Ռուսաստանի Դաշնության և երրորդ երկրների տարածքներում արտակարգ մարդասիրական արձագանքման խնդիրների իրականացմանն աջակցելու համար ռուս-հայկական մարդասիրական արձագանքման կենտրոն հիմնադրելու նպատակով:

Կենտրոնն ստեղծվում և գրանցվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը համապատասխան: Կենտրոնը տեղակայվում է Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Գետարգել բնակավայրում:

Ըստ Համաձայնագրի՝ Կենտրոնը միջկառավարական մարդասիրական ոչ առևտրային կազմակերպություն է՝ ստեղծված Հայաստանի Հանրապետության, Ռուսաստանի Դաշնության և երրորդ երկրների տարածքներում արտակարգ մարդասիրական արձագանքման խնդիրների իրականացմանն աջակցելու նպատակով և օժտված է իրավաբանական անձի իրավունքներով Կողմերի պետությունների տարածքներում՝ Կողմերի պետություններից յուրաքանչյուրի օրենսդրությանը համապատասխան:

Կենտրոնի հիմնադիրներն են Հայաստանի Հանրապետությունը և Ռուսաստանի Դաշնությունը: Կենտրոնն իրավունք ունի ստեղծելու մասնաճյուղեր և ներկայացուցչություններ Հայաստանի Հանրապետությո-

յան և Ռուսաստանի Դաշնության տարածքներում:

Համաձայնագրի հավելվածն է Ռուս-հայկական մարդասիրական արձագանքման կենտրոնի կանոնադրությունը, որը հանդիսանում է Համաձայնագրի անբաժանելի մասը և որում սահմանված են Կենտրոնի կարգավիճակը, կառուցվածքը, կառավարման մարմինները, ձևավորման կարգը և գործունեության կազմակերպումը:

Ըստ Համաձայնագրի՝ Կենտրոնն իր գործունեությունն իրականացնում է սույն Համաձայնագրին, Կողմերի պետությունների մասնակցությամբ այլ միջազգային պայմանագրերին, գտնվելու վայրի օրենսդրությանը և Կենտրոնի կանոնադրությանը համապատասխան:

Իր գործունեությունն իրականացնելիս Կենտրոնը փոխգործակցում է Հայաստանի Հանրապետության պետական իշխանության և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ինչպես նաև մասնագիտացված և այլ միջազգային կառույցների հետ:

Համաձայնագրով նախատեսված է, որ Կենտրոնը չի կարող իրականացնել այնպիսի գործունեություն, որն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն ուղղված է Կողմերի պետությունների շահերի դեմ:

Համաձայնագրի իրագործման պատասխանատվությունը դրվում է Կողմերի հետևյալ լիազոր մարմինների վրա՝ ռուսական կողմից՝ Ռուսաստանի Դաշնության քաղաքացիական պաշտպանության, արտակարգ իրավիճակների և տարերային աղետների հետևանքների վերացման նախարարության, իսկ հայկական կողմից՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարության:

Համաձայնագրի իրագործման համար և փոխգործակցության խորացման նպատակով Կողմերի լիազոր մարմիններից յուրաքանչյուրն անհրաժեշտության դեպքում կարող է մյուս Կողմի լիազոր մարմնում նշանակել իր ներկայացուցիչներին:

Ըստ Համաձայնագրի՝ հայկական կողմից նշանակված Կենտրոնի աշխատակիցների իրավական կարգավիճակը սահմանվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ, իսկ ռուսական կողմից նշանակված Կենտրոնի աշխատակիցները Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գտնվելիս ունեն «Դիվանագիտական հարաբերությունների մասին» Վիեննայի՝ 1961 թվականի ապրիլի 18-ի կոնվենցիային համապատասխան դիվանագիտական ներկայացուցչության վարչատեխնիկական անձնակազմի կարգավիճակին համարժեք իրավական կարգավիճակ:

Համաձայնագրով նախատեսվում է, որ Կենտրոնի կողմից իրականացվող նախագծերում և ծրագրերում կարող են մասնակցել միջազգային

կազմակերպությունները, երրորդ պետությունները, ինչպես նաև այդ պետությունների իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք՝ Կողմերի լիազորված մարմինների փոխադարձ համաձայնությամբ և Կողմերի լիազոր մարմինների ու հնարավոր մասնակցի միջև պայմանավորվածություններով սահմանված պայմաններով:

Ըստ Համաձայնագրի՝ Հայաստանի Հանրապետությունը, մասնավորապես, ստանձնում է հետևյալ պարտավորությունները՝

- Կենտրոնի ստեղծման նպատակով իրականացնել մասնային սկզբնական վճարում, որը ներառում է Կենտրոնին օգտագործման իրավունքով փոխանցվող՝ Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային միջոցները, ինչպես նաև շարժական և անշարժ գույքը,

- Կենտրոնի գործունեությանն առնչվող անհաղթահարելի ուժի հանգամանքների ծագման դեպքում ապահովել, որպեսզի իր լիազոր մարմինը սեղմ ժամկետում ձեռնարկի Կենտրոնի աշխատակիցների կյանքի համար անվտանգ պայմանների ապահովման, ինչպես նաև Կենտրոնի գույքի պահպանմանը և Կենտրոնի գործունեության շուտավույթ վերականգնմանն ուղղված անհրաժեշտ միջոցներ,

- Կենտրոնին տրամադրել Կենտրոնի գործունեության ապահովման համար անհրաժեշտ առավելություններ, արտոնություններ և անձեռնմխելիություն, որոնք սահմանվում են Կողմերի միջև՝ առանձին համաձայնագրով,

- Կենտրոնի գործունեության դադարեցման դեպքում ձևավորել լուծարման հանձնաժողով և սահմանել դրա աշխատանքի պայմաններն ու կարգը,

- Համաձայնագրի իրականացման և մեկնաբանման հետ կապված՝ Կողմերի միջև ծագող վեճերն ու տարաձայնությունները լուծել մյուս Կողմի հետ բանակցությունների և խորհրդակցությունների միջոցով:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի առաջին և չորրորդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63 և 64-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**:

1. «2015 թվականի մայիսի 19-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության միջև ռուս-հայկական մարդասիրական արձագանքման կենտրոնի ստեղծման մասին համաձայնագրում ամրագրված պարտավոր

րությունները համապատասխանում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

11 հունիսի 2015 թվականի  
ՍԴՈ-1214



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՐՏԻ 25-ԻՆ ՊԵԿԻՆՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝  
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԵՎ ՔՐԵԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՎ ՓՈԽԱԴԱՐՁ  
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒՄ  
ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ  
ՀԱՄԱՊԱՏԱՄԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ  
ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

11 հունիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի (զեկուցող), Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ՝ Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ արդարադատության նախարարի տեղակալ Վ. Քոչարյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 25, 38 և 72-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «2015 թվականի մարտի 25-ին Պեկինում ստորագրված՝ Հայաստանի Հանրապետության և Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության միջև քրեական



գործերով փոխադարձ իրավական օգնության մասին պայմանագրում ամրագրված պարտավորությունների Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի 2015 թվականի հունիսի 2-ին ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումը:

Լսելով սույն գործով զեկուցողի հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցչի բացատրությունները, հետազոտելով պայմանագիրը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց** .

1. Պայմանագիրն ստորագրվել է 2015 թվականի մարտի 25-ին Պեկինում՝ Հայաստանի Հանրապետության և Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության միջև քրեական գործերով փոխադարձ իրավական օգնության հարցերում արդյունավետ համագործակցության հիմքեր ստեղծելու նպատակով:

2. Կողմերը տրամադրում են փոխադարձ իրավական օգնություն քրեական հետապնդման, քննության և դատական վարույթի շրջանակներում, այնպիսի հանցագործությունների առնչությամբ, որոնց համար պատժի նշանակումն իրավական օգնություն խնդրելու ժամանակ գտնվում է հարցում ուղարկող կողմի իրավասության ներքո:

3. Պայմանագրում նշված են իրավական օգնության շրջանակը, պայմանագրի նպատակների իրագործման համար պատասխանատու կենտրոնական մարմինները (հայկական կողմի համար՝ ՀՀ գլխավոր դատախազությունը՝ մինչդատական վարույթում գտնվող գործերով, և ՀՀ արդարադատության նախարարությունը՝ դատական վարույթում գտնվող գործերով, իսկ Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության համար՝ արդարադատության նախարարությունը և գլխավոր ժողովրդական դատախազությունը), նկարագրված են հարցման ձևն ու բովանդակությունը, հարցումների մերժման կամ հետաձգման հիմքերը:

4. Պայմանագրով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է, մասնավորապես, հետևյալ պարտավորությունները՝

- օգնություն տրամադրելու վերաբերյալ հարցումը կատարել ըստ հարցման մեջ նշված ձևի և հատուկ ընթացակարգերի՝ այնքանով, որքանով դրանք չեն հակասում ՀՀ օրենքներին,

- օգնության տրամադրումը մերժելու կամ հետաձգելու դեպքում անմի-

ջապես տեղեկացնել չինական կողմին մերժման կամ հետաձգման պատճառների մասին,

- պահպանել հարցման գաղտնիությունը, ներառյալ դրա բովանդակությունը, հիմնավորող փաստաթղթերը և այդ հարցման համաձայն ձեռնարկած բոլոր գործողությունները,

- պահպանել չինական կողմին տրամադրած տեղեկությունների և ապացույցների գաղտնիությունը,

- չօգտագործել Պայմանագրի շրջանակներում ստացած տեղեկությունները կամ ապացույցները հարցման մեջ նշված գործին չվերաբերող որևէ այլ նպատակով՝ առանց չինական կողմի հետ նախնական համաձայնության,

- ՀՀ օրենքներին համապատասխան ջանքեր գործադրել՝ պարզելու համար հարցման մեջ նշված անձանց և իրերի գտնվելու վայրն ու ինքնությունը,

- ՀՀ տարածքում ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան վերցնել վկաների և տուժողների վկայություններ, փորձագիտական եզրակացություններ, փաստաթղթեր, իրեր, հարցման մեջ նշված այլ վկայություններ և փոխանցել չինական կողմին,

- համագործակցել հանցագործության գործիքների և հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների բացահայտման, ինչպես նաև դրանց հետ կապված համապատասխան միջոցառումներ ձեռնարկելու ուղղությամբ,

- հարցում ուղարկող չինական կողմի պահանջով, համապատասխան անձին հրավիրել ներկայանալ հարցում ուղարկող չինական կողմի տարածքում գտնվող համապատասխան մարմիններին ցուցմունքներ տալու կամ քննությանն օժանդակելու համար, ինչպես նաև նշել ապրուստի և ծախսերի չափի մասին, որոնք կվճարվեն անձին, ինչպես նաև՝ այն երաշխիքների ցանկը, որոնցով տվյալ անձն օժտված է՝ Պայմանագրի 13-րդ հոդվածի համաձայն,

- չքննել, չհետապնդել, չկալանավորել, չպատժել կամ անձնական ազատության որևէ այլ սահմանափակման չենթարկել ՀՀ տարածքում գտնվող որևէ վկայի կամ փորձագետի այնպիսի գործողությունների կամ բացթողման համար, որոնք նախորդել են ՀՀ տարածք այդ անձի մուտք գործելուն, ինչպես նաև՝ այդ անձին չպարտադրել ցուցմունքներ տալ կամ չօժանդակել որևէ հետաքննության, հետապնդման կամ որևէ այլ վարույթի, որոնք չեն առնչվում հարցմանը, առանց չինական կողմի և տվյալ անձի նախնական համաձայնության,

- կատարել ապացույց հանդիսացող նյութերի, իրերի և ակտիվների առնչությամբ հարցումներ, խուզարկություն, սառեցում և առգրավում իրականացնելու վերաբերյալ պահանջը, այնքանով, որքանով դա թույլա-

տրվում է ՀՀ օրենսդրությամբ և հաշվի առնելով բարեխիղճ երրորդ անձանց իրավունքների պաշտպանությունը,

- պահանջի դեպքում տեղեկացնել այն քրեական վարույթի արդյունքների մասին, որին վերաբերում է օգնություն տրամադրելու վերաբերյալ հարցումը,

- պահանջի դեպքում տրամադրել Պայմանագրի կատարմանն առնչվող օրենքների և առկա դատական պրակտիկայի վերաբերյալ տեղեկություններ:

5. Սույն Պայմանագրով ստանձնված պարտավորությունները համահունչ են ՀՀ Սահմանադրության 9-րդ հոդվածով նախատեսված պահանջներին:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի առաջին և չորրորդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 72-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. 2015 թվականի մարտի 25-ին Պեկինում ստորագրված՝ Հայաստանի Հանրապետության և Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության միջև քրեական գործերով փոխադարձ իրավական օգնության մասին պայմանագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

11 հունիսի 2015 թվականի  
ՄԴՈ-1215



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 8-ԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝  
«ՂՐՂՋՍԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ՝ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ  
ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի  
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻՆ ՄԻԱՆԱԼՈՒ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ  
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի  
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒՄ ԵՎ ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ  
ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՄԱՍ ԿԱԶՄՈՂ ԱՌԱՆՁԻՆ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ  
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»  
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ  
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ  
ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

11 հունիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի (զեկուցող), Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ (բանավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ միջազգային տնտեսական ինտեգրման և բարեփոխումների նախարարի առաջին տեղակալ Ս. Կարայանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության

օրենքի 25, 38 և 72-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «2015 թվականի մայիսի 8-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու առնչությամբ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրում և Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի մաս կազմող առանձին միջազգային պայմանագրերում փոփոխություններ կատարելու մասին» արձանագրության մեջ ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի 2015 թվականի հունիսի 5-ին սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումը:

Լսելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի ներկայացուցչի բացատրությունները, հետազոտելով արձանագրությունը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց** .

1. «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու առնչությամբ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրում և Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի մաս կազմող առանձին միջազգային պայմանագրերում փոփոխություններ կատարելու մասին» արձանագրությունը (այսուհետ՝ Արձանագրություն) ստորագրվել է 2015 թվականի մայիսի 8-ին Մոսկվայում՝ Հայաստանի Հանրապետության, Բելառուսի Հանրապետության, Ղազախստանի Հանրապետության, Ռուսաստանի Դաշնության և Ղրղզստանի Հանրապետության միջև՝ «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու վերաբերյալ» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագրի 1-ին հոդվածի երկրորդ պարբերությանը և 8-րդ հոդվածին համապատասխան:

2. Արձանագրության 1-ին հոդվածով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է հետևյալ պարտավորությունները. համաձայնել, որ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրում և «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագրի հավելվածում նշված առանձին միջազգային պայ-

մանագրերում կատարվում են փոփոխություններ՝ Արձանագրության անբաժանելի մաս հանդիսացող հավելվածի համաձայն, հաշվի առնելով «Հայաստանի Հանրապետության միանալու առնչությամբ՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրում և Մաքսային միության ու Միասնական տնտեսական տարածքի իրավապայմանագրային բազայի ձևավորման շրջանակներում կնքված միջազգային պայմանագրերում փոփոխություններ կատարելու մասին» արձանագրությամբ կատարված փոփոխությունները (Հայաստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի հոկտեմբերի 10-ի պայմանագրի 2-րդ հավելված):

3. Արձանագրության 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ սույն Արձանագրությունը կազմում է «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագրի անբաժանելի մաս:

Սույն Արձանագրությունը ենթակա է վավերացման և, բացառությամբ Արձանագրության հավելվածի 3-րդ և 4-րդ կետերի, ուժի մեջ է մտնում դրա ուժի մեջ մտնելու համար անհրաժեշտ ներպետական ընթացակարգերն Արձանագրության մասնակից պետությունների կողմից իրականացնելու վերաբերյալ վերջին գրավոր ծանուցումը դիվանագիտական ուղիներով ավանդապահի կողմից ստանալու ամսաթվից, որոնք անհրաժեշտ են, որ ուժի մեջ մտնեն՝ «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագիրը, դրա 1-ին հոդվածի 3-րդ պարբերությունում նշված արձանագրությունը և սույն Արձանագրությունը:

Սույն Արձանագրության հավելվածի 3-րդ և 4-րդ կետերն ուժի մեջ են մտնում սույն Արձանագրության ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից սկսած՝ համապատասխանաբար 18 ամիսը և 24 ամիսը լրանալուց հետո:

4. Արձանագրության անբաժանելի մաս հանդիսացող հավելվածում նշված են այն փոփոխությունները, որոնք կատարվելու են «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» պայմանագրում և Մաքսային միության ու Միասնական տնտեսական տարածքի իրավապայմանագրային բազայի ձևավորման շրջանակներում կնքված միջազգային պայմանագրերում՝ Եվրասիական տնտեսական միությանը Ղրղզստանի Հանրապետության միանալու կապակցությամբ:

Հավելվածը կառուցվածքային առումով և կարգավորման առարկայով համապատասխանում է «Հայաստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմա-

նագրին միանալու մասին» 2014 թվականի հոկտեմբերի 10-ի պայմանագրի 2-րդ հավելվածին:

5. Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ Արձանագրության մեջ ամրագրված պարտավորությունները համահունչ են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 9-րդ հոդվածին:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 72-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց** .

1. 2015 թվականի մայիսի 8-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու առնչությամբ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրում և Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի մաս կազմող առանձին միջազգային պայմանագրերում փոփոխություններ կատարելու մասին» արձանագրության մեջ ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

11 հունիսի 2015 թվականի  
ՄԴՈ-1216



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՄԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

2015 թվականի ՄԱՅԻՄԻ 8-ԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝  
«ՂՐԴՋՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ՝ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ  
ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 թվականի ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի  
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻՆ ՄԻԱՆԱԼՈՒ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ ՂՐԴՋՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ  
ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 թվականի ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ,  
ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՄԱՍ  
ԿԱԶՄՈՂ ԱՌԱՆՁԻՆ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ԵՎ  
ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԱԿՏԵՐԻ  
ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ԱՆՑՈՒՄԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԻ  
ՄԱՍԻՆ» ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ  
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՄԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ  
ՀԱՄԱՊԱՏԱՄԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ  
ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

11 հունիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի (զեկուցող), Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,  
մասնակցությամբ (բանավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ միջազ-

ՄԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ♦ ՏԵՂԵԿՎՈՐ ♦ 4(78)2015  
72



զային տնտեսական ինտեգրման և բարեփոխումների նախարարի առաջին տեղակալ Ս. Կարայանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 25, 38 և 72-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «2015 թվականի մայիսի 8-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու առնչությամբ Ղրղզստանի Հանրապետության կողմից «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի, Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի մաս կազմող առանձին միջազգային պայմանագրերի և Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների ակտերի կիրառման պայմանների և անցումային դրույթների մասին» արձանագրության մեջ ամրագրված պարտավորությունների Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի 2015 թվականի հունիսի 5-ին սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումը:

Լսելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի ներկայացուցչի բացատրությունները, հետազոտելով արձանագրությունը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց** .

1. «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու առնչությամբ Ղրղզստանի Հանրապետության կողմից «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի, Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի մաս կազմող առանձին միջազգային պայմանագրերի և Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների ակտերի կիրառման պայմանների և անցումային դրույթների մասին» արձանագրությունը (այսուհետ՝ Արձանագրություն) ստորագրվել է 2015 թվականի մայիսի 8-ին Մոսկվայում՝ Հայաստանի Հանրապետության, Բելառուսի Հանրապետության, Ղազախստանի Հանրապետության, Ռուսաստանի Դաշնության և Ղրղզստանի Հանրապետության միջև՝ «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու վերաբերյալ» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված

պայմանագրի 1-ին հոդվածի երրորդ պարբերությանը համապատասխան:

2. Արձանագրության 1-ին հոդվածով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է հետևյալ պարտավորությունները. համաձայնել, որ Ղրղզստանի Հանրապետության կողմից «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի, «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագրին կից արձանագրության մեջ նշված՝ Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի մաս կազմող առանձին միջազգային պայմանագրերի, ինչպես նաև Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների ակտերի նորմերի կիրառումն իրականացվի՝ հաշվի առնելով Արձանագրության անբաժանելի մաս հանդիսացող հավելվածով սահմանված պայմաններն ու անցումային դրույթները:

3. Արձանագրության 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ սույն Արձանագրությունը «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագրի անբաժանելի մասն է կազմում:

Արձանագրությունը ենթակա է վավերացման և ուժի մեջ է մտնում այն ներպետական ընթացակարգերը Եվրասիական տնտեսական միության անդամ պետությունների և Ղրղզստանի Հանրապետության կողմից կատարվելու վերաբերյալ վերջին գրավոր ծանուցումը դիվանագիտական ուղիներով ավանդապահի կողմից ստանալու ամսաթվից, որոնք անհրաժեշտ են, որ ուժի մեջ մտնեն «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագիրը, դրա 1-ին հոդվածի 2-րդ պարբերությունում նշված արձանագրությունը և սույն Արձանագրությունը:

4. Արձանագրության անբաժանելի մաս հանդիսացող հավելվածներով նախատեսված են «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու առնչությամբ Ղրղզստանի Հանրապետության կողմից «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի, Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի մաս կազմող առանձին միջազգային պայմանագրերի և Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների ակտերի կիրառման պայմանները և անցումային դրույթները (1-ին հավելված), ինչպես նաև սահմանված ցանկով նախատեսված ապրանքների նկատմամբ Եվրասիական

տնտեսական միության միասնական մաքսային սակագների կիրառման վերաբերյալ պայմանավորվածությունները (2-րդ հավելված):

Արձանագրության հավելվածները կառուցվածքային առումով և կարգավորման առարկայով համապատասխանում են «Հայաստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի հոկտեմբերի 10-ի պայմանագրի 3-րդ և 4-րդ հավելվածներին:

**5. Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ Արձանագրության մեջ ամրագրված պարտավորությունները համահունչ են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 9-րդ հոդվածին:**

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 72-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. 2015 թվականի մայիսի 8-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու առնչությամբ Ղրղզստանի Հանրապետության կողմից «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի, Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի մաս կազմող առանձին միջազգային պայմանագրերի և Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների ակտերի կիրառման պայմանների և անցումային դրույթների մասին» արձանագրության մեջ ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

11 հունիսի 2015 թվականի  
ՍԴՈ-1217

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ♦ ՏԵՂԵԿՎՈՐ ♦ 4(78)2015  
75



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 8-ԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝  
«ՂՐՂՋՍԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ՝ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ  
ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՄԻ 29-Ի  
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻՆ ՄԻԱՆԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» 2014 ԹՎԱԿԱՆԻ  
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 23-ԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻԱՆԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ  
ՄԵՋ ԱՍՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ  
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ  
ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

11 հունիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի (զեկուցող), Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ (բանավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ միջազգային տնտեսական ինտեգրման և բարեփոխումների նախարարի առաջին տեղակալ Ս. Կարայանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության

օրենքի 25, 38 և 72-րդ հոդվածների,

դրնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «2015 թվականի մայիսի 8-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագրին Հայաստանի Հանրապետության միանալու մասին» արձանագրության մեջ ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի՝ 2015 թվականի հունիսի 5-ին սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումը:

Լսելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի ներկայացուցչի բացատրությունները, հետազոտելով արձանագրությունը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց** .

1. «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագրին Հայաստանի Հանրապետության միանալու մասին» արձանագրությունը (այսուհետ՝ Արձանագրություն) ստորագրվել է 2015 թվականի մայիսի 8-ին Մոսկվայում՝ Բելառուսի Հանրապետության, Ղազախստանի Հանրապետության և Ռուսաստանի Դաշնության՝ մի կողմից, և Հայաստանի Հանրապետության՝ մյուս կողմից, միջև:

2. Արձանագրության 1-ին հոդվածի համաձայն և 2014 թվականի հոկտեմբերի 10-ին ստորագրված՝ «Հայաստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» պայմանագրի 1-ին հոդվածի 4-րդ պարբերության դրույթներին համապատասխան Հայաստանի Հանրապետությունը միանում է «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագրին (այսուհետ՝ Պայմանագիր):

3. Արձանագրության 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ այն ուժի մեջ է մտնում Արձանագրության ուժի մեջ մտնելու համար անհրաժեշտ ներպետական ընթացակարգերն Արձանագրության մասնակից պետությունների կողմից իրականացնելու վերաբերյալ վերջին գրավոր ծանուցումը դիվանագիտական ուղիներով ավանդապահի կողմից ստանալու օրվանից, բայց ոչ շուտ, քան Պայմանագրի ուժի մեջ մտնելու օրը:

4. Արձանագրությամբ Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է, մասնավորապես, հետևյալ հիմնական պարտավորությունները.

- ըստ Պայմանագրի 1-ին հոդվածի երկրորդ պարբերության՝ միանալ Ղրղզստանի Հանրապետության միանալու առնչությամբ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրում և պայմանագրի հավելվածում նշված միջազգային պայմանագրերում կատարված փոփոխություններին՝ Պայմանագրի անբաժանելի մաս հանդիսացող առանձին արձանագրությանը համապատասխան,

- ըստ Պայմանագրի 1-ին հոդվածի երրորդ պարբերության՝ Ղրղզստանի Հանրապետության կողմից «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի և Պայմանագրի հավելվածով նախատեսված միջազգային այլ պայմանագրերի առանձին նորմերի կիրառումն իրականացնել առանձին արձանագրությամբ սահմանված պայմաններին և անցումային դրույթներին համապատասխան և հաշվի առնելով այդ արձանագրությամբ սահմանված ցանկով նախատեսված ապրանքների նկատմամբ Եվրասիական տնտեսական միության միասնական մաքսային սակագների կիրառման վերաբերյալ պայմանավորվածությունները,

- ըստ Պայմանագրի 4-րդ հոդվածի՝ Պայմանագիրն ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների ակտերը, ինչպես նաև Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի և Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի որոշումները, որոնք գործում են սույն Պայմանագիրն ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից, կիրառել Հայաստանի Հանրապետության տարածքում՝ հաշվի առնելով Պայմանագրի 1-ին հոդվածի երրորդ պարբերությունում նշված արձանագրությամբ սահմանված դրույթները և Պայմանագրի 3-րդ հոդվածի երկրորդ պարբերությունը:

5. Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ Պայմանագրի 8-րդ հոդվածի 1-ին կետով սահմանվում է, որ Ղրղզստանի Հանրապետության կողմից Եվրասիական տնտեսական միության Միասնական մաքսային սակագների կիրառումից սկսած երեք տարի ժամկետով «Ներմուծման մաքսատուրքերի (համարժեք այլ տուրքերի, հարկերի և հավաքագրումների) գումարները հաշվեգրելու և բաշխելու, դրանք որպես եկամուտ անդամ պետությունների բյուջեներ փոխանցելու կարգի վերաբերյալ» արձանագրության («Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի 5-րդ հավելված) մեջ կատարվող փոփոխությամբ Հայաստանի Հանրապետության համար ներմուծման մաքսատուրքերի գումարների բաշխման նորմատիվը 1,13%-ից նվազում է 1.11%-ի:

6. Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ Արձանագրության մեջ

ամրագրված պարտավորությունները համահունչ են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 9-րդ հոդվածին:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 72-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. 2015 թվականի մայիսի 8-ին Մոսկվայում ստորագրված՝ «Ղրղզստանի Հանրապետության՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին միանալու մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ին ստորագրված պայմանագրին Հայաստանի Հանրապետության միանալու մասին» արձանագրության մեջ ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

11 հունիսի 2015 թվականի  
ՍԴՈ-1218



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ  
ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊՐԻԼԻ 14-ԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝  
«ՅՅՈՒՄԻՍ-ՀԱՐԱՎ» ԱՎՏՈՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ՄԻՋԱՆՑՔԻ  
ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ (4-ՐԴ ՀԵՐԹ) ՆԱԽԱԳԾԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ  
ՀԱՄԱՐ ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ  
ՀԱԿԱՃԳՆԱԺԱՄԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻՑ  
ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ՎԱՐԿԻ ՏՐԱՄԱԴՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ  
ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝  
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ  
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ  
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

11 հունիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի (զեկուցող), Ա. Գյուլումյանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ Հայաստանի Հանրապետության տրանսպորտի և կապի նախարարի առաջին տեղակալ Ա. Առաքելյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-



րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 25, 38 և 72-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Հայաստանի Հանրապետության և Եվրասիական զարգացման բանկի միջև 2015 թվականի ապրիլի 14-ին ստորագրված՝ «Հյուսիս-հարավ» ավտոճանապարհային միջանցքի շինարարության (4-րդ հերթ) նախագծի ֆինանսավորման համար Եվրասիական տնտեսական ընկերակցության հակաճգնաժամային հիմնադրամի միջոցներից ներդրումային վարկի տրամադրման մասին համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը Հանրապետության Նախագահի՝ 13.05.2015թ. ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով սույն գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցչի գրավոր բացատրությունը և լսելով բանավոր պարզաբանումները, հետազոտելով համաձայնագիրը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Ձ Ե Ց**.

1. «Հյուսիս-հարավ» ավտոճանապարհային միջանցքի շինարարության (4-րդ հերթ) նախագծի ֆինանսավորման համար Եվրասիական տնտեսական ընկերակցության հակաճգնաժամային հիմնադրամի միջոցներից ներդրումային վարկի տրամադրման մասին համաձայնագիրը (այսուհետ՝ Համաձայնագիր) ստորագրվել է 2015 թվականի ապրիլի 14-ին:

2. Համաձայնագիրն ունի ութ հավելված՝ Հավելված 1. «Ստանդարտ պայմաններ Եվրասիական տնտեսական ընկերակցության հակաճգնաժամային հիմնադրամի միջոցներից մասնակից պետությանը ներդրումային վարկի տրամադրման մասին համաձայնագրերի», Հավելված 2. «Ներդրումային վարկի պայմանները», Հավելված 3. «Հիմնական պարտքի մարման ժամանակացույց», Հավելված 4. «Նախագծի ֆինանսավորման աղբյուրները և ծախսերի տեսակները», Հավելված 5. «Նախագծի նկարագրությունը և իրականացման կարգը», Հավելված 6. «Նախագծի մոնիթորինգ և գնահատում», Հավելված 7. «Գնումների ընթացակարգեր» և Հավելված 8. «Միջոցների ծախսման ընթացակարգեր»:

3. Համաձայնագրով նախատեսվում է Հայաստանի Հանրապետությանը

տրամադրել վարկ՝ 150. 000. 000 (հարյուր հիսուն միլիոն) ԱՄՆ դոլար՝ Հայաստանի Հանրապետությունում Ագարակից դեպի Քաջարան 20,5 կմ ձգվող «Հյուսիս-հարավ» ավտոճանապարհային միջանցքի հատվածում անցանելիությունը բարձրացնելու և վթարները նվազեցնելու նպատակով: Վարկի հասանելիության վերջնաժամկետը 2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ն է: Վարկի օգտագործման ժամկետը ոչ ավելի, քան 20 տարի է՝ սկսած Համաձայնագրի ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից, ներառյալ այն ժամանակահատվածը, որի ընթացքում հիմնական պարտքի մարում չի կատարվում՝ ոչ ավելի, քան 5 տարի՝ Համաձայնագրի ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից:

4. Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է, մասնավորապես, հետևյալ պարտավորությունները.

- Ներդրումային վարկի սպասարկման և մարման համար Կառավարչի հաշվին վճարել գումարներ՝ Համաձայնագրի համաձայն, այդ թվում՝ սկզբնական միանվագ միջնորդավճար, որը հավասար է Ներդրումային վարկի գումարի 0,5 (զրո ամբողջ հինգ տասնորդական) տոկոսին, որը վճարվում է ոչ ուշ, քան Համաձայնագրի ուժի մեջ մտնելու օրվանից 60 օր անց, տոկոսներ՝ տարեկան 1.65 (մեկ ամբողջ վաթսուներեք հարյուրերորդական) տոկոս դրույքաչափով, որոնք հաշվարկվում և վճարվում են յուրաքանչյուր կիսամյակ՝ յուրաքանչյուր կիսամյակի վերջին ամսվա 30-ին, սկսած այն կիսամյակից, երբ կատարվել է Ներդրումային վարկի միջոցների առաջին հատկացումը, և ավարտված Ներդրումային վարկի հիմնական պարտքի եզրափակիչ վճարման ժամկետով, հիմնական պարտք՝ համաձայն Հավելված 3-ով սահմանված՝ Հիմնական պարտքի մարման ժամանակացույցի, Համաձայնագրով և Հավելված 1-ով նախատեսված այլ վճարումներ (Համաձայնագրի հոդված 3, կետ 3.1., Հավելված 3, Բաժին 3.01. և Հավելված 2),

- ապահովել Նախագծի իրականացումը՝ Համաձայնագրով և Հավելված 1-ի 4.01. բաժնի պահանջներով սահմանված կարգով և պայմաններով՝ Համաձայնագրի Հավելված 5-ում նկարագրված՝ Նախագծի իրականացման ծրագրին համապատասխան (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4. 1., ենթակետ «ա»),

- Նախագծի իրականացման ընթացքում ապահովել Համաձայնագրի Հավելված 2-ում նշված քաղաքականության և ընթացակարգերի կիրառելի պահանջների կատարումը, հաշվետվությունների և փաստաթղթերի կազմումը և տրամադրումը Կառավարչին՝ նշված քաղաքականությանը և ընթացակարգերին համապատասխան

(Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.1., ենթակետ «բ»),

- ապահովել տեխնիկական միջոցների, ծառայությունների և այլ ռեսուրսների տրամադրումը, որոնք պահանջվում են Նախագծի արդյունավետ ապահովման համար՝ Հավելված 1-ի 4.01. բաժնի (բ) կետին համապատասխան, ամեն տարի ՀՀ բյուջեից առանձնացնել բավականաչափ ծավալով հատկացումներ՝ Նախագծի իրականացման ծախսերի ֆինանսավորման, այդ թվում՝ Հավելված 1-ի 2.03. բաժնում նշված հարկերի վճարման և ԱԶԲ-ի՝ վերաբնակեցման մասով պաշտպանական միջոցների քաղաքականության պահանջների կատարման նպատակով (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.1., ենթակետ «գ»),

- ապահովել Նախագծի մոնիթորինգը և գնահատումը, ինչպես նաև Նախագծի իրականացման ընթացքի մասին Համաձայնագրով նախատեսված հաշվետվության տրամադրումը՝ Հավելված 1-ի 4.03. բաժնի և Հավելված 6-ի համաձայն (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.1., ենթակետ «ե»),

- ապահովել Նախագծի ֆինանսական մոնիթորինգի մասին հաշվետվության պատրաստումը և Կառավարչին ներկայացումը՝ Կառավարչին բավարարող ձևով և բովանդակությամբ (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.1., ենթակետ «զ»),

- ապահովել Ներդրումային վարկի միջոցների ֆինանսական կառավարումը, ֆինանսական հաշվետվության աուդիտի անցկացումը և Կառավարչին տեղեկատվության տրամադրումը՝ Հավելված 1-ի 4.04. բաժնի պահանջներին համապատասխան (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.1., ենթակետ «է»),

- ապահովել Նախագծի ֆինանսավորման համար հատկացված միջոցների օգտագործումը՝ Հավելված 8-ում նկարագրված միջոցների օգտագործման ընթացակարգերին համապատասխան (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.1., ենթակետ «ը»),

- Ներդրումային վարկի միջոցներից ապահովել Նախագծի իրականացման համար անհրաժեշտ ապրանքների, աշխատանքների և ծառայությունների գնումների իրականացումը Հավելված 7-ում նկարագրված գնումների ընթացակարգերին համապատասխան (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.1., ենթակետ «թ»),

- ապահովել ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարությունում (կամ դրա իրավահաջորդում) «Նախագծի իրականացման խումբ» կառուցվածքային ստորաբաժանման ձևավորումը՝ կազմված մասնագետներից, որոնց մրցունակությունը թույլ է տալիս արդյունավետ իրականացնել Նախագիծը՝ Հավելված 2-ում նշված քաղաքականության և ընթացակար-

գերի համաձայն, ներառյալ՝ «Նախագծի իրականացման խմբի» գործունեության ապահովումը՝ Նախագծի իրականացման և վերջնական հաշվետվության տրամադրման ամբողջ ժամանակահատվածի ընթացքում, ինչպես նաև «Նախագծի իրականացման խմբին» ռեսուրսների տրամադրումը, որոնք անհրաժեշտ են հաճնարարված գործողությունների կատարման համար (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.1., ենթակետ «Ժ»),

- Կառավարչին ներկայացնել տեղեկատվություն ՀՀ ֆինանսական և տնտեսական պայմանների մասին՝ համաձայն Հավելված 1-ի 5.01. բաժնի (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.3.),

- ապահովել, որպեսզի ՀՀ որևէ արտաքին պարտք չունենա առավելություն Ներդրումային վարկի պարտքի նկատմամբ՝ Հավելված 1-ի 6.01. բաժնի դրույթներին համապատասխան (Համաձայնագրի հոդված 4, կետ 4.4.):

5. Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի ներդրումային ծրագրի նախագծերը ֆինանսավորելու նպատակով Հայաստանի Հանրապետությունը կնքել է մի շարք այլ միջազգային պայմանագրեր, մասնավորապես.

- 2009 թվականի սեպտեմբերի 15-ին ստորագրված՝ Հայաստանի Հանրապետության և Ասիական զարգացման բանկի միջև շրջանակային ֆինանսավորման համաձայնագիր (ՀՀ կողմից վավերացվել է 2010թ. փետրվարի 2-ին՝ Ազգային ժողովի 186-Ն որոշմամբ (ՄԴՈ-860),

- 2009թ. հոկտեմբերի 12-ին ստորագրված՝ «Հայաստանի Հանրապետության և Ասիական զարգացման բանկի միջև «Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի ներդրումային ծրագիր-Ծրագիր 1 (Հատուկ գործողություններ)» վարկային համաձայնագիր (ՀՀ կողմից վավերացվել է 2010թ. փետրվարի 2-ին՝ Ազգային ժողովի 187-Ն որոշմամբ (ՄԴՈ-861), որով ԱԶԲ-ն իր Հատուկ ֆոնդի ռեսուրսներից ՀՀ-ին տրամադրել է 38.443.000 փոխառության հատուկ իրավունքներին (ՓՀԻ) համարժեք գումարի չափով վարկ,

- 2011թ. մայիսի 30-ին ստորագրված՝ «Հայաստանի Հանրապետության և Ասիական զարգացման բանկի միջև «Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի ներդրումային ծրագիր- Ծրագիր 2» վարկային համաձայնագիր (ՀՀ կողմից վավերացվել է 2011թ. հունիսի 23-ին՝ Ազգային ժողովի 280-Ն որոշմամբ (ՄԴՈ-979),

- Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական ներդրումային բանկի միջև 2013 թվականի նոյեմբերի 7-ին և 2013 թվականի նոյեմբերի 18-ին ստորագրված՝ «Հայաստանի «Հյուսիս-հարավ» ճանապարհային միջանցք» ֆինանսական պայմանագիր (ՀՀ կողմից վավերացվել է 2014թ.

հունիսի 10-ին՝ Ազգային ժողովի 119-Ն որոշմամբ (ՄԴՈ-1151),

- 2014թ. մարտի 11-ին ստորագրված՝ «Հայաստանի Հանրապետության և Ասիական զարգացման բանկի միջև «Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի ներդրումային ծրագիր-Ծրագիր 3 (ընդհանուր գործողություններ)» վարկային համաձայնագիր (ՀՀ կողմից վավերացվել է 2014թ. հունիսի 10-ին՝ Ազգային ժողովի 118-Ն որոշմամբ (ՄԴՈ-1152),

- Հայաստանի Հանրապետության և Ասիական զարգացման բանկի միջև 2014 թվականի հունվարի 21-ին և 2014 թվականի հունիսի 11-ին ստորագրված՝ «Հայաստանի Հանրապետության և Ասիական զարգացման բանկի միջև 2011 թվականի մայիսի 30-ին ստորագրված՝ «Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի ներդրումային ծրագիր-Ծրագիր 2» վարկային համաձայնագրում (հատուկ գործողություններ) փոփոխություն կատարելու մասին նամակ-համաձայնագիր (վավերացման մասին տեղեկատվությունը բացակայում է (ՄԴՈ-1158), որով Վարկային համաձայնագրով նախատեսված Ծրագիր 2-ի շրջանակներում վարկի փակման ժամկետը երկարաձգվում է 24 ամսով և ՀՀ-ն ստանձնում է պարտավորություն՝ վճարել լրացուցիչ պարտավճար՝ շուրջ 240.000 ԱՄՆ դոլարի չափով:

6. Քննության առարկա Համաձայնագրի շրջանակներում կիրառվում են մի շարք կանոններ և ընթացակարգեր, մասնավորապես՝

- Եվրասիական տնտեսական ընկերակցության Հակաճգնաժամային հիմնադրամի միջոցներից ֆինանսավորվող նախագծերի գնումների քաղաքականությունը (հաստատված է Հիմնադրամի Խորհրդի՝ 2013թ. հուլիսի 10-ի որոշմամբ, արձանագրություն թիվ 11),

- Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի (ՎԶՄԲ) 2011 թվականի հունվարի՝ «Համաշխարհային բանկի փոխառուների կողմից ՎԶՄԲ փոխառություններով և ԶՄԱ վարկերով ապրանքների, աշխատանքների և ոչ խորհրդատվական ծառայությունների գնումներ» ուղեցույցը (Guidelines: Procurement of Goods, Works and Non-consulting Services under IBRD Loans and IDA Credits & Grants by World Bank Borrowers, January 2011),

- Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի (ՎԶՄԲ) 2011 թվականի հունվարի՝ «ՎԶՄԲ փոխառություններով և ԶՄԱ վարկերով խորհրդատուների ընտրություն և վարձում» ուղեցույցը (Guidelines: Selection and employment of Consultants under IBRD Loans and IDA Credits & Grants by Word Bank Borrowers, January 2011),

- Ասիական զարգացման բանկի (ԱԶԲ) 2009թ. հունիսի՝ «Կանոնակարգ

պաշտպանական միջոցների քաղաքականության մասին» գործառութային քաղաքականությունը (Asian Development Bank Policy Paper: Safeguard Policy Statement, June 2009),

• Ասիական զարգացման բանկի 1998 հուլիսի՝ հակակոռուպցիոն քաղաքականությունը (Asian Development Bank: Anticorruption Policy, July 1998),

• Ասիական զարգացման բանկի 2012 թվականի դեկտեմբերի՝ թափանցիկության սկզբունքները և ուղեցույցները (Asian Development Bank Integrity Principles and Guidelines, December 2012),

• Ասիական զարգացման բանկի 2011 թվականի հոկտեմբերի՝ «Տեղեկատվության բացահայտում և փոխանակում» հասարակության հետ կապերի քաղաքականությունը (Asian Development Bank Public Communications Policy: Disclosure and Exchange of Information, October 2011):

ՀՀ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ սույն ծրագրի իրականացմանն առնչվող վարկային համաձայնագրի վերաբերյալ, մասնավորապես՝ 2014թ. մայիսի 27-ի ՄԴՈ-1151 որոշման շրջանակներում ՀՀ սահմանադրական դատարանն արձանագրել է նաև, որ. «ՀՀ վերահսկիչ պալատի կողմից բացահայտված թերությունների և բացթողումների բացառումը, ինչպես նաև արված եզրակացությունների և առաջարկությունների կենսագործումը վերոհիշյալ Պայմանագրով ստանձնած ՀՀ պարտավորությունների արդյունավետ կատարման, հետևաբար՝ նաև ՀՀ Սահմանադրությամբ պետության առջև դրված սահմանադրաիրավական խնդիրների իրագործման երաշխիք են»:

Սույն համաձայնագրի առնչությամբ ՀՀ սահմանադրական դատարանը նույնպես գտնում է, որ անհրաժեշտ է վարկային միջոցների նպատակային օգտագործման նկատմամբ գործուն վերահսկողական կառուցակարգերի արմատավորում:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի առաջին և չորրորդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63 և 64-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. Հայաստանի Հանրապետության և Եվրասիական զարգացման բանկի միջև 2015 թվականի ապրիլի 14-ին ստորագրված՝ «Հյուսիս-հարավ» ավտոճանապարհային միջանցքի շինարարության (4-րդ հերթ) նախագծի

Ֆինանսավորման համար Եվրասիական տնտեսական ընկերակցության հակաճգնաժամային հիմնադրամի միջոցներից ներդրումային վարկի տրամադրման մասին համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

11 հունիսի 2015 թվականի  
ՍԴՈ-1219



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՍԱՀԱԿՅԱՆԻ ԵՎ ԿԱՐԱՊԵՏ  
ՀԱԶԻՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՀՀ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ  
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 223-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ ԵՎ  
231-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 4-ՐԴ ԵՎ 5-ՐԴ ՄԱՍԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ  
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ  
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ  
ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

16 հունիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝  
կազմով.

Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ա. Գյուլումյանի, Ֆ.  
Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի (գեկուցող),  
Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ դիմող Հ.  
Սահակյանի ներկայացուցիչ Ռ. Այվազյանի, դիմող Կ. Հաջիյանի,

գործով որպես պատասխանող կողմ ներգրավված՝ ՀՀ Ազգային ժո-  
ղովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատա-  
կազմի իրավաբանական վարչության պետ Հ. Սարգսյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-  
րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի առաջին մասի 6-րդ կետի, «Սահ-  
մանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 25, 38 և 69-րդ հոդվածների,  
դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացիներ  
Հովհաննես Սահակյանի և Կարապետ Հաջիյանի դիմումների հիման



վրա՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասի և 231-րդ հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասերի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացիներ Հ. Սահակյանի և Կ. Հաջիյանի՝ համապատասխանաբար 16.02.2015թ. և 23.03.2015թ. ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումներն են:

Սահմանադրական դատարանի 07.04.2015թ. ՄԴԱՈ-20 աշխատակարգային որոշմամբ «Քաղաքացի Կարապետ Հաջիյանի դիմումի հիման վրա՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասի և 231-րդ հոդվածի 4-րդ մասի՝ ՀՀ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» և ՄԴ-ի կողմից քննության ընդունված՝ «Քաղաքացի Հովհաննես Սահակյանի դիմումի հիման վրա՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասի և 231-րդ հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասերի՝ ՀՀ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործերը միավորվել են:

Ուսումնասիրելով միավորված գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող և պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքը ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 1998 թվականի հունիսի 17-ին, ՀՀ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի օգոստոսի 7-ին և ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 1-ից:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի՝ «Վճռաբեկ բողոք բերելու իրավունք ունեցող անձինք» վերտառությամբ 223-րդ հոդվածի՝ սույն գործով վիճարկվող 3-րդ մասը սահմանում է.

«3. Գործին մասնակցող ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք վճռաբեկ բողոք կարող են ներկայացնել միայն փաստաբանի միջոցով»:

ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից վերոնշյալ հոդվածում կատարվել են մի շարք փոփոխություններ և լրացումներ, իսկ վիճարկվող դրույթը ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում ամրագրվել է «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 10.06.14 ՀՕ-49-Ն ՀՀ օրենքով:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի՝ «Վճռաբեկ բողոքի բովանդակությունը» վերտառությամբ 231-րդ հոդվածի՝ սույն գործով վիճարկվող 4-րդ և 5-րդ մասերը համապատասխանաբար սահմանում են.

«4. Վճռաբեկ բողոքը ստորագրում է բողոք ներկայացնող անձի ներկայացուցիչը, գլխավոր դատախազը կամ նրա տեղակալը: Բողոքին կցվում է ներկայացուցչի՝ սույն օրենսգրքով սահմանված կարգով ձևակերպված լիազորագիրը:

5. Վճռաբեկ բողոքին կցվում են նաև օրենքով սահմանված կարգով և չափով պետական տուրքի վճարած լինելը հավաստող փաստաթուղթը և բողոքի պատճենը՝ գործը քննող դատարան և գործին մասնակցող անձանց ուղարկելու մասին ապացույցները, վճռաբեկ բողոքի էլեկտրոնային կրիչը: Այն դեպքերում, երբ օրենքով նախատեսված է պետական տուրքի վճարումը հետաձգելու կամ տարաժամկետելու կամ դրա չափը նվազեցնելու հնարավորություն, ապա վճռաբեկ բողոքին կցվում է կամ բողոքում ներառվում է դրա վերաբերյալ միջնորդությունը»:

ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից վերոնշյալ հոդվածում կատարվել են փոփոխություններ և լրացումներ, իսկ վիճարկվող դրույթները ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում ամրագրվել են «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 10.06.14 ՀՕ-49-Ն ՀՀ օրենքով:

2. Միավորված գործերի դատավարական նախապատմությունները հանգում են հետևյալին.

Դիմողներից Հովհաննես Սահակյանի դեմ հայց ներկայացնելով Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարան՝ քաղաքացի Գառնիկ Իսաղույանը պահանջել է Երևան քաղաքի Օրբելի փողոցի 12-րդ շենքի թիվ 1 բնակարանը վաճառել հրապարակային սակարկություններով՝ բռնագանձումը տարածելով Հովհաննես Սահակյանի բաժնի վրա: Դատարանը 23.04.2014թ. վճռով հայցը բավարարել է: Դիմող Հովհաննես Սահակյանը և Սիլվա Ստեփանյանն ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 23.04.2014թ. վճռի դեմ վերաքննիչ բողոք են ներկայացրել: ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանն իր՝ 17.09.2014թ. որոշմամբ մերժել է վերաքննիչ բողոքը, իսկ Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 23.04.2014թ. վճիռը թողել օրինական ուժի մեջ: Հովհաննես Սահակյանի, Սիլվա Ստեփանյանի և Ռուբեն Այվազյանի կողմից ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի՝

17.09.2014թ. որոշման դեմ վճռաբեկ բողոք է ներկայացվել, իսկ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը 12.11.2014թ. ընդունել է «Վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին» որոշում՝ որոշումը ստանալու պահից որոշմամբ նշված սխալները շտկելու և վճռաբեկ բողոքը կրկին բերելու համար սահմանելով տասնհինգօրյա ժամկետ: Հիշյալ որոշման մեջ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, ի թիվս այլ հանգամանքների, նշել է, որ «Տվյալ դեպքում Հովհաննես Սահակյանը և Սիլվա Ստեփանյանը, ..., վճռաբեկ բողոքը չեն ներկայացրել փաստաբանի միջոցով: ... Տվյալ դեպքում վճռաբեկ բողոք բերած անձինք վճռաբեկ բողոքին չեն կցել վճռաբեկ բողոքի էլեկտրոնային կրիչը»: Վճռաբեկ բողոքը կրկին ներկայացվել է ՀՀ վճռաբեկ դատարան, որի հիման վրա ՀՀ վճռաբեկ դատարանը 14.01.2015թ. ընդունել է «Վճռաբեկ բողոքն առանց քննության թողնելու մասին» որոշում:

Դիմողներից Կարապետ Հաջիյանը՝ որպես երրորդ անձ, ներգրավված է եղել թիվ ԵԱՔԴ/1517/02/14 քաղաքացիական գործում, որով, հայց ներկայացնելով Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարան, քաղաքացի Նունե Զաքարյանը պահանջել է վերացնել սեփականության իրավունքի խախտումները և վերականգնել սեփական հողամասը տնօրինելու իրավագործությունը: Դատարանը 10.10.2014թ. որոշմամբ Կարապետ Հաջիյանի դիմումը՝ պարզաբանում տալու վերաբերյալ, մերժել է: Կարապետ Հաջիյանն ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 10.10.2014թ. որոշման դեմ վերաքննիչ բողոք է ներկայացրել: ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանն իր 30.10.2014թ. որոշմամբ վերադարձրել է վերաքննիչ բողոքը: Կարապետ Հաջիյանի կողմից ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 30.10.2014թ. որոշման դեմ վճռաբեկ բողոք է ներկայացվել, իսկ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը 03.12.2014թ. ընդունել է «Վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին» որոշում՝ որոշումը ստանալու պահից որոշմամբ նշված սխալները շտկելու և վճռաբեկ բողոքը կրկին բերելու համար սահմանելով տասնհինգօրյա ժամկետ: Հիշյալ որոշման մեջ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, ի թիվս այլ հանգամանքների, նշել է, որ՝ «Բացի այդ, բողոք բերած անձը, ..., վճռաբեկ բողոքը չի բերել փաստաբանի միջոցով...»: Վճռաբեկ բողոքը կրկին ներկայացվել է ՀՀ վճռաբեկ դատարան, որի հիման վրա ՀՀ վճռաբեկ դատարանը 18.02.2015թ. ընդունել է «Վճռաբեկ բողոքն առանց քննության թողնելու մասին» որոշում:

3. Դիմողները գտնում են, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասը և 231-րդ հոդվածի 4-րդ մասը հակասում են ՀՀ Սահմանադրության 18, 19, 20 և 42-րդ հոդվածներին և

Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածին, քանի որ բացառում են ֆիզիկական և իրավաբանական անձի կողմից իր անունից անձամբ կամ իր ընտրած անձի միջոցով վճարել բողոք բերելու հնարավորությունը:

Նշելով, որ իրավաբանական օգնություն ստանալու իրավունքը չի կարող պարտադրված լինել և հատկապես այն պարագայում, երբ անձն ի վիճակի չէ վճարել փաստաբանի մատուցած ծառայությունների համար, դիմողները գտնում են, որ վճարել բողոքը ՀՀ վճարել դատարան փաստաբանի միջոցով բերելու իրավանդումը խախտում և անհամաչափորեն սահմանափակում է դատարանի մատչելիության իրավունքը՝ այդ դատարանում իրավունքների պաշտպանությունից օգտվելու՝ դատավարության մասնակցի հնարավորությունը գործնականում պայմանավորելով նրա ֆինանսական հնարավորություններով: Միաժամանակ, փաստելով, որ նախկինում անձը կարող էր առանց որևէ խոչընդոտի վճարելության կարգով բողոքարկել դատական ակտերը, դիմողներն այն համոզմունքն են հայտնում, որ ներկայումս վերացվել է «ՀՀ վճարել դատարան անմիջապես դիմելու կարգը՝ սահմանափակելով իրավունքների արդյունավետ պաշտպանության հնարավորությունները: Իրենց պահանջը հիմնավորելու համար դիմողները նշում են նաև, որ «ՀՀ վճարել դատարան բողոքարկման ենթակա ակտերը բացառապես փաստաբանի միջոցով ներկայացնելու օրենսդրական արգելքի պայմաններում անհրաժեշտ է օրենքով կարգավորել փաստաբանների կողմից անվճար հիմունքներով երաշխավորված իրավաբանական օգնության տրամադրման որևէ մեխանիզմ՝ անկախ կողմի նյութական դրությունից»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 231-րդ հոդվածի 5-րդ մասի առնչությամբ սույն գործով դիմող Հովհաննես Սահակյանի փաստարկները հանգում են նրան, որ օրենսգրքի 231-րդ հոդվածի 5-րդ մասը հակասում է ՀՀ Սահմանադրության 18, 19, 20, և 42-րդ հոդվածներին:

Իր պահանջը հիմնավորելու համար դիմողը նշում է, որ վճարել բողոքին էլեկտրոնային կրիչը կցելու պահանջը լրացուցիչ նյութական միջոցների վատնում է նախատեսում, ինչն անձի իրավական վիճակը վատթարացնող իրավակարգավորում է, քանի որ օրենսդրությամբ արգելված չէ վճարել բողոքի ձեռագիր տարբերակը: Դիմողը գտնում է նաև, որ առկա իրավակարգավորման պայմաններում ձեռագիր գրվածը պետք է թվայնացվի, բացի դրանից, ՀՀ վճարել դատարանը պետք է ունենա այնպիսի համակարգիչ, որը կընթերցի ներկայացված վճարել բողոքի էլեկտրոնային կրիչը:

4. Պատասխանողը նշում է, որ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը բազմիցս արձանագրել է, որ դատական պաշտպանության իրավունքը, որի մի մասն է կազմում դատարանի մատչելիության իրավունքը, բացարձակ չէ և հատկապես բողոքի ընդունելիության պայմանների կապակցությամբ կարող է ենթարկվել սահմանափակումների: Բոլոր դեպքերում, պետություններն այս կապակցությամբ օգտվում են հայեցողության ազատությունից: Ասվածի հետ մեկտեղ, պատասխանող կողմը նաև ընդունում է, որ, այնուհանդերձ, կիրառված սահմանափակումները չպետք է այն կերպ կամ այն աստիճան սահմանափակեն անձի՝ դատարանի մատչելիության իրավունքը, որ վնաս հասցվի այդ իրավունքի բուն էությանը:

Պատասխանողը գտնում է, որ հաշվի առնելով ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախադեպային նշանակության իրավական դիրքորոշումները՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված՝ փաստաբանի միջոցով վճռաբեկ բողոք բերելու պարտադիր պահանջն ուժը կորցրած ճանաչելու նպատակով ՀՀ Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ է դրվել «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը (փաստաթղթային կոդ՝ Պ-6331-09.10.2014,03.04.2015-ՊԻ-010/0), որն ընդգրկվել է հերթական նստաշրջանի օրակարգում:

Պատասխանողը, անդրադառնալով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 231-րդ հոդվածի վիճարկվող իրավադրույթների սահմանադրականության հարցին, գտնում է, որ թեև դատավարական օրենսգրքերում չեն կոնկրետացվել էլեկտրոնային փաստաթղթի ձևաչափն ու էլեկտրոնային կրիչի տեսակը, սակայն այդ հանգամանքը գործող իրավակիրառական պրակտիկայի պայմաններում չի կարող իրավունքների խախտման տեղիք տալ: Փաստաթղթի էլեկտրոնային տարբերակը կարող է հասանելի դառնալ փաստաթղթի էլեկտրոնային տարբերակը կրելու ունակ որևէ կրիչի միջոցով: Օրենսդիրը, կրիչի տեսակը չորոշակիացնելով, ըստ էության, որպես ընդունելի տարբերակ է դիտել վճռաբեկ բողոքի էլեկտրոնային տարբերակը պահպանելու և փոխանցելու համար պիտանի կրիչի ցանկացած տեսակ: Օրենսգրքով էլեկտրոնային կրիչի տեսակը չկոնկրետացնելը վճռաբեկ բողոք բերող անձին ընտրության լայն հնարավորություն է տալիս՝ նվազագույնի հասցնելով էլեկտրոնային կրիչի ձեռքբերման կապակցությամբ կատարվելիք ծախսերը: Պատասխանողը գտնում է, որ դիմողի այն պնդումը, որ վճռաբեկ բողոքն էլեկտրոնային կրիչով ներկայացնելու պարտադիր պահանջը լրացուցիչ

ներդրումներ է պահանջում, ուստի այդ առումով անհնարին է դարձնում դատական պաշտպանության սահմանադրական իրավունքը, հիմնավոր չէ, քանզի վճռաբեկ բողոքի ներկայացումն ինքնին բողոքաբերից որոշակի ծախսեր է պահանջում՝ պետական տուրք, բողոքի պատճենը գործը քննող դատարան և դատավարության մասնակիցներին ուղարկելը և այլն, որոնք իրենց ամբողջության մեջ ներառված են դատական պաշտպանության իրավունքի իրացման նախապայմաններում:

Պատասխանողի կարծիքով, ինքնին ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 231-րդ հոդվածի պահանջները չպահպանելը չի կարող արգելակել վճռաբեկ դատարանի մատչելիության իրավունքը: Նշված հոդվածի պահանջները չպահպանելը վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու հիմք է, որը հնարավորություն է տալիս դատարանի կողմից մատնանշված թերությունները վերացնելուց հետո կրկին դիմել դատարան՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 233-րդ հոդվածի համաձայն:

Պատասխանողի եզրահանգումն այն է, որ «ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասի դրույթը և 231-րդ հոդվածի 4-րդ մասի դրույթներն այնքանով, որքանով փոխկապակցված են փաստաբանի միջոցով վճռաբեկ բողոք բերելու իրավակարգավորման հետ /ներկայացուցչին վերաբերող մասով/, հակասում են ՀՀ Սահմանադրությանը, իսկ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 231-րդ հոդվածի 5-րդ մասի դրույթները համապատասխանում են ՀՀ Սահմանադրությանը»:

5. Սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում նշել, որ դիմումի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ, դիմող Հ. Սահակյանի բարձրագրած հարցը, ըստ էության, վերաբերում է ոչ թե ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 231-րդ հոդվածի 5-րդ մասին՝ ամբողջությամբ, այլ միայն հիշյալ հոդվածի 5-րդ մասի առաջին նախադասությանը:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասում նախատեսվելով միայն փաստաբանի միջոցով վճռաբեկ բողոք բերելու իրավունքը՝ 231-րդ հոդվածի 4-րդ մասի առաջին և երկրորդ նախադասություններում օգտագործում է «ներկայացուցիչ» եզրույթը: Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 231-րդ հոդվածի 4-րդ մասի առաջին և երկրորդ նախադասություններում ներկայացուցչին առնչվող դրույթները վերաբերելի են փաստաբանին:

6. Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասի, 231-րդ հոդվածի 4-րդ մասի և 5-րդ մասի առաջին նախադասությամբ ամրագրված դրույթների առնչությամբ կիրառելի են և վերահաստատման ենթակա ՄԴՈ-765, ՄԴՈ-833, ՄԴՈ-1192 և ՄԴՈ-1196 որոշումներում ամրագրված իրավական դիրքորոշումները: Սահմանադրական դատարանը նաև արձանագրում է, որ միայն փաստաբանի միջոցով վճարեկ բողոք բերելու ներկա օրենսդրական կարգավորման առնչությամբ իր հիշյալ որոշումներում արդեն ձևակերպել է մի շարք իրավական դիրքորոշումներ, որոնք, ի թիվս այլնի, էական նշանակություն ունեն նաև սույն գործի լուծման համար: Մասնավորապես, հաշվի առնելով ՄԴՈ-1192 որոշմամբ և սույն գործով բարձրացված սահմանադրաիրավական վեճերի միջև որոշակի ընդհանրությունը՝ սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում կրկին վկայակոչել այդ որոշումների մեջ արձանագրված իրավական դիրքորոշումները.

ա) «...պայմանավորված վճարեկ դատարանի գործառնական առանձնահատկություններով փաստաբանի միջոցով վճարեկ դատարան դիմելու պահանջը կարող է իրավաչափ համարվել, եթե բխում է ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց շահերից՝ ներկայացուցչությունն իրականացնելով արհեստավարժ և փորձառու մասնագետների միջոցով: Սահմանադրական դատարանը միաժամանակ հարկ է համարում ընդգծել, որ փաստաբանի միջոցով վճարեկ դատարան դիմելու ինստիտուտը որպես այլընտրանքային տարբերակ, իրավաչափ կարող է համարվել միայն այն դեպքում, երբ օրենսդրությունը փաստաբանի ծառայությունից օգտվելու հնարավորությունը երաշխավորի յուրաքանչյուրի համար՝ անկախ տվյալ անձի ֆինանսական հնարավորություններից (ՄԴՈ-765)»,

բ) «... վիճարկվող նորմում փաստաբանի միջոցով ներկայացուցչության վերաբերյալ պարտադիր պահանջը, փաստաբանների կողմից դատական ակտերի վերանայման վերաբերյալ բողոք ներկայացնելու կապակցությամբ անվճար հիմունքներով իրավաբանական օգնության տրամադրման հնարավորություն չնախատեսելու պայմաններում, անհամաչափորեն սահմանափակում է անձի խախտված սահմանադրական և Կոնվենցիայով երաշխավորված իրավունքները ...՝ վտանգելով անձի թե՛ սահմանադրական արդարադատության իրավունքի և թե՛ իր խախտված իրավունքները միջազգային ստյաններում դատական կարգով պաշտպանելու սահմանադրական իրավունքի արդյունավետ իրացումը» (ՄԴՈ-833):

Սահմանադրական դատարանն իր ՄԴՈ-1192 որոշման մեջ նաև արձա-

նագրել է հետևյալը. «Վճռաբեկ դատարանի կողմից ստորադաս դատարանների դատական ակտերը վերանայելու լիազորությունների իրականացման համար, ի թիվս այլնի, կարևոր երաշխիք է նաև դատական ակտերի բողոքարկման ինստիտուտը՝ նյութական և ընթացակարգային օրենսդրական այնպիսի կարգավորմամբ, որն ապահովի անձի իրավունքների ու ազատությունների դատական պաշտպանության իրավունքի արդյունավետ և լիարժեք իրականացումը: Նշված համատեքստում սահմանադրական դատարանը կարևորում է դատական ակտերի բողոքարկման ինստիտուտի համակարգային ամբողջականությունը և կիրառման արդյունավետությունն ապահովող կառուցակարգային ու օրենսդրական համապատասխան երաշխիքների առկայությունը, ինչն անհրաժեշտ է դատական պաշտպանության իրավունքի իրացման լիարժեքությունն ինչպես այլ, այնպես էլ վճռաբեկ վարույթում գնահատելու առումով: Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ դատավարական որևէ առանձնահատկություն կամ ընթացակարգ չի կարող խոչընդոտել կամ կանխել դատարան դիմելու իրավունքի արդյունավետ իրացման հնարավորությունը, իմաստագրել էլ ՀՀ Սահմանադրության 18-րդ հոդվածով երաշխավորված իրավունքը կամ դրա իրացման արգելք հանդիսանալ: Վճռաբեկ բողոքի ընդունելիության պայմանները սահմանելիս պետք է գերակայեն վճռաբեկ դատարանի մատչելիության և արդյունավետ բողոքարկման իրավունքի ապահովման երաշխիքները: Վճռաբեկ դատարանի որպես ընդհանուր իրավասության դատարանների համակարգում բարձրագույն մարմնի կառուցակարգային կարգավիճակը չի կարող խոչընդոտել օրենքով նրան վերապահված իրավասության լիարժեք իրականացմանը և այդ բողոքարկման իրավունքի արդյունավետ իրացմանը, եթե ստեղծվում են դրա համար անհրաժեշտ նաև իրավական ու կառուցակարգային երաշխիքներ»:

7. Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է նաև, որ հաշվի առնելով ՍԴՈ-1192 և ՍԴՈ-1196 որոշումներում քննության առարկա դարձած դրույթների (բացառությամբ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 4141-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետի) և սույն գործի քննության շրջանակներում վիճարկվող դրույթների բովանդակային համարժեքությունը, հիմք է ընդունվում նաև հիշյալ որոշումներում քննության առարկա դարձած դրույթների սահմանադրականության հարցի վերաբերյալ սահմանադրական դատարանի արտահայտած մյուս իրավական դիրքորոշումները: Դա վերաբերում է հատկապես այն սկզբունքային մոտեցմանը, համաձայն որի՝ առաջադրված իրավաչափ նպատակը պետք է իրացվի



իրավունքի գերակայության սկզբունքի երաշխավորման շրջանակներում, ինչը ենթադրում է, որ օրենսդրական կանոնակարգումը չի կարող սոցիալական անհամաչափ ծանրաբեռնվածություն առաջացնել անձանց համար՝ կախված նրանց ֆինանսական հնարավորություններից՝ դրա արդյունքում չապահովելով անձի արդար դատաքննության, դատական պաշտպանության արդյունավետ միջոցի և դատարանի մատչելիության իրավունքների լիարժեք իրացումը: Այս համատեքստում անհրաժեշտ է փաստել, որ ՀՀ Սահմանադրության 20-րդ հոդվածը միանշանակ ճանաչում է յուրաքանչյուրի իրավաբանական օգնություն ստանալու իրավունքը, ինչն օրենքով նախատեսված դեպքերում ցույց է տրվում պետական միջոցների հաշվին: Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի թիվ R(2000)21 հանձնարարականն անդամ երկրներին նույնպես առաջարկում է բացառել «տնտեսապես վատ վիճակում գտնվող անձանց» դատարանի մատչելիության իրավունքի հնարավոր արգելափակումը:

Սահմանադրական դատարանը կարևոր է համարում նաև ՀՀ դատական դեպարտամենտի 22.04.2015թ. թիվ ԴԴ-1 Ե-2262 պատասխան գրության մեջ ներկայացված վիճակագրական տվյալները: Համաձայն այդ վիճակագրության՝ 03.07.2014թ. մինչև 21.04.2015թ. ընկած ժամանակահատվածում ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատում ստացված 849 վճռաբեկ բողոքներից 120-ը վերադարձվել է, 170-ը թողնվել է առանց քննության, 506-ով վարույթ ընդունելը մերժվել է և միայն 53 դիմում է ընդունվել վարույթ, որը կազմում է ստացված վճռաբեկ բողոքների ընդամենը 6.24 տոկոսը:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 69-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց** .

1. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի 3-րդ մասը ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածին, 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 19-րդ հոդվածի 1-ին մասին հակասող և անվավեր՝ նկատի ունենալով, որ առկա իրավակարգավորումների պայմաններում սոցիալական անհամաչափ ծանրաբեռնվածություն է առաջանում անձանց համար՝ կախված նրանց ֆինանսական հնարավորություններից, չապահովելով նաև անձի արդար դատաքննության, դատական պաշտպանության արդյունավետ միջոցի և դատարանի մատչելիության իրավունքների լիարժեք իրացումը:

**ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՎԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ**

2. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 231-րդ հոդվածի 4-րդ մասը՝ վճռաբեկ բողոքը ստորագրելու պահին փաստաբան չունեցող և օրենքով սահմանված կարգով անվճար իրավաբանական օգնություն ցույց տալու հնարավորություն չստացած՝ գործին մասնակցող անձանց մասով ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 19-րդ հոդվածի 1-ին մասին հակասող և անվավեր՝ նկատի ունենալով, որ տվյալ դրույթի կիրառումն առկա իրավակարգավորումների պայմաններում բացառում է նշված անձանց կողմից իրենց օրինական շահերը ներկայացնելու համատեքստում վճռաբեկ բողոք ներկայացնելու հնարավորությունը:

3. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 231-րդ հոդվածի 5-րդ մասի առաջին նախադասությամբ ամրագրված՝ «վճռաբեկ բողոքին կցվում են նաև ... վճռաբեկ բողոքի էլեկտրոնային կրիչը» դրույթը ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանող՝ ՀՀ սահմանադրական դատարանի ՄԴՈ-1192 որոշման մեջ նույն հարցի առնչությամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումների շրջանակներում:

4. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

16 հունիսի 2015 թվականի  
ՄԴՈ-1220



**ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ  
ՈՐՈՇՈՒՄԸ**

**2015 թվականի Հունիսի 16-ին Երեւանում ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ 2014 թվականի ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԴԱՇՆԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

22 հունիսի 2015թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Ա. Թունյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Հովհաննիսյանի (զեկուցող), Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,

մասնակցությամբ (բանավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝ Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարի առաջին տեղակալ Պ. Սաֆարյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 25, 38 և 72-րդ հոդվածների,

դնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «2015 թվականի հունիսի 16-ին Երևանում ստորագրված՝ 2014 թվականի համար Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Գերմանիայի Դաշնային

Հանրապետության կառավարության միջև ֆինանսական համագործակցության մասին համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի դիմումը սահմանադրական դատարան՝ մուտքագրված 19.06.2015թ.:

Լսելով սույն գործով զեկուցողի հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցչի բացատրությունները, հետազոտելով համաձայնագիրը /այսուհետ՝ Համաձայնագիր/, ինչպես նաև գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց** .

1. 2015թ. հունիսի 16-ին Երևանում ստորագրված՝ 2014 թվականի համար Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության կառավարության միջև ֆինանսական համագործակցության մասին համաձայնագրի նպատակն է ամրապնդել և խորացնել Հայաստանի Հանրապետության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության միջև առկա բարեկամական հարաբերությունները՝ գործընկերային ֆինանսական համագործակցության միջոցով, ինչպես նաև նպաստել Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

2. Համաձայնագրով Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության կառավարությունը Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը հնարավորություն է ընձեռում Վերականգնման վարկերի բանկից (KfW) ստանալ 4,815,869.84 մլն եվրո գումարի չափով ֆինանսական օժանդակություն և 205,000,000.00 մլն եվրո գումարի չափով արտոնյալ վարկ համապատասխան ծրագրերի իրականացման համար:

Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է մի շարք պարտավորություններ, մասնավորապես.

Համաձայնագրի 2-րդ հոդվածի 1-ին պարբերության համաձայն՝ Համաձայնագրի 1-ին հոդվածում նշված գումարների օգտագործումը, այն պայմանները, որոնցով տրամադրվում են այդ գումարները, սահմանվում են Վերականգնման վարկերի բանկի և վարկեր կամ ֆինանսական օժանդակություններ ստացողների միջև կնքվող պայմանագրերում,

Համաձայնագրի 2-րդ հոդվածի 3-րդ պարբերության համաձայն՝ եթե վարկառուն Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը կամ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը չեն, ապա Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը երաշխավորում է Վերականգնման վարկերի բանկի օգտին վճարումները եվրոյով՝ ի կատարումն 1-ին պարբերության համաձայն կնքվելիք պայմանագրերով վարկառու-

ների ստանձնած պարտավորությունների,

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը Համաձայնագրի 2-րդ հոդվածի 4-րդ պարբերության համաձայն պարտավորվում է Վերականգնման վարկերի բանկին վերադարձնել տրամադրված ֆինանսական օժանդակությունների գումարները, եթե ֆինանսական օժանդակություններն ստացողը Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը կամ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը չեն,

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը պարտավորվում է համաֆինանսավորել Համաձայնագրի 2-րդ հոդվածի 1-ին պարբերությունում նշված պայմանագրերի կնքման ու իրականացման շրջանակներում առաջացող բոլոր տեսակի հարկերը և պետական տուրքերը,

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը պարտավորվում է վճարել Համաձայնագրի 2-րդ հոդվածի 1-ին պարբերության մեջ նշված պայմանագրերի կնքման ու իրականացման շրջանակներում առաջացող` Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված բոլոր տեսակի հարկերը և պետական այլ տուրքերը:

Հայաստանի Հանրապետությունը Համաձայնագրով ստանձնում է նաև այլ պարտավորություններ, որոնք համահունչ են ինչպես ՀՀ ազգային օրենսդրությանը, այնպես էլ միջազգային իրավունքի սկզբունքներին:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 72-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց** .

1. 2015 թվականի հունիսի 16-ին Երևանում ստորագրված` 2014 թվականի համար Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության կառավարության միջև ֆինանսական համագործակցության մասին համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

22 հունիսի 2015 թվականի  
ՄԴՈ-1221

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ♦ ՏԵՂԵԿՎՈՐ ♦ 4(78)2015  
101



## ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՎԵՆԵՏԻԿՈՒՄ

Հունիսի 18-ին ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ Գ. Հարությունյանը մեկնեց Վենետիկ մասնակցելու Եվրախորհրդի «Ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով» եվրոպական հանձնաժողովի (Վենետիկի հանձնաժողով) բյուրոյի նիստերին:

Հունիսի 19-ի եւ 20-ի լիազույժար նիստերի օրակարգերում նախատեսված էր Վենետիկի հանձնաժողովի փորձագետների հաղորդումը Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանադրական բարեփոխումների ընթացքի վերաբերյալ:

\*\*\*

Հունիսի 19-ին Վենետիկում իր աշխատանքները սկսեց Վենետիկի հանձնաժողովի 103-րդ լիազույժար նիստը, որին մասնակցում էր ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ, Վենետիկի հանձնաժողովի բյուրոյի անդամ Գ. Հարությունյանը: Լիազույժար նիստի օրակարգում ընդգրկված էր նաեւ ՀՀ սահմանադրական բարեփոխումների ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքների վերաբերյալ հարցը: Հանձնաժողովի անդամներ Կ. Տուրիի եւ Գ. Հարությունյանի ներկայացրած հաղորդումներից հետո Լիազույժար նիստում արձանագրվեց, որ ՀՀ սահմանադրական բարեփոխումների մասնագիտական հանձնաժողովի հետ արդյունավետորեն համագործակցում են Վենետիկի հանձնաժողովի անդամներ պրն Ս. Բարտոլեն (Իտալիա), Ա. Էնդինշը (Լատվիա), Ք. Գրաբենվարտերը (Ավստրիա), Կ. Տուրին (Ֆինլանդիա), Ե. Տանչեյը (Բուլղարիա) եւ տկն Տ. Խաբրիեան (Ռուսաստանի Դաշնություն)՝ որպես Հանձնաժողովի զեկուցողներ: Վենետիկի հանձնաժողովը միանգամայն դրական համարեց այս փուլում իրականացված աշխատանքը, հավանություն տվեց հետագա համատեղ քննարկումների ժամանակացույցին եւ երաշխավորեց զեկուցողների խմբին հուլիսին տեղի ունենալիք քննարկումների արդյունքներով ամփոփ եզրակացություն ներկայացնել բարեփոխումների փաթեթի վերաբերյալ: Կ. Տուրին, մասնավորապես, շեշտեց, որ փորձագիտական խումբը բացարձակապես դրական է գնահատում արդեն իսկ քննարկված սահմանադրական փոփոխությունները:

Վենետիկի Հանձնաժողովի նախագահ պրն Ջ. Բուքիքիոն, ամփոփելով քննարկումը, գոհունակություն հայտնեց կատարված աշխատանքից եւ ընդգծեց հանձնաժողովի պատրաստակամությունը՝ շարունակելու աշխատանքը նշված ուղղությամբ:

**ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՒՄ**

Ավարտվեց Վենետիկում ընթացող Եվրախորհրդի «Ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով» եվրոպական հանձնաժողովի (Վենետիկի հանձնաժողով) 103-րդ լիագումար նիստը, որին մասնակցում էր Հանձնաժողովի բյուրոյի անդամ, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահ Գ. Հարությունյանը:

Վերջին օրը՝ հունիսի 20-ին, քննարկման առարկա դարձավ Թուրքիայի Հանրապետությունում ստեղծված իրավիճակը՝ կապված դատական իշխանության նկատմամբ ձեռնարկվող զանգվածային ոտնձգությունների հետ: Տվյալ հարցը քննարկվել էր նաև հունիսի 18-ին՝ Վենետիկի հանձնաժողովի լիագումար նիստի նախօրյակին կայացած Հանձնաժողովի բյուրոյի նիստում: Վենետիկի հանձնաժողովի նախագահ Ջ. Բուքիքիոն լիագումար նիստի մասնակիցներին տեղեկացրեց, որ Հանձնաժողովը թուրքական դատարաններից, դատախազներից եւ փաստաբաններից մեծաքանակ նամակներ է ստացել առ այն, որ վերջիններս հետապնդումների են ենթարկվում եւ, Դատավորների ու դատախազների բարձրագույն խորհրդի մասին օրենքում 2014թ. փետրվարին կատարված փոփոխությունների արդյունքում գործադիր իշխանությանը հսկայական լծակներ են ընձեռվել՝ միջամտելու դատական իշխանության գործառույթների իրականացմանը:

Քննարկումների արդյունքում Հանձնաժողովը հավանություն տվեց Բյուրոյի կողմից ներկայացրած հայտարարությանը, որով դատապարտվում է Թուրքիայում դատական իշխանության անկախության նկատմամբ իրականացվող ոտնձգությունները:



**ՄԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ  
ԳԵՐԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ  
ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԱՐԴԻ  
ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ**

Այս թեմայով ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ պրոֆեսոր Գ. Հարությունյանը զեկուցում ներկայացրեց 2015թ. օգոստոսի 27-30-ին Աստանայում հրավիր-





ված միջազգային խորհրդաժողովում:



### ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ



Մեպտեմբերի 11-ին Ճանաչողական ծրագրով Սահմանադրական դատարան այցելեցին Երեւանի Ռուսահայկական (Սլավոնական) եւ Բեռլինի Հումբոլդտի անվան համալսարանների մի խումբ ուսանողներ: Այս երկու համալսարանների

միջեւ իրականացվում է «Արեւելք-Արեւմուտք ցանց» ծրագիրը, որի շրջանակներում գերմանացի ուսանողները փոխադարձ այցով գտնվում էին Հայաստանում:

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՎԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ♦ ՏԵՂԵԿՎՈՒԹՅՈՒՆ ♦ 4(78)2015



## ՀՀ ՄԴ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱԹՈՒՄԻՈՒՄ

Եվրոպական երկրների սահմանադրական դատարանների կոնֆերանսին մասնակցելու նպատակով սեպտեմբերի 9-ին Բաթումի մեկնեց ՀՀ սահմանադրական դատարանի պատվիրակությունը՝ ՄԴ նախագահ Գ.Հարությունյանի գլխավորությամբ:

Կոնֆերանսում քննարկվեցին առաջիկա Կոնգրեսում ներկայացվող թեմատիկան եւ Եվրոպական սահմանադրական դատարանների համագործակցության հետագա զարգացմանն առնչվող մի շարք հարցեր:



### ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԸ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ

Սեպտեմբերի 15-ին ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ Գ. Հարությունյանն ընդունեց Հայաստանում Գերմանիայի նորա-

նշանակ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Մաթիաս Քիսլերին:

Պարոն Հարությունյանը շնորհավորեց նորանշանակ դեսպանին նշանակման կապակցությամբ՝ հաջողություն մաղթելով հետագա գործունեության ընթացքում:

ՀՀ ՄԴ նախագահ պարոն Հարությունյանը նորանշանակ դեսպանին ներկայացրեց ՀՀ սահմանադրական դատարանի եւ Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության սահմանադրական դատարանի միջեւ երկար տարիների ընթացքում



ձեւավորված համագործակցության արդյունքները: Կողմերը կարեւորեցին երկու դատարանների միջեւ ստեղծված սերտ համագործակցության հետագա զարգացումը:

Հանդիպման ընթացքում ընգծվեց նաեւ հայ-գերմանական իրավական գործակցության հետագա ամրապնդման կարեւորությունը եւ նշանակությունը:

## ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՃԱՊՈՆԻԱՅԻ ՆՈՐԱՆՇԱՆԱԿ ԴԵՄՊԱՆԻ ՀԵՏ



Սեպտեմբերի 16-ին ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ Գ. Հարությունյանն ընդունեց Հայաստանում Ճապոնիայի նորանշանակ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Էյջի Տագուչիին:

Ողջունելով հյուրերին՝ պարոն Հարությունյանը նախելառաջ շնորհավորեց նորանշանակ դեսպանին դիվանագիտական առաքելությունն ստանձնելու առիթով եւ հույս հայտնեց, որ ՀՀ-ում նստավայր ունենալն առավել կնպաստի հայ-ճապոնական հարաբերությունների հետագա ամրապնդմանը:



Կողմերը քննարկեցին նաեւ ՀՀ սահմանադրական դատարանի եւ Ճապոնիայի գերագույն դատարանի միջեւ կապերի հետագա զարգացմանն առնչվող հարցեր:

Հանդիպման ընթացքում երկուստեք կարեւորվեց հայ-ճապոնական իրավական երկխոսության հետագա ամրապնդման կարեւորությունը եւ նշանակությունը:

## ՀՅՈՒՐԵՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ



ՀՀ Սահմանադրության ընդունման եւ ՀՀ սահմանադրական դատարանի ստեղծման 20-ամյակներին նվիրված Երեւանյան 20-րդ միջազգային խորհրդածոլովի շրջանակներում ՀՀ սահմանադրական դատարանի հրավերով Հայաստանում գտնվող Թաիլանդի Թագավորության սահմանադրական դատարանի պատվիրակությունը, ՄԴ նախագահ Նորաք Մարպրանիտի

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՎԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ♦ ՏԵՂԵԿՎՈՒՄ ♦ 4(78)2015



գլխավորությամբ, հոկտեմբերի 7-ին հյուրընկալվեց ՀՀ սահմանադրական դատարանում:

ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ Գ. Հարությունյանը դատարանի անդամներին եւ աշխատակազմին ներ-

կայացրեց պատվիրակությանը, կարեւորեց հյուրերի այցը, որ սկիզբ է կանխորոշում երկու դատարանների առաջիկա համագործակցության:

Զրույցի ընթացքում Գ. Հարությունյանը եւ Ն. Մարպրանիտը փոխադարձաբար ծանոթացրին իրենց ղեկավարած կառույցների կառուցվածքին ու գործա-



նույթներին, կազմեցին հետագա համագործակցության ծրագրեր:

Պարոն Մարպրանիտը շնորհակալություն հայտնեց ջերմ ընդունելության եւ պարգևի համար, Գ. Հարությունյանին հանձնեց իր երկրի խորհրդանիշ հանդիսացող հուշանվեր:

Այցի ընթացքում հյուրերը ծանոթացան նաեւ սահմանադրական դատարանի գրադարանին,



նիստերի սրահին:

### ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ 20-ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ

Հոկտեմբերի 8-ից Երեւանում՝ մեկնարկեց Երեւանյան 20-րդ միջազգային խորհրդաժողովը նվիրված ՀՀ Սահմանադրության ընդունման 20-ամյակին եւ ՀՀ սահմանադրական դատարանի ստեղծման 20-ամյակին: Այն կազմակերպել են ՀՀ սահմանադրական դատարանը, Վենետիկի Հանձնաժողովը, Նոր ժողովրդավարության երկրների սահմանադրական վերահսկողության մարմինների Կոնֆերանսը եւ ՀՀ սահմանադրական



իրավունքի կենտրոնը:

Թեման «Սահմանադրական դատարանների դերը դատական իշխանության անկախության ամրապնդման գործում: Դոկտրինալ մոտեցումները եւ ժամանակակից մարտահրավերները»:

Հոկտեմբերի 8-ին Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Սերժ Սարգսյանն ընդունելություն էր կազմակերպել՝ ի պատիվ ՀՀ սահմանադրական դատարանի կողմից հրավիրված Երեւանյան 20-րդ միջազգային խորհրդաժողովի մասնակիցների:

ՀՀ Նախագահը խորհրդաժողովի մասնակիցներին շնորհակալություն







հայտնեց նրանց այցի համար, կարելուրեց նման խորհրդածողովների անցկացումը: Կառավարության ընդունելությունների տանը կայացած միջոցառման ընթացքում էլ, խորհրդածողովի մասնակիցների ներկայությամբ, տեղի ունեցավ նաև ՀՀ սահմանադրական դատարանի 20-ամյակի առիթով թողարկված նամականիշի մարման արարողությունը: Նամականիշի վրա պատկերված են ՀՀ սահմանադրական դատարանի շենքը, Հայաստանի Հանրապետության դրոշը եւ արդարադատության խորհրդանիշ Ֆեմիդան՝ Սահմանադրությունը ձեռքում:



Մինչ Նախագահի հետ հանդիպումը, հյուրերը հասցրել էին լինել Մատենադարանում, ծանոթանալ գիտահետազոտական ինստիտուտում պահպանվող հին ձեռագրերին: Նաև այցելել էին Հայոց Ցեղասպանության հուշահամալիր, թանգարանում դիտել Ցեղասպանության

վավերագրերը, զոհերի հուշարձանին ծաղկեղրումով հարգանքի տուրք մատուցել նահատակների հիշատակին:



Հոկտեմբերի 9-ին կայացավ խորհրդաժողովի բացումը:  
Մասնակիցներին ողջունեց եւ բացման խոսքով հանդես եկավ ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ Գագիկ Հարությունյանը:



-Այս խորհրդաժողովը բացառիկ է իր հորեյանական բնույթով,-ասաց նա,-նախ, որ այն սահմանադրական արդարադատության հիմնախնդիրներին նվիրված, Վենետիկի հանձնաժողովի հետ համատեղ կազմա-



կերպով ավանդական 20-րդ խորհրդաժողովն է, երկրորդ՝ նվիրված է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության ընդունման 20-ամյակին եւ երրորդ՝ նվիրված է Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանի կազմավորման 20-ամյակին: Եռատեղված այս 20-ամյակները ոչ միայն պարտավորեցնող են մեր կողմից քննարկվող հարցերի ու դրանց արդյունավետ լուծումներ գտնելու տեսանկյունից, այլեւ հասունության վկայություն են: Հասունություն՝ սահմանադրական արդարադատության ոլորտում մեծ փորձառություն կուտակելու առումով, հասունություն՝ միջազգային համագործակցության առումով, հասունություն՝ մեր երկրներում իրավունքի ու սահմանադրության գերակայության երաշխավորման գործում ունեցած ներդրման առումով:







Այնուհետև պարոն Հարությունյանը հակիրճ ներկայացրեց ՀՀ սահմանադրական դատարանի գործունեությունը, որի արդյունքում դատարանի կողմից քննության առնված հազարավոր գործերում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները էական նպաստ են բերել մեր երկրում իրավունքի զարգացման, սահմանադրականության հաստատման գործին: Հազարավոր մարդիկ են կարողացել իրենց իրավունքների պաշտպանությունը գտնել սահմանադրական դատարանում: Կոնկրետ օրինակներով մատնանշեց, որ հիմնականում քաղաքացիների դիմումների հիման վրա հակասահմանադրական են ճանաչվել շուրջ 150 տարբեր օրենքների դրույթներ:

-Սահմանադրական դատարանը,-շարունակեց պարոն Հարությունյանը,-ի գորու եղավ մեր երկրում ձեռավորել սահմանադրաիրավական մտածողության նոր որակ, իրավական պետության չափորոշիչներին համապատասխանող սահմանադրագիտության նոր դպրոց Հանրապետությունում դառնալով սահմանադրաիրավական մտքի շարժիչ ուժը: Սահմանադրական դատարանի ակտիվ դերակատարությունը կարելուքովում է նաև միջազգային հարթակներում: Մեր գործուն մասնակցությամբ ձեռավորվեցին երիտասարդ ժողովրդավարության երկրների սահմանադրական դատարանների միջազգային Կոնֆերանսը, ինչպես նաև սահմանադրական դատարանների համաշխարհային Խորհրդաժողովը, որոնցից առաջինի նախագահությամբ եւ երկրորդի բյուրոյի նախագահի պատիվն ունեցավ Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը: Մեր դատարանը ներկայացված է նաև Վենետիկի հանձնաժողովի բյուրոյում, եվրոպական երկրների սահմանադրական դատարանների Կոնֆերանսի անդամ է:



Պարոն Հարությունյանն առանձնակի շեշտեց արդյունավետ համագործակցությունը Վենետիկի հանձնաժողովի հետ, ի մասնավորի՝ իր երախտագիտությունը հայտնելով հանձնաժողովի նախագահ Ջիանի Բուքիքիոյին, ով եղել է երեւանյան բոլոր 20 միջազգային խորհրդաժողովների մասնակիցը:

Ողջունի խոսքերով հանդես եկան Եվրախորհրդի Վենետիկի հանձնաժողովի նախագահ Ջիանի Բուքիքիոն եւ ՀՀ արդարադատության նախարար Արփիինե Հովհաննիսյանը:

Առաջին նիստում, որը նախագահում էր Ջիանի Բուքիքիոն, թեմատիկ զեկուցումներով հանդես եկան՝ Լատվիայի ՄԴ նախագահ Ալդիս Լավինշը. «Լատվիայի Հանրապետության սահմանադրական դատարանի դերը դատական իշխանության անկախության ամրապնդման գործում», ՌԴ ՄԴ փոխնախագահ Սերգեյ Մավրինը. «Սահմանադրական դատարանի ինքնուրույնությունը եւ դատական իշխանության անկախությունը», ՀՀ ՄԴ անդամ Արեւիկ Պետրոսյանը. «Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանի դերը դատական իշխանության անկախության ամրապնդման գործում. սահմանադրաիրավական լուծումներ, արդի մարտահրավերներ» եւ Սլովենիայի ՄԴ նախագահ Իվետա Մացեյկովան. «Դատական իշխանության անկախության պաշտպանությունը Սլովենիայի Հանրապետության ՄԴ ընդունած որոշումների շրջանակում»:

Զեկուցումների քննարկումներով ավարտվեց առաջին նիստը:

Երկրորդ նիստում, որը նախագահում էր Լիտվայի ՄԴ նախագահ Դաինիուս Ժալիմասը, թեմատիկ զեկուցումներով հանդես եկան՝ Ղազախստանի սահմանադրական խորհրդի անդամ Անատ Ժախլգանովան. «Ղազախստանի Հանրապետության սահմանադրական խորհրդի դերը դատական իշխանության անկախության ամրապնդման գործում», Մուրադ Մեդելսին՝ Ալժիրի սահմանադրական խորհրդի նախագահ. «Ալժիրյան փորձը դատական իշխանության ամրապնդման հարցում», Լիտվայի ՄԴ դատավոր Դանուտե Իոչիենեն. «Դատական իշխանության անկախության ամրապնդման սկզբունքը Լիտվայի Հանրապետության սահմանադրական դատարանի ղոկտրինայում», Թաիլանդի ՄԴ նախագահ Նուրաք Մարպրանիտին. «Թաիլանդի սահմանադրական դատարանի դերը դատական իշխանության անկախության ամրապնդման գործում. ղոկտրինալ մոտեցումները եւ ժամանակակից մարտահրավերները» եւ Խորվաթիայի ՄԴ փոխնախագահ Սնեժանա Բագիչը. «Գործունեության թափանցիկությունը որպես Խորվաթիայի սահմանադրական դատարանի գործունեության հանդեպ հանրային հավատի եւ վստահության երաշխիք»:

Զեկուցումների շուրջ ծավալվեց քննարկում:

Երրորդ նիստը նախագահում էր Մոլդովայի ՄԴ նախագահ Ալեքսանդրու Տենասեն:

Թեմատիկ զեկուցումներով հանդես եկան՝ Բելգիայի Թագավորության ՄԴ նախագահ Անդրե Ալենը. «Սահմանադրական դատարանի դերը դատական իշխանության անկախության ամրապնդման գործում», Ղրղզստանի գերագույն դատարանի սահմանադրական պալատի դատավոր Շեդիգեր Մալաևը. «Ղրղզստանի Հանրապետության գերագույն դատարանի սահմանադրական պալատը եւ դրա դերը դատական իշխանության անկախության ամրապնդման գործում», Մակեդոնիայի ՄԴ անդամ Գզիմե Ստարովան. «Սահմանադրական դատարանների դերը դատական իշխանության անկախության ամրապնդման գործում, հատուկ անդրադարձ Մակեդոնիայի Հանրապետության սահմանադրական դատարանին»:

Հոկտեմբերի 9-ի նիստն ավարտվեց զեկուցումների քննարկումներով:

### ԵՐԵՎԱՆՑԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ 20-ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎՈՒՄ



Հոկտեմբերի 10-ին Երեւանյան 20-րդ միջազգային խորհրդաժողովը շարունակեց աշխատանքը:

4-րդ նիստը նախագահում էր Վրաստանի Սահմանադրական դատարանի նախագահ Գիորգի Պապուաշվիլին: Թեմատիկ զեկուցումներով հանդես եկան Մոլդովայի ՄԴ նախագահ Ալեքսանդրու Տենասեն, Ռումինիայի ՄԴ դատավոր Մայա Թեոդորիուն. «Սահմանադրական կարգավորումները եւ Ռումինիայում դատական համակարգին վերաբերող վիճելի սահմանադրական հարցերը», ՄՊՊՏՀ սահմանադրական իրավունքի ամբիոնի վարիչ Ալեքսեյ Լիվերովսկին. «Սահմանադրական վերահսկողության մարմնի որոշումների օբյեկտիվությունը», Իսրայելի Պետության գերագույն դատարանի դատավոր Ուրի Շոհամը. «Գերագույն դատարանը եւ մարդու իրավունքները Իսրայելում»:

նադրական իրավունքի ամբիոնի վարիչ Ալեքսեյ Լիվերովսկին. «Սահմանադրական վերահսկողության մարմնի որոշումների օբյեկտիվությունը», Իսրայելի Պետության գերագույն դատարանի դատավոր Ուրի Շոհամը. «Գերագույն դատարանը եւ մարդու իրավունքները Իսրայելում»:



Մոնղոլիայի ՄԴ դատավոր Սուգար Դուլամը. «Դատական իշխանության անկախության պաշտպանության նպատակով Մոնղոլիայի սահմանադրական դատարան դիմելու ինստիտուտն ու դրա իրացումը», Բելառուսի ՄԴ դատավոր Ստանիսլավ Դանիլյուկը. «Բելառուսի Հանրապետության դատական իշխանության անկախության սահմանադրաիրավական հիմքերը»:

Կայացավ զեկուցումների քննարկում:

5-րդ նիստը նախագահում էր Լատվիայի ՄԴ նախագահ Ալդիս



Լավինշը:



Թեմատիկ զեկույցներով հանդես եկան՝ Տաջիկստանի ՄԴ նախագահ Մահմուդգոդա Մահկամբ. «Մահմանադրական վերահսկողության մարմնի դերը իրավական պետության զարգացման գործընթացում», Լեհաստանի սահմանադրական տրիբունալի հայտերի եւ սահմանադրական գանգատների նախնական ուսումնասիրության վարչության պետի տեղակալ Պավել Վիլինսկին. «Դատական իշխանության անկախությունը որպես արդար դատաքննության իրավունքի հիմք Լեհաստանի սահմանադրական տրիբունալի պրակտիկայում»:

Ջեկույցների շուրջ ծավալված քննարկումից հետո նիստը նախագահող Լատվիայի ՄԴ նախագահ Ալդիս Լավինշը շնորհակալություն հայտնեց մասնակիցներին, ՀՀ սահմանադրական դատարանին, ի մասնավորի՝ նախագահ Գ. Հարությունյանին եւ աշխատակազմի ղեկավար Ա. Հակոբյանին, թարգմանիչներին եւ խորհրդաժողովի աշխատանքների ամփոփման համար ձայնը տվեց ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ Գագիկ Հարությունյանին:

-Շատ ուրախ եմ, որ քննարկումներն այսպես ակտիվ ընթացան, -ասաց պարոն Հարությունյանը, -նաեւ բազմաթիվ կարծիքներ հնչեցին: Հետաքրքիր է, որ նույնիսկ ծնվեցին նոր կոնֆերանսների բազմաշերտ, հետաքրքիր թեմաներ, որոնք առաջիկա քննարկումների առարկա կարող են դառնալ:

Ապա պարոն Հարությունյանն անդրադարձավ խորհրդաժողովի բուն թեմային եւ շեշտեց, որ դատական իշխանության անկախության տարբեր շերտերին անդրադարձներ եղան եւ փորձ արվեց քննության առարկա



դարձնել ֆունկցիոնալ, նյութական, սոցիալական անկախության հիմնախնդիրներին:

-Չափազանց կարելու է,-շարունակեց իր միտքը պարոն Հարությունյանը,-որ սահմանադրական մակարդակում որոշակիացված, հստակեցված լինեն տարբեր դատարանների գործառության փոխհարաբերությունները: Գերագույն խնդիրը, որ նաև այս խորհրդաժողովի լուծելիքն էր, առաջին հերթին սահմանադրական անհրաժեշտ ու բավարար երաշխիքների ապահովումն է դատական իշխանության անկախության համար: Եվ դրանք պետք է դառնան սահմանադրական դատարանի կողմից լիարժեք լիազորություններով պաշտպանվող երաշխիքներ: Ահա այս պարագայում սահմանադրական դատարաններն իրապես մեծ դերակատարություն կունենան, քանի որ իրենք սահմանադրական նորմը ոչ միայն կիրառում են, այլ նաև մեկնաբանում, բացահայտում այդ նորմի սահմանադրաիրավական բովանդակությունը:

Պարոն Հարությունյանը կոնֆերանսի մասնակիցներին շնորհակալություն հայտնեց հրավերն ընդունելու և ակտիվ մասնակցության համար, հաջողություններ մաղթեց նրանց:

Խորհրդաժողովի նիստերն ավարտվեցին:

Հյուրերի համար պաշտոնական ու ազատ հանդիպումների, նաև մշակութային հետաքրքիր ծրագիր էր նախատեսված նրանց Հայաստանում գտնվելու բոլոր օրերի համար:

Նախորդ օրերին ՀՀ Նախագահ Մերժ Մարգարյանն էր ընդունելություն կազմակերպել ի պատիվ խորհրդաժողովի մասնակիցների, ապա ՀՀ վարչապետն էր ընդունելություն կազմակերպել: Հյուրերը հասցրել էին լինել Մատենադարանում, այցելել Հայոց Ցեղասպանության հուշահամալիր:

Մինչ Հայաստանից մեկնելը նրանք եղան Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում, Երեւանի կոնյակի գործարանում, Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտում:

Հրաժեշտի հանդիպումը կայացավ ՀՀ սահմանադրական դատարանի անունից պաշտոնական ընթրիքով:

## ՀՀ ՄԴ ՆԱԽԱԳԱՀ Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԸ ՎԵՆԵՏԻԿՈՒՄ

Հոկտեմբերի 22-ին ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ, Եվրոպայի խորհրդի «Ժողովրդավարություն իրավունքի միջոցով» հանձնաժողովի (Վենետիկի Հանձնաժողով) բյուրոյի անդամ Գագիկ Հարությունյանը մասնակցեց Վենետիկի Հանձնաժողովի բյուրոյի նիստին, որում քննարկվեցին Հանձնաժողովի 104-րդ լիազումար նիստի աշխա-

տանքների կազմակերպման, ինչպես նաև Ուկրաինայում ընթացող սահմանադրական բարեփոխումներին առնչվող հիմնահարցերը:

Հոկտեմբերի 23-ին պարոն Հարությունյանը մասնակցեց Վենետիկի Հանձնաժողովի 104-րդ լիազումար նիստին, որի շրջանակներում հաստատվեց Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության փոփոխությունների նախագծի 1-7 և 10 գլուխների վերաբերյալ նախնական եզրակացությունը, 8, 9 և 11-16 գլուխների վերաբերյալ երկրորդ նախնական եզրակացությունը, որոնք պատրաստվել էին Հանձնաժողովի անդամներ Ս. Բարտոլեի, Ա. Էնդինջի, Ք. Գրաբենվարտերի, Տ. Խաբրիևայի, Ե. Տանչևի և Կ. Տուրիի նկատառումների հիման վրա:

Անդրադառնալով ՀՀ սահմադրական բարեփոխումների հիմնահարցին, Վենետիկի Հանձնաժողովի անդամներ Տ. Խաբրիևան, Ե. Տանչևը, Ս. Բարտոլեն և Ա. Էնդինջը բարձր գնահատեցին առաջարկված սահմանադրական փոփոխությունների նախագիծը բնութագրելով այն որպես ժողովրդավարության միջազգային ստանդարտներին համապատասխանող փաստաթուղթ:

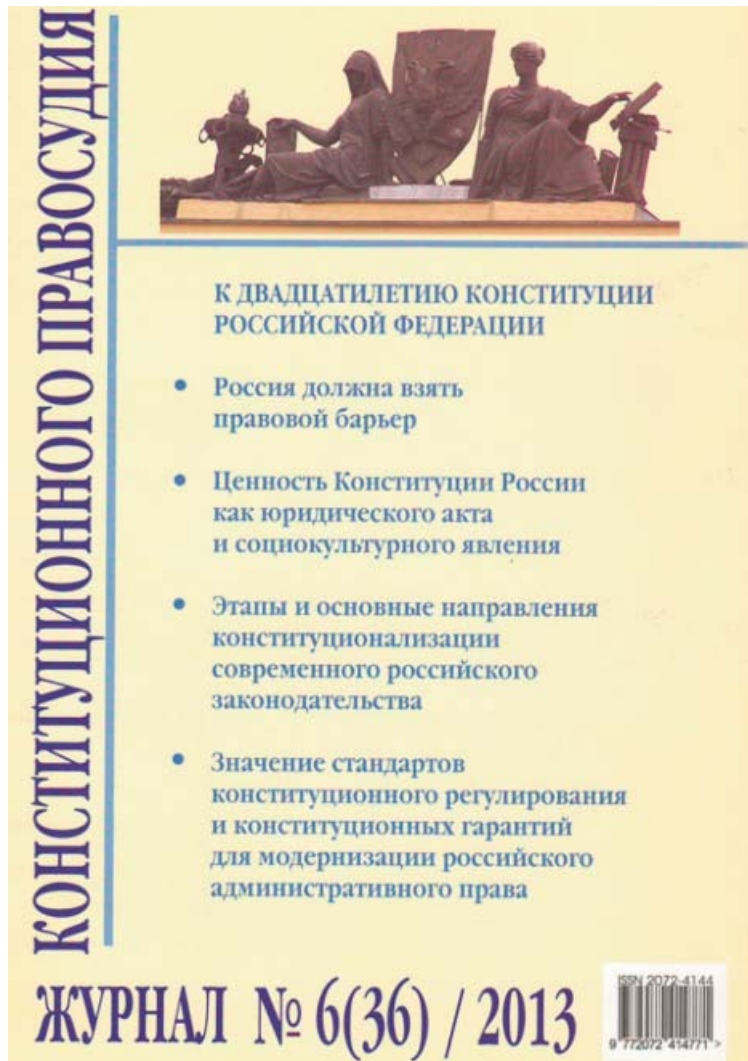
Վենետիկի հանձնաժողովի լիազումար նիստը, որին մասնակցում են վաթսուն երկրների ներկայացուցիչներ, միաձայնությամբ հաստատեց փորձագետների խմբի կողմից ներկայացրած եզրակացությունները:

Այնուհետև ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Գալուստ Սահակյանը Հանձնաժողովին տեղեկացրեց ՀՀ Սահմանադրության փոփոխությունների ընդունման հարցում առկա առաջընթացի մասին:

**ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ  
ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԵՎ  
«ՅՈՒՐԻՍ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ԿՈՂՄԻՑ  
ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՂ «ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ  
ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՄՍԱԳՐԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ  
ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՆԴԱՄ**

Բարձր գնահատելով ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ, պրոֆեսոր Գ. Հարությունյանի ավանդը սահմանադրական արդարադատության զարգացման գործում՝ Ռուսաստանի Դաշնության սահմանադրական դատարանը եւ «Սահմանադրական արդարադատություն» համառուսաստանյան ամսագրի խմբագրական խորհուրդը 20.10. 2015թ. թիվ 1478 գրությամբ ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահին

առաջարկել են դառնալ ամսագրի խմբագրական խորհրդի անդամ:  
Առաջարկն ընդունվել է:



ՀՀ ՄԴ մամուլի ծառայություն

Գրանցվել է ՀՀ արդարադատության նախարարության  
20 դեկտեմբերի 1996թ. կոլեգիայի թիվ 37/2-14 որոշմամբ

Խմբագրության հասցեն՝  
Երևան, Բաղրամյան 10  
Հեռախոս՝ 011-588-171  
E-mail: armlaw@concourt.am.  
<http://www.concourt.am>.

Ստորագրված է տպագրության՝ 16.11.2015թ.  
Դասիչ՝ 77754  
Գրաչափը՝ 70X100 1/16  
Տպաքանակը՝ 400

ՀՀ ՄԴ տեղեկագիրը ՀՀ  
բարձրագույն որակավորման  
հանձնաժողովի որոշմամբ ընդգրկված է ՀՀ ԲՈՀ-ի  
ատենախոսությունների հիմնական արդյունքների  
և դրույթների հրապարակման համար ընդունելի  
հրատարակությունների ցուցակում

Вестник Конституционного Суда Республики Армения N 4(78) 2015  
Bulletin of the Constitutional Court of the Republic of Armenia N 4(78) 2015  
Bulletin de la Cour constitutionnelle de la République d'Arménie N 4(78) 2015